

В
СОБРАНИЕ ПИСЕМ

Mihail Bulgakov

Inimă
de câine

POLIROM

mihail bulgakov
●
INIMĂ DE CÎINE

Traducere de
Gabriela Abăluță

supliment nr. 3 al revistei **UNU**
c o l e c Ț i a
INIȚIERI
literatură universală

HAUUU, HAUUU, HAUUU-UUU !

Priviți-mă, sînt pe moarte. Vijelia urlă, urlă pînă sub portal, e ruga celor în agonie, și eu urlu odată cu ea. S-a terminat, s-a terminat cu mine. O hahaleră, purtînd pe cap o tichie murdară - bucătarul de la cantina salariaților Consiliului Central al Economiei Naționale - mi-a opărit toată partea stîngă. Lepădătura! Și asta cică-i proletar. Doamne cît mă doare. M-a ars pînă la os. Și acum urlu, urlu, dar ăa ce-mi folosește?

Și ce i-am făcut? Doar nu ruinam Consiliul Economiei Naționale dacă răscoleam niște gunoaie. Zgircitul! I-ați văzut moaca incoruptibilului ăstuia? E mai mult lătăreață decît înaltă. Ah, oamenii, oamenii... La prînz mi-am luat porția de apă clocotită. Acum, aproape se înnoptează. Judecînd după mirosul de ceapă care vine dinspre cazarma de pompieri de la Precistienka, trebuie să fie patru după amiaza. După cum știți, pompierii primesc cașa la cină; de altfel, una din cele mai rele, cică de ciuperci. Apropo de ciuperci, niște cîini prieteni de-ai mei mi-au spus că ciupercile sînt specialitatea zilei la restaurantul **Bar**, pe Neglinnaia - ciuperci în sos picant, 3 ruble 75 kopeici porția. În sfîrșit, cui îi place...Eu, eu prefer să ling o scrabă. HAUUUUUUU... Coastele opărite mă dor îngrozitor, iar viitorul îmi apare foarte clar: miine rănile vor începe să supureze, și ce-aș putea face ca să mă îngrijesc? Vara, te poți duce la Sokolniki; acolo iarba este excelentă, o iarbă deosebită și în plus găsești întotdeauna să mănînci pe gratis resturi de cîrnați, sau să lingi hîrtii cu urme de grăsime abandonate de oameni. Dacă n-ar fi idioții care te-

ngrețosează cîntînd sub clar de lună "Celeste Aida", ar fi un rai. Dar acum, unde să mergi? Ați încasat vreodată lovituri în burtă? Ghionturi în coaste? Eu da, și chiar mai multe decît am dat. Am văzut destule, m-am resemnat în ceea ce privește destinul meu și de mă plîng, e doar din cauza frigului și a durerii fizice, căci spiritul meu e încă viu... E tenace, spiritul unui cîine.

Trupul este însă rupt și sfărîmat, oamenii l-au făcut să vadă atîtea. Și-n cele din urmă și apa aia docolită care mi-a opărit părul lăsîndu-mi flancul stîng lipsit de apărare. Pentru un da sau un nu, pot contracta o pneumonie, și atunci voi muri de foame: cînd ești bolnav de pneumonie ești obligat să rămii culcat sub scară, la intrarea principală. Cine să cutureiere pubelele ca să hrănească un cîine celibatar și bolnav? Dacă-mi cedează plămînul, nu-mi rămîne decît să mă tîrîi pe burtă și să aștept să slăbesc atît de mult încît vreun bătăran în albastru să-mi dea lovitura de grație cu bastonul lui de cauciuc. Și atunci măturătorii mă vor așuca de picioare și mă vor arunca în tomberon.

Dintre toți proletarii, măturătorii sînt cei mai răi, drojdia umanității - cei mai de jos. Bucătarii, asta-i altceva. Luați-l de exemplu pe bietul Vlas, de la Predistienka: a salvat atîtea vieți! Cînd ești bolnav, lucrul cel mai important este să ai de mîncare. Atunci, spun cîinii mai bătrîni, Vlas îți întindea un os cu puțină carne pe el. Fie-i binecuvîntat sufletul! Era cineva, fusese bucătar la conții Tolstoi: nimic comun cu Consiliul Alimentației. Ce puteau să fabrice acolo, depășește puterea de înțelegere canină; ticăloșii ăia prepară supă de varză cu slănină alterată, și sârmanii oameni nu-și dau seama de nimic: vin, mănîncă, mai cer.

Am cunoscut o dactilografă cu gradul nouă de salarizare. Cîștigă 45 de ruble. E drept, avea un amant care-i plătea ciorapii de mătase. Dar ce afronturi suporta în schimb! De exemplu, el nu putea face amor ca toată lumea: o făcea după moda franțuzească. Între noi fie vorba, ce pleavă și francezii ăștia. Evident, nu se abțin de la nimic atunci cînd mănîncă - și totul cu vin roșu. Da... Deci această dactilografă, cu cele 45 de ruble ale ei, nu-și putea permite să meargă la Bar, nici măcar la cinema - și cinemaul e singura consolare în viața unei femei. Are ceva la plămînul stîng, bașca o boală franțuzească pe care-a luat-o de la amant, plus o reținere pe salariu, și mănîncă toate putreziciunile de la cantină. Iese... Aleargă pe sub portal, tremurînd în ciorapii subțiri de la amant. Îi îngheață pîntecul și picioarele, căci maioul ei

seamănă cu ce-mi rămâne mie după jupuială, iar chilotul de dantelă e doar o iluzie de lenjerie. Tot un cadou de la amant. De și-ar îngădui să poarte lucruri groase, l-ar auzi pe dată. "Nostim, drăguț! Nu crezi c-am servit destul pantalonii de flanelă ai Matrionei mele? A venit și timpul meu: sînt președinle, tot ce fur e pentru femei, cozile de raci și vinul bun. Am răbdat destul de foame cît am fost tînăr, e rindul meu acum... Căci viață de apoi nu există."

Da, o plîng! Dar mi-e și mai milă de mine. Nu o spun din egoism, nu, ci pentru că evident împrejurările nu suferă comparație. Cel puțin acasă, ea stă la căldură. În timp ce eu... Unde să mă duc? HAUUUUUHAUUUU!...

- Cuțu, cuțu, rotofeiule, sărman gogoloi, de ce gemi, cine ți-a făcut rău?

Ca o vrăjitoare călare pe mătură, vijelia trînti poarta și se năpusti asupra femeii, îi ridică fusta pînă la genunchi, dezvelindu-i ciorapii cremi și-o margine de dantelă prost spălată. Îi înăbuși cuvintele și spulberă zăpada pe deasupra ciinelui.

- Dumnezeule, ce vreme... Și pîntecul care mă doare. De la slănina din supă! Cînd or să se sfîrșească toate astea?

Cu capul în piept, tînăra femeie dispăru în furtună.

Cîinele rămase sub portal, cu coastele sfișiate de durere. Apoi, sufocîndu-se, se ghemui lîngă zidul înghețat și luă hotărîrea să nu se mai cîntească, să crape acolo, sub portal. Îl cuprinse disperarea. Se simțea atît de bolnav, de singur, de înpăimîntat, atît de amărît, încît cîteva lacrimi de cîine i se prelinseră din ochi, uscîndu-i-se imediat. Partea rănită îi era plină de smocuri înghețate printre care apăreau, sinistre, urmele înroșite ale arsurii. Pînă unde poate merge neghiobia, stupizenia, cruzimea bucătarilor...

Îi spusese "Gogoi!"... Cum adică? Gogoloi vrea să zică un cîine rotofei, gras, prost, care mănîncă fiertură de arpacaș și are părinți nobili, în timp ce el nu-i decît o corcitură, un cîine vagabond costeliv și schilod... Mulțumesc oricum pentru vorba bună.

De cealaltă parte a străzii, ușa unui magazin intens luminat se trînti. Leși un cetățean, nu un tovarăș, ci chiar un cetățean. Ba, mai bine zis, de aproape nu era nici o îndoială - era chiar un Domn.

"Credeți că l-am recunoscut după palton? Ar fi absurd. Acum destui proletari poartă palton. Evident, gulerul nu-i la fel, dar de departe te poți înșela. Însă de te uiți la ochi, fie că-i aproape sau departe,

e imposibil să te înșeli. Ochii contează, sînt un fel de barometru. Îl recunoști pe cel cu inima de piatră, care fără nici un motiv îți împlîntă vîrfurile pantofului în coaste, ca și pe cel ce se teme de toată lumea: pe un slugoi ca ăștia e-o adevărată plăcere să-l muști de pulpă... Ți-e frică? Ei, na. Dacă ți-e frică, o meriți... Mîrrr, mîrrr... Ham, ham!"

Domnul înfruntă cu pas hotărît un vîrtej de zăpadă și ajunsese la portal. "Ăsta, se vede cit de colo, nu consumă carne stricată; dacă i-ar servi vreodată așa ceva, ar ieși un scandal strașnic: ar scrie la toate ziarele, plîngîndu-se: "Iată, cu alimente de-astea m-au îmbolnăvit - pe mine, Filip Filipovici."

"Se apropie. Se vede că mîncă pe săturate, că nu fură, nu lovește cu piciorul, și nici nu-i e teamă de nimeni. Și nu-i este teamă, căci nu i-a fost niciodată foame. E un muncitor intelectual acest Domn: are un barbișon bine tuns și o mustață căruntă și stufoasă ca a unui mîndru cavaler francez, dar degajă un miros neplăcut ce răzbate chiar prin furtună. Un miros de spital. Și de trabuc."

"Mă întreb ce demon l-a atras către Cooperativa Economiei Centrale? E foarte aproape... Ce așteaptă? Haaaauuuu... Ce-o fi cumpărat de la acest jalnic magazin? Nu-i destulă marfă la Ohotnii Riad? Cum?... Cîrnați! Domnule, dacă ați ști din ce fac cîrnații nici nu v-ați mai apropia de magazinul ăsta. Dați-mi-i mie."

Mobilizîndu-și ultimele forțe, ca un nebun, ciinele părăsi adăpostul portalului și se tîri pe trotuar. Deasupra capului său, o pocnitură grozavă, și furtuna care agita literele uriașe ale unei banderole de pînză: "ESTE POSIBILĂ ÎNTINERIREA?"

"Evident, e posibilă! Mirosul m-a-ntinerit, m-a pus pe picioare, mi-a umplut cu valuri fierbinți stomacul gol de două zile -mirosul, mai puternic decît cel de spital, mirosul divin de carne de cal tocată, cu usturoi și mirodenii! Știu unde se află, simt, în buzunarul drept al șubei - cîrnatul. Chiar deasupra capului meu. O stăpîne! Priviți-mă! Sînt pe moarte. Sclav ne e sufletul, abject destinul nostru."

Ciinele se apropie, tîrîndu-se pe burtă ca un șarpe, cu ochii scăldați în lacrimi. "Priviți opera bucătarului. Dar n-o să vreți niciodată să mi-l dați. O, îi știu prea bine pe bogătanii! De fapt, ce-o să faceți cu bucata aia de cal împruțit? Numai **Mosselprom** mai livrează asemenea otrăvuri. Ați mîncat astăzi, sînteți o somitate mondială datorită glandelor sexuale masculine, ce mai vreți?... Haaaauuuuu! Dar eu? Care-i rostul meu pe pămînt? Sînt totuși prea tînăr ca să mor, iar dis-

perarea-i un păcat de moarte. Să-i ling mîinile, asta-i tot ce mai pot face."

Enigmaticul domn se aplecă spre cîine, și ramele de aur ale ochelarilor îi scinteiară. Fără să-și scoată mînușile, desfăcu hîrtia pe care vîntul o și duse departe, luă o bucată de cîrnat - **Cracovia extra** - și o dădu cîinelui.

"O, ce om dezinteresat! Haaaauuuuu!"

- Cuțu, cuțu, făcu domnul, și adăugă pe un ton extrem de sever: prinde-o, Gogoloi, prinde-o!

"Iarăși Gogoloi. Asta-i, de-acum sînt botezat. Dar mă puteți numi cum vreți. Gestul dumneavoastră admirabil merită orice..."

Într-o dipită, cîinele sfișie pielița. Cu un scurt mîriit, hăpăi cîrnatul, înghițindu-l în doi timpi și trei mișcări, cu tot cu zăpada care-l acoperea. În marea lui grabă, nu-i de mirare că mîncă și sfoara. Se sufocă aproape, lacrimi îi umplură ochii.

"Vă ling de-o sută de ori mîinile, vă sărut manșeta pantalonilor, o, binefăcătorule!"

- Gata acum...

Domnul vorbi sacadat, pe un ton de comandă. Se aplecă deasupra lui Gogoloi, îl privi în ochi și, pe neașteptate, îl mîngîie pe burtă cu mîna lui înmănușată.

- Ah, ah! spuse cu un aer complice, și fără zgardă... Foarte bine, foarte bine; exact ce căutam. Urmează-mă. Cuțu, cuțu, aici, adăugă pocnind din degete.

"Să vă urmez? O, vă voi urma pînă la capătul lumii. Puteți să-mi trageți și șuturi cîte vreți, și nu voi zice nici pîs."

De-a lungul străzii Precistienka lampioanele străluceau. Durerea era insuportabilă, dar Gogoloi o uita din cînd în cînd, preocupat să nu piardă din priviri, în înbulzeala mulțimii, miraculoasa apariție încot-oșmănată-n șubă, și să găsească mijloacele prin care să-i arate dragostea și venerația - ceea ce a făcut de cel puțin șapte ori pe drum între Precistienka și ulița Obuhov. La colțul străzii Miertvii sărută una din cizmele atît de îndrăgite. Ca să-i deschidă calea, scoase un urlet sălbatic care însălmîntă o trecătoare într-atît încît se prăvăli peste un gard. De două sau de trei ori gemu, ca să întrețină compasiunea salvatorului său.

La un moment dat, o canalie de piscă din cele ce-și fac veacul prin unghere, sare dintr-un burlan ca o sălbăticiune și, în ciuda

viforniței, miroase cîrnatul. Gogoloi vede roșu la ideea că bogătanul cel excentric care adună cîinii răniți de sub portaluri ar putea-o lua cu el pe-această hoată care nu merită să guste decît produse de la **Mosselprom**. De aceea își arată atît de amenințător colții încît intrusa, fîsiind ca un maț ce se desumflă, se cocoță pe burlan pînă la etajul al doilea. Ffrrr! -Miauuu!

Domnul nu a rămas nepăsător în fața acestui devotament căci a-
jungînd în dreptul cazarmei de pompieri, sub fereastra de unde
răzbăteau grohăiturile încîntătoare ale unui cor, îl gratulă pe cîine cu
o a doua bucată de cîrnat, ceva mai mică decît prima - trebuie că
avea cam douăzeci de grame.

"Caraghiosul. Vrea să m-ademenească! Fiți fără grijă, n-am să
plec. Vă voi urma peste tot, unde și cînd ordonați."

- Cuțu, cuțu, aici!

"Pe ulița Obuhov? Desigur. Nu-i stradă să n-o cunosc."

- Cuțu!

"Aici? Cu plăcere... Ah, nu. Nu. Scuzați-mă, aici există portar. Răul
suprem. Mai periculos decît un măturător. Mai respingător decît
pisicile. Hingher cu bumbi auriți."

- Hai, nu-ți fie frică, mergi înainte.

- Respectele mele, Filip Filipovici

- Bună ziua, Feodor.

"Asta-i, e cineva. Dumnezeu al cîinilor, uite unde m-a adus des-
tinul! Cine-i acest om alături de care un cîine vagabond pătrunde într-
un imobil chiar pe sub nasul portarului? N-a scos nici o vorbuliță,
canalia. M-a privit cruciș, dar a rămas demn, cu șapca lui aurie cu tot.
Ca și cum ar fi fost normal. Ei da, sînt cu El, intru cu El! Ce, m-ai
atins? Bine, na! Ah, să muști pulpa noduroasă a unui proletar... Lovitu-
rile de mătură pe care le-am primit. ai?"

- Hai, vino.

"Înțeleg foarte bine, nu vă fie teamă. Unde mergeți dumneavoastră,
merg și eu. Arătați-mi doar drumul, n-o să rămîn în urmă cu toate că
sînt rănit."

Voce pe scară:

- Nu am corespondență, Feodor?

Voce diferită la parter:

- Nu domnule, nimic. (Apoi, mai încet, ton confidențial, grăbit.) Au
adus pe unii noi în apartamentul 11ei.

Marele binefăcător al cîinilor s-a oprit brusc, cu piciorul pe o treaptă. Se aplecă peste balustradă și întrebă mirat:

- Cum?

Ochii bulbucați, mustața zbîrlită.

Jos, portarul își înalță capul și-și face palmele pîlnie:

- Cum vă spun: sînt patru.

- Dumnezeu! Îmi imaginez ce-o să iasă. Și cum sînt?

- Ar merge...

- Și Feodor Pavlovici?

- S-a dus să caute cărămizi și paravane. Pentru compartimentări.

- Ce-o mai fi și povestea asta?

- Vor suplimenta locatarii în toate apartamentele, exceptîndu-l pe-al dumneavoastră, Filip Filipovici. A avut loc o ședință acum o oră și a fost numit un nou comitet. Ceilalți - afară.

- De necrezut. Vai-vai-vai... Cuțu, cuțu.

"Vin, vin, fac tot ce pot, dar rănilile mă silesc să rămîn în urmă. Permiteți-mi să vă ling cizma."

Jos, șapca portarului a dispărut. Pe palierul din marmură, țevile degajau o căldură plăcută. Încă doua-îrei trepte - și iată Etajul cel Minuțat.

2

N-are nici un sens să înveți să citești, cînd mirosul de carne se simte de la șapte poște. Totuși, dacă trăiești la Moscova și ai un pic de minte, vrei-nu-vrei sfîrșești prin a ști să citești, fără ca pentru asta să ai nevoie de lecții. Printre cei patruzeci de mii de cîini din Moscova, n-o să găsești nici unul atît de redus încît să nu știe să silabisească cuvîntul cîrnați.

Gogoloi a început prin a recunoaște culorile. Încă de la vârsta de patru luni remarcase, prin toată Moscova, marile placarde bleu-verzui cu inscripția MSPO - comercializarea produselor din carne. Evident, trebuie să repet, asta nu servea la nimic, căci mirosul era de-ajuns. O singură dată nu a ținut seama de asta: înșelat de-o perfidă culoare albăstruie. Gogoloi, lipsit momentan de miros din cauza vaporilor de benzină, a intrat în magazinul de electrice al fraților Polubizner, pe Miasnițkaia. Acolo a făcut cunoștință cu firul electric: biciul birjarului nu-i nimic pe lângă el! Acest eveniment memorabil a marcat debutul educației lui Gogoloi. Odată întors în stradă, a înțeles că "albastru" nu înseamnă întotdeauna "carne". Urlînd de durere, cu coada între picioare, și-a amintit că însemnele măcelăriilor încep în stînga prin ceva roșu sau auriu care aduce puțin cu o săniuță.

După aceea, progresele au fost mai rapide. L-a învățat pe "A" la **Glavriba** în colțul străzii Mohovaia, apoi pe "B". I-a fost mai ușor să înceapă cu sfîrșitul cuvîntului, pentru că la începutul lui stătea un milițian.

Plăcuțele de faianță care se găsesc la colțul străzilor moscovite însemnau fără greș "brînză". Iar negrul robinetului de samovar cu care începea emblema ex-proprietarului Cicikin, evoca munții de brînză de Olanda, brutele de comisari atît de urîți de cîini, rumegușul împrăștiat pe podea și îngrozitorul miros de **bakstein** ordinare.

Erau și locuri care degajau sunete de acordeon (lor li se potrivea "Celeste Aida") și miresme de cîrnați. Atunci era foarte simplu să silabisești pe placardele albe primele litere ale cuvîntului "Inter...", care voiau să spună "Interzis să înjuri și să dai bacșiș." Uneori isbucneau certuri și jucătorii săreau la bătaie, izbindu-se cu pumnii și uneori chiar cu picioarele sau cu șervetele.

O vitrină cu mandarine și jambon rînced era **Ga-ga... Gastronomi**a. Sticle de culoare închisă umplute cu un lichid infect... **Ve-l-Vi... Vin... Vinuri**, vechea firmă a fraților Elisseev..... Ajuns la ușa apartamentului său de la Minunatul Etaj, necunoscutul apăsă butonul soneriei. Ciinele care-l urmăse pînă acolo, ridică privirea către placa neagră acoperită cu litere aurii de lângă ușa mare de sticlă mată trandafirie. Identifică imediat primele trei litere: Pe-Er-O... Pro. Apoi urma un fel de mîzgăleală lăbărțară, care Dumnezeu știa ce înseamnă. "Doar n-o fi "proletar?" își zise Gogoloi mirat. Nu, imposibil. Ridicîndu-și botul,

adulmecă din nou șuba și conchise: "Nu, nu miroase a proletar. E un cuvânt savant, dar vom vedea ce vrea să-nsemne."

În spatele geamului trandafiriu s-a aprins brusc o lumină zglobie care scotea și mai mult în evidență placa neagră. Ușa s-a deschis fără zgomot și în prag s-a ivit o femeie tinăra și frumoasă cu șorjuleț alb și bonetă din dantelă. Ciinele simți că-l învăluie o căldură divină: fusta femeii mirosea a mărgăritare.

"Asta da viață, aprecie ciinele."

- Vă rog, domnule Gogoloi, spuse ironic domnul. Gogoloi se execută, dînd credincios din coadă. În vestibulul fastuos se îngrămădeu atîtea obiecte. Lui Gogoloi îi atrase atenția oglinda uriașă pînă la podea care-i reflecta propria imagine zdrențuită, sfișiată, roasă pînă la piele. Remarcă de asemeni impresionantele coarne de cerb care dominau încăperea, nenumăratele cizme și șube, laleaua de opal din plafon.

- De unde l-ați mai cules și pe-asta, Filip Filipovici? întrebă tinăra zîbind, în timp ce-l ajuta să-și scoată șuba groasă de vulpe argintie cu reflexe albăstrui. Uite... e plin de purici!

- Vorbești prostii. Unde ai văzut purici, răspunse domnul. Scoțîndu-și șuba, se dovedi că este îmbrăcat cu un costum negru de stofă englezească. Pe pîntec, un lanț de aur arunca o strălucire caldă dar discretă.

- Liniștește-te... Nu te mai agita atît, imbecilule. Purici... Hmmm! Ah! o arsură. Nu vrei să stai odată liniștit? Cine te-a aranjat așa de bine?

"Bucătarul, ticălosul ăla bun de spînzurat! vru să geamă ciinele ridicîndu-și privirea implorătoare."

- Zina, ordonă stăpînul, du-l imediat în sala de tratament și dă-mi un halat.

Femeia fluieră, pocni din degete, și ciinele, după o clipă de ezitare, o urmă. S-au infundat pe un culoar drept, slab luminat, au trecut pe lîngă o ușă lustruită, la capătul culoarului au cotit la dreapta și s-au găsit într-o încăpere întunecată unde domnea un miros ce-i plăcu pe dată cînelui. Un declic sec și întunericul se transformă într-o lumină orbițoare ce părea să jișnească de pretutindeni.

"O, nu, gemu în sinea lui ciinele, scuzați-mă, dar n-o să mă prădau! Ducă-se la dracu, cu cîrnații lor cu tot! Înțeleg acum unde m-au atras: într-un spital pentru ciini. Or să mă silească să beau ulei de

ricin și or să-mi taie coastele cu cuțitul - ca și cum n-aș fi suferit și așa destul.

- Ei, unde te duci? strigă cea numită Zina.

Zbătându-se să scape, ciinele se răsuci și, cu partea sănătoasă încă, începu să lovească ușa atît de violent, încît tot apartamentul se cutremură. Apoi, aruncîndu-se înapoi, începu să se învîrtească în jurul lui însuși ca un titirez, răsturnînd în drum o găleată albă din care se revărsară pe podea fulgi de vată. Pereții acoperiți cu dulapuri pline de instrumente strălucitoare începură să se învîrtească în juru-i, apoi un șorț alb și chipul deformat al unei femei se repeziră spre el.

- Ce faci, spurcăciune, stai aici, strigă Zina disperată.

"Unde-o fi scara de serviciu?"... se întrebă ciinele. Își luă avînt și, cu capul înainte, sparse un geam în speranța că va găsi o ieșire. O ploaie de cioburi zbură cu zgomot și un borcan pîtecios se sparse lăsînd să curgă o murdărie roșcată cu miros respingător. Ușa cea adevărată se deschise.

- Stai liniștit, brulă, țipă domnul, aplecîndu-se să apuce ciinele de labe, cu halatul pe jumătate îmbrăcat. Zina, prinde-l de ceafă, ticălosul!

- Dumnezeuule, ce ciine!

Ușa se deschise iar și un alt personaj masculin, purtînd un halat de lucru, intră vijelios în încăpere. Zdrobind cioburile de sticlă, nu dădu nici o atenție ciinelui și se repezi spre dulapul pe care-l deschise, inundînd camera cu un miros fad și grețos. Apoi, se asvirli cu toată greutatea asupra ciinelui, care nu pierdu ocazia să-l muște de gleznă, chiar deasupra gheții. Personajul scoase un strigăt de durere dar nu renunță. Lichidul cel grețos îi tăia respirația și te amețea. Ciinele simți că i se-nmoaie labele, mai făcu cîțiva pași nesiguri și se prăbuși în mijlocul cioburilor tăioase. "În sfîrșit, s-a terminat, gîndi el aproape adormit. Adio, Moscova! Nu-i voi mai vedea pe frații Cicikin, nici pe proletari, nici cîrnații de Cracovia. Îmi voi merita din plin paradisul de ciine. Fraților, jupuiților, de ce-mi faceți asta?"

Apoi, se culcă definitiv pe-o parte și-și dădu sufletul.

Cînd reînvie, capul i se învîrtea un pic și avea o vagă amețeață, dar durerea din coaste îi dispăruse, luîndu-i locul o plăcută senzație de absență. Deschizînd apatic o pleoapă, zări cu colțul ochiului drept bandajele strînse care-i înfășurau pîntecul și părțile laterale.

"Au avut ce-au vrut, puli de cățea, gîndi el confuz, dar trebuie să

recunosc c-a fost bine făcut.

- **De la Sevilla la Grenada... În beznă liniștită-a nopții**, fredona distrat o voce falsă deasupra capului său. Uluit, ciinele deschise larg amîndoi ochii și zări la doi pași un picior de bărbat sprijinit de-un taburet alb. Pantaloni ridicat dădea la iveală pielea gălbuie mînjită de singe uscat și de tinctură de iod. "Dumnezeule!" se gîndi ciinele, e cel pe care l-am mușcat. E opera mea. Cu-atît mai rău pentru mine.

- **Auzi serenadele și bărbații care se înfruntă...** De ce l-ai mușcat pe doctor, banditul? Și de ce-ai spart geamul, îi?

- Haaaauuu! se porni să geamă ciinele.

- Bine, ajunge. Stai liniștit, prostule.

- Cum ai reușit să găsești un ciine atît de nervos, Filip Filipovici, întreabă o voce plăcută de bărbat. Cracul indispensabilului din lînă căzu la loc, acoperind glezna. Se răspîndi un miros de trabuc. În dulap, dinchetră niște fiole.

- Cu blîndețe. E singurul mijloc posibil cînd ai de-a face cu o ființă. Prin teroare nu obții nimic de la un animal indiferent de treapta de evoluție pe care se află. Am susținut-o întotdeauna, și o voi susține mereu. Unii cred că pot răzbate cu teroare. Nu, nu și iarăși nu: teroarea nu servește niciodată la nimic, fie ea albă, roșie sau brună! Teroarea paralizează complet sistemul nervos. Zina! Am cumpărat pentru această haimană cîrnați de Cracovia de-o rublă patruzeci de kopeici. Te rog să-i dai să mănînce cînd n-o mai fi amețit.

Se auziră cioburi de sticlă scrișnind sub mătură, și-o voce de femeie care remarcă alintîndu-se:

- Cîrnați de Cracovia! dar era suficient să-i fi cumpărat de douăzeci de kopeici resturi de la măcelărie. Voi păstra cîrnații pentru mine.

- Încearcă numai și ai să vezi! E otravă pentru stomacul uman. La vîrsta la, te comporți ca un copil care duce la gură toate murdăriile pe care le găsește. Te previn: nici doctorul Bormental nici eu nu ne vom ocupa de tine cînd vei avea colici...

Între timp, în apartament s-a auzit de mai multe ori soneria, iar de la intrare răzbătea cînd și cînd sunetul unor voci. Zina dispăru. Filip Filipovici aruncă un muc de țigară în găleată, își încheie halatul, își aranjă mustața în fața oglinzii și se adresă cîinelui:

- Hei, aici. E ora de consultație.

Ciinele se ridică, tremurînd și clătînîndu-se pe patru picioare nesigure, dar își reveni rapid și urmă halatul larg al lui Filip Filipovici.

Porni din nou pe culoarul îngust și în trecere observă globul din plafon care lumina acum. Ușa cu geam se deschise și pătrunse în biroul lui Filip Filipovici: ciinele fu orbit de splendoare. Totui era o lumină orbitoare. Pe lambriurile plafonului, pe mese, pe pereți, pe vitrinele dulapurilor, peste tot străluceau lămpi. Din mulțimea de obiecte ce ieșeau la iveală, Gogoloi remarcă în primul rând, pe unul din pereți, o bufniță câțărâtă pe-o creangă.

- Culcat, ordonă Filip Filipovici.

În față se deschise o ușă sculptată, lăsându-l să intre pe cel mușcat. În lumina strălucitoare din încăpere, se vedea că este un om tânăr, foarte frumos, cu un mic barbișon. Întinse o foaie de hirtie și anunță:

- Un fost...

Și ieși fără să mai aștepte, în timp ce Filip Filipovici se instalează la biroul lui, cu un aer deodată foarte important.

"Bun, n-am nimerit într-un spital, ci în altă parte, se gândi neliniștit ciinele, și se lăsă să cadă pe covor lângă imensa canapea de piele, dar trebuie să lămuresc povestea asta cu bufnița..."

Ușa se deschise încet și intră un personaj care-l ului pe ciine într-atât încât fu cit pe ce să scoată un lătrat timid.

- Liniște! Dar... Stimabile, ești de nerecunoscut.

Noul venit îl salută pe Filip Filipovici încurcat și respectuos.

- Sinteți un mag și-un vrăjitor, profesore, spuse el, oarecum stingherit.

- Scoate-ți pantalonii, stimabile, ordonă Filip Filipovici, ridicându-se.

"Dumnezeule, gândi ciinele, ce-o mai fi și pasărea asta!" Pasărea avea părul complet verde, cu nuanțe ruginii-tabac pe ceafă. Fața li era brăzdată de riduri, dar avea pielea roză ca a unui sugar. Tira pe covor piciorul stâng țepăn și săita pe dreptul ca o marionetă. La reverul hainei care trăda un croitor de lux, stătea la pîndă o piatră prețioasă, ca un ochi.

Entuziasmat de toate cîte le vedea, ciinele uitase de necazurile lui.

- Hau, hau! (Lătrat discret).

- Liniște! Cum dormi, stimabile?

- Oh... Sîntem singuri, profesore? E de necrezut, urmă încurcat vizitatorul, **Parole d'honneur**, de douăzeci și cinci de ani n-am văzut niciodată ceva asemănător (trăsnitul începu să-și descheie nasturii de la pantaloni), credeți-mă, profesore, în fiecare noapte, duzini de

fete goale. Fără-ndoială e o încântare. Sînteți un magician.

- Hîmm... murmură cu un aer preocupat Filip Filipovici, examinînd pupilele pacientului.

Terminînd de descheiat nasturii, acesta își scoase pantalonii cu dungi. Pe dedesubt purta niște indispensabili absolut uluitori, de culoare crem, parfumați, brodați cu pisici de mătase neagră. Cîinele nu putu suporta și scoase un lătrat care-l făcu să tresară pe trăsnit:

- Vai!

- Stai liniștit! Nu-ți fie teamă, nu mușcă.

"Nu mușcă?" - uluiala cîinelui era fără margini.

Dintr-unul din buzunarele pantalonilor căzu un pliculeț pe care era imaginea unei fete frumoase cu părul răvășit. Trăznitul făcu un salt, se aplecă și-l ridică roșind violent.

- Fii totuși atent, îl preveni acru Filip Filipovici, amenințîndu-l cu degetul, nu abuza!

- N-abu..., începu să mormăie trăsnitul continuînd să se dezbrace, știți, dragă profesore, vream doar să fac o experiență.

- Și? Care-s rezultatele? întrebă sever Filip Filipovici.

Trăsnitul făcu un gest extatic cu mîna.

- N-am mai cunoscut așa ceva, jur în fața lui Dumnezeu, de douăzeci și cinci de ani. Ultima dată s-a întîmplat în 1899, la Paris, rue de la Paix.

- Și de ce vi s-a înverzit părul?

Chipul interlocutorului se posomorî.

- Blestemata aia de mixtură! Nici rîu vă puteți imagina, profesore, ce mi-au dat în loc de vopsea. Priviți numai, bombăni individul, căutînd cu privirea o oglindă. Ar merita să le dai una peste bot, adăugă, brusc furios. Și acum, ce să fac, profesore?

- Ei bine... Să vă tundeți complet.

- Profesore, se lamentă vizitatorul, va fi iarăși alb cînd va crește! Și-n plus, nu mă voi putea duce la slujbă, deja n-am pus piciorul pe-acolo de trei zile. Ah, profesore, dacă ați putea găsi un mijloc să-mi întineriți și părul!

- Vine și asta, vine și asta, **mon cher**. Cu ochii strălucind, profesorul se aplecă pentru a examina abdomenul gol al pacientului.

- Bine, totul merge minunat. Ba chiar, ca să-ți spun drept, nu mă așteptam la un astfel de rezultat. Trebuie să suferi dacă vrei să fii frumoasă, spune proverbul. Îmbracă-te, scumpule!

- **Sînt cea mai frumoasă, fredonă cu o voce pițigăiată pacientul și, radios începu să se îmbrace. Cînd fu gata, ȝopăind și răsbind în jur efluvii parfumate, îi înmînă lui Filip Filipovici un teanc de bancnote și-i strînse recunoscător ambele mîini.**

- Inutil sã reveniți mai devreme de două săptămîni, spuse Filip Filipovici, dar vã rog, fiți prudent.

- Professore! îi rãspunse din prag vocea extaziată, fiți liniștit. Și trãsnitul dispãru după un ultim, voluptos hohot de ris.

Se auzi o sonerie sunînd lung, ușa se deschise, "cel mușcat" intră, întinse o foaie lui Filip Filipovici și declară:

- Vîrsta indicată nu corespunde. Probabil cincizeci și cinci și șase. Zgomote cardiace surde.

Dispãru. Apãru o cuconița cu o pãlărie foșnitoare pusă ștremgărește pe-o ureche. Gîtul flasc și ridat îi era împodobit de-un colier strãlucitor iar în jurul ochilor avea stranii pungi negre. Obrajii îi erau colorați de parcã-ar fi fost o pãpușă. Era foarte agitată.

- Doamnă! Ce vîrstă aveți? Întrebă Filip Filipovici cu duritate.

Cuconița se înfricoșă și pãli sub carapacea de ruj care-i acoperea fața.

- Vã jur professore, dacã-ați ști drama mea!...

- Ce vîrstă aveți, doamnă? repetă pe-un ton și mai dur Filip Filipovici.

- Pe cuvînt de onoare... Ei bine, patruzeci și cinci...

- Doamnă! aproape cã strigă Filip Filipovici, sînt așteptat! Nu mã rețineți, vã rog. Nu sînteți singura!

Pieptul cuconiței se zbătea ca valurile mării.

- Vã voi spune, dar numai dumneavoastră, cãci sînteți un geniu al științei. Dar, vã jur, e-o încercare atît de...

- Ce vîrstă aveți? întrebă Filip Filipovici, sufocîndu-se de furie, cu ochii aruncînd scînteii.

- Cincizeci și unu! spuse cuconița, cu o grimasă de durere.

- Scoateți-vă chiloții, doamnă, ordonă pe un ton împlînzit Filip Filipovici ridicînd marele eșafod alb din colțul camerei.

- Vã jur professore, murmură cuconița atacînd copcile corsetului, acel Moritz... vã vorbesc ca unui confesor.

- **De la Sevilla la Grenada...**, intonă automat Filip Filipovici. Apăsă pedala unui lavabou de marmoră. Apa țîșni susurînd.

- Pe Dumnezeu, vã jur! spuse cuconița, în timp ce o roșeață

naturală îi invadează pe sub machiaj fața. Știu, e ultima mea pasiune. Ce canalie! Ah, profesore, e un trișor profesionist, toată Moscova e la curent. Și nu se poate abține să n-alerge după toate modistele infame care-i ies în cale. Dar e diabolic de tînăr... Continuînd să murmure, cuconița extrase din străfundul fustelor ei foșnitoare o bucățică de dantelă șifonată.

Ciinele simți că i se încețoșează creierul și tot sîngele i se scurse către extremități.

- Ducă-se la dracu, își zise ațipind pudic, cu capul între labe. Nu fac efortul să înțeleg ceva din povestea asta: după cum se pare, tot n-aș înțelege nimic.

Îl trezi un clinchet și îl zări pe Filip Filipovici aruncînd într-un lighean niște tuburi strălucitoare. Cuconița îmbujorată, apăsîndu-și cu mîinile pieptul, arunca priviri pline de speranțe către profesor. Acesta se încruntă, cu un aer grav, se așeză la birou și scrisese ceva.

- Doamnă, vă voi pune ovare de maimuță, declară, cu o privire severă.

- De maimuță, profesore? Se poate?

- Da, fu răspunsul inexorabil.

- Și cînd va avea loc operația? întrebă cuconița cu o voce slabă. Pălise.

- **De la Sevilla la Grenada...** Hmm... Luni. Vă intemați mîine în clinică. Asistentul meu vă va pregăti.

- Ah, nu vreau la clinică. N-ar fi posibil la dumneavoastră, profesore?

- Știți, nu operez acasă decît în cazuri speciale. Va fi foarte scump: cincizeci de ruble.

- De-acord, profesore!

Din nou zgomote de apă, apoi pălăria cu pene care se agită pentru o ultimă dată. Se ivi un craniu neted ca o bilă de biliard. Se precipită să-l îmbrățișeze pe Filip Filipovici...

Ciinele somnola. Amețelile odată trecute, durerea din coaste calmată, îl învăluisese o căldură plăcută. În timpul somnului avu chiar și un vis nostim: se făcea că prinsese un mănunchi zdravăn de pene de coada bufniței... Apoi o voce agitată vorbi pițigăiat deasupra capului său.

- Sint prea cunoscut la Moscova, profesore. Ce să fac?

- Domnule, strigă glasul indignat al lui Filip Filipovici, așa nu mai

merge. Un pic de demnitate. Cîți ani are?

- Paisprezece, profesore... Înțelegeți, dacă povestea asta face valuri, sînt pierdut. Curînd trebuie să plec în misiune în străinătate.

- Dar stimabile, nu sînt cîtuși de puțin un om al legii... Așteaptă două luni și căsătorește-te cu ea.

- Sînt insurat, profesore.

- Ah, domnule, domnule!

Ușa se deschidea, fețele se schimbau, instrumentele clincheteau în dulap, și Filip Filipovici lucra fără întrerupere.

"Ciudat loc, își zicea cîinele, dar nimic suspect. De ce naiba are nevoie de mine? Intenționează oare să mă facă să trăiesc aici? Ar fi bună! Ar fi suficient să facă cu ochiul și și-ar cumpăra un cîine din ăla! Dar la urma urmei, poate că sînt frumos. Asta-i șansa mea. Doar blestemata aia de bufniță e o... nerușinată."

Seara tîrziu, pe cînd soneria încetase, cîinele s-a trezit complet, mai precis chiar în clipa cînd ușa se deschise lăsînd să intre niște vizitatori mai speciali. Erau patru. Toți tineri, modest îmbrăcați. "Ce-or mai vrea și ăștia?" se întrebă cu mirare cîinele.

Filip Filipovici îi primi și mai rece. În picioare, lîngă biroul lui, semăna cu un general care-și examinează dușmanul. Țările nasului său corioat erau dilatate. Intrușii tropăiau pe loc pe covor.

- Am venit la dumneavoastră, profesore, începu să explice cel care avea capul acoperit cu o claie de pâr des și ondulat lung de vreo treizeci de centimetri, pentru următorul motiv...

- Domniior, greșiți cînd umblați fără galoși pe-o vreme ca asta, îl întrerupse blînd Filip Filipovici. În primul rînd, veți răci, și în al doile rînd, îmi murdăriți covoarele. Și toate sînt aduse din Orient.

Pletosul amuși și întreg cuartetul îl fixă pe Filip Filipovici. Tăcerea dură cîteva secunde, iar cel ce-o întrerupse fu profesorul, bătînd darabana pe-un platou de lemn pictat așezat pe masă.

- În primul rînd, nu sîntem domni, articulă în sfîrșit cel mai tînăr, care te ducea cu gîndul la o piersică.

- În al doilea rînd, i-o tăie Filip Filipovici, sînteți bărbat sau femeie?

Cei patru amușiră iar, cu gura căscată. De data asta, primul își reveni pletosul.

- Și care-i diferența, tovarășe? spuse el cu aroganță.

- Sînt femeie, recunoscu tînăra piersică cu bluzon de piele, roșindu-se puternic. După ea, un alt intrus, un blond cu o căciulă de

blană, roși încă mai fără un motiv anume.

- În acest caz, puteți să vă păstrați căciula pe cap. Cît despre dumneavoastră, stimați domni, v-aș ruga să vă scoateți căciulile, spuse grav Filip Filipovici.

- Nu sînt stimate domn pentru dumneavoastră, spuse prompt blondul scoțîndu-și căciula.

- Noi am venit la dumneavoastră, reluă pletosul, pentru...

- Și în fond, ce înseamnă acest "noi"?

- Noi, adică noul comitet de administrație al imobilului, preciză pletosul stăpinîndu-și furia. Eu sînt Schwonder, ea este Viazemskaia, și ei sînt tovarășii Pestruhin și Șarovkian. Deci, noi...

- Voi ați ocupat apartamentul lui Feodor Pavlovici Sablin?

- Noi, răspunse Schwonder.

- Dumnezăule, s-a zis cu casa Kalabuhov! exclamă Filip Filipovici cu disperare, împreunîndu-și mîinile.

- Glumiți, profesore?

- Cui îi arde de glumă? Sînt absolut disperat. Ce-o să se aleagă de încălzirea centrală?

- Vă bateți joc, profesore Preobrajenski?

- Care-i motivul care v-a adus la mine? Spuneți mai repede, în cîrînd trebuie să cinez.

- Sîntem comitetul de administrație al imobilului, reluă cu ură Schwonder, și am venit la dumneavoastră în urma adunării generale a locatarilor din imobil, unde s-a pus problema redistribuirii raționale a apartamentelor...

- Cine a pus ce? urlă Filip Filipovici. Vreți să vă exprimați mai clar gîndul.

- S-a pus problema redistribuirii raționale.

- Ajunge! Am înțeles! Știți că în virtutea hotărîrii din 12 august a acestui an, apartamentul meu este exceptat de la orice nouă ocupare sau redistribuire rațională?

- Știm răspunse Schwonder, dar adunarea generală, după o examinare a problemei, a ajuns la concluzia că, la urma urmei, dumneavoastră ocupați o suprafață excesivă. Dumneavoastră singur ocupați șapte camere.

Locuiesc și muncesc eu singur în aceste șapte camere, răspunse Filip Filipovici, și aș avea nevoie de o a opta. Aș avea nevoie de o bibliotecă.

Cvartetul rămase mut.

- O a opta! Ah, ah, exclamă în cele din urmă blondul privat de căciulă, și nimic altceva?

- De necrezut! strigă adolescentul care se dovedise a fi o adolescentă.

- Am o sală de așteptare, care nota bene este și bibliotecă. Cu sufrageria și cabinetul, fac trei. Sala de tratament, patru. Sala de operații, cinci. Dormitorul meu, șase și camera de serviciu, șapte. În sfârșit, sînt înghesuit. Dar să lăsăm, nu-i grav. Apartamentul meu e exceptat de la redistribuirea rațională, și discuția este încheiată. Mă pot duce să cinez?

- Îmi cer scuze... spuse al patrulea care aducea cu un scarabeu uriaș.

- Îmi cer scuze, îl întrerupse Schwonder, dar mai exact am venit să vă vorbim chiar despre sufragerie și despre sala de tratament. În numele disciplinei proletare, adunarea generală vă cere să renunțați imediat la sufragerie. Nimeni în Moscova nu are sufragerie.

- Nici măcar Isadora Duncan, trimbiță femeia.

Filip Filipovici, a cărui față se împurpurase, nu scoase nici cel mai mic sunet, așteptînd să vadă ce urmează, ca și cînd ar fi presimțit un eveniment.

- Cît despre sala de tratament, continuă Schwonder, se poate foarte bine uni cu cabinetul.

- Ah, făcu Filip Filipovici cu o voce ciudată, și unde voi lua masa?

- În dormitor, răspunse în cor cvartetul.

Din împurpurat cum era, Filip Filipovici deveni cenușiu, și glasul i se stragulă ușor:

- Să mînc în dormitor, să citesc în sala de tratament, să mă îmbrac în camera de serviciu, și să fac analizele în sufragerie... Se prea poate ca Isadora Duncan să facă așa. Poate că se îmbracă în cabinetul său particular și disecă iepuri în sala de baie. Poate. Dar eu nu sînt Isadora Duncan! (Scoase brusc un răcnet, și din stacojiu deveni galben.) Voi continua să mînc în sufragerie, și să operez în sala de operații! Transmiteți asta adunării generale. Și vă rog foarte umil să vă întoarceți la treburile voastre și să-mi dați posibilitatea să servesc masa acolo unde o servesc oamenii normali, adică în sufragerie, nu în vestibul sau în camera copiilor.

- În acest caz, profesore, spuse Schwonder, foarte agitat, avînd în

vedere că vă opuneți cu-atita încăpăținare, vom sesiza instanțele superioare, vom face o reclamație împotriva dumneavoastră.

- Ah, așa deci? (Vocea lui Filip Filipovici deveni de-o politețe redutabilă.) Vreți să m-așteptați o clipă.

"Hei, e cineva, gîndi cîinele entuziasmat, e genul meu. Încă nu știu cum, dar sigur le-o servește... Ah, de-aș putea să-l apuc și eu pe caraghiosul ăla mare, să-l mușc de gleznă. Mirrr...mirrr..."

Filip Filipovici ridicase telefonul și începuse să vorbească:

- Vă rog... Da, vă mulțumesc. Aș dori cu Piotr Alexandrovici, vă rog. Profesorul Preobrajenski... Piotr Alexandrovici? Mă bucur că v-am găsit. Foarte bine, mulțumesc. Piotr Alexandrovici, operația dumneavoastră este anulată. Poftim? Anulată, suprimată. Ca toate celelalte operații, de altfel. Iată de ce: încetez orice activitate la Moscova și în Rusia în general... Adineaori au venit la mine patru persoane, printre care o femeie îmbrăcată ca un bărbat. Au venit la mine: doi aveau revolvere și au încercat să mă terorizeze, cu scopul de a-mi lua apartamentul.

- Permiteți, profesore, făcu Schwonder schimbîndu-se la față.

- Scuzați... nu pot repeta tot ce mi-au spus. Nu sînt amator de neghiobii. Este suficient să spun că mi-au propus să cedez sala de tratament sau, cu alte cuvinte, m-au pus în situația să vă operez acolo unde pînă acum disecam iepurii. Nu numai că nu pot, dar nici n-am dreptul să lucrez în astfel de condiții. Iată de ce pun capăt activității mele și plec la Soci. Pot lăsa cheile lui Schwonder. N-are decît să opereze el.

Cei patru înghețară. Zăpada li se topea pe încălțări.

- Ce să fac?... Eu însumi sînt teribil de enervat... Cum? Ah, nu, Piotr Alexandrovici! Nu! Nu mai poate continua, sînt la capătul răbdării. E a doua oară din luna august. Cum? Hmmm... Cum doriți. Dar cu o singură condiție: prin cine doriți, cînd doriți, ce doriți, numai să fie un act care să-i interzică lui Schwonder sau oricui altcuiva fie și să se apropie de ușa apartamentului meu. Un act definitiv. Efectiv. Veritabil! O cuirasă. Nici nu trebuie menționat numele meu. Sigur. Sînt mort pentru ei. Da, da. Vă rog. Cine? Ah, ah... Asta-i altceva. Ah, ah... Bine. Vi-l dau.

Perfid, Filip Filipovici se întoarse către Schwonder:

- Vă rog, vrea să vă vorbească.

- Permiteți, profesore, făcu Schwonder, în același timp furios și

neputincioși, ați deformat sensul cuvintelor noastre.

- Vă rog să nu folosiți asemenea expresii.

Tulburat, Schwonder se apropie de telefon:

- Ascult. Da... Președintele comitetului imobilului... Dar am acționat regulamentar... Profesorul are fără-ndoială o poziție cu totul excepțională... Sintem la curent cu activitatea sa... Îi lăsăm încă cinci camere... Foarte bine... Dacă-i așa... Bine...

A pus receptorul în furcă, cu obraji în flăcări.

"Cum i-a făcut-o! Ce om! aprecie în sinea lui ciinele, trebuie că știe cuvîntul, fără-ndoială. Acum mă puteți bate cît vreți, nu mai plec de-aici."

Ceilalți trei îl priveau cu gura căscată pe nefericitul de Schwonder.

- E-o rușine! Iansă limid acesta.

- Ar trebui să avem imediat o discuție, încep femeia, îi voi arăta lui Piotr Alexandrovici că...

- Scuzați-mă, vreți cumva să aveți această discuție chiar acum? se interesă politicos Filip Filipovici.

Ochii femeii scinteiară.

- Vă înțeleg ironia, profesore. plecăm... Numai că, în calitate de conducător al secției culturale a imobilului...

- Con-du-că-toa-re, corectă Filip Filipovici.

- ...vreau să vă propun (femeia se întrerupsese și scoase din jachetă câteva reviste colorate, încă umezite de zăpadă) să luați câteva reviste în beneficiul copiilor germani. 50 de kopeici bucata.

- Nu, mulțumesc, răspunse scurt Filip Filipovici, privind chiorîș la reviste.

Toate chipurile exprimară o stupefacție totală. Al femeii se îmbujoră.

- De ce refuzați?

- Nu vreau.

- Nu vă este milă de copiii germani?

- Da.

- Vă uitați la 50 de kopeici?

- Nu.

- Atunci de ce?

- Nu vreau.

Tăcere.

- Știți profesore, încep tînăra cu un oftat profund, dacă n-ați fi o

somitate științifică europeană și dacă anumite persoane n-ar interveni în favoarea dumneavoastră într-un mod atât de revoltător (blondul o trase de poala jachetei, dar ea se zmuci), persoane pe care, sînt sigură, le vom demasca într-o bună zi, ați merita să fiți arestat.

- Și pentru ce? întrebă, curios. Filip Filipovici.

- Uriți proletariatul! răspunse cu glas ridicat femeia.

- Da, nu-mi place proletariatul, conveni cu tristețe profesorul, și apăsă pe-un buton

O sonerie răsună undeva. Ușa coridorului se deschise.

- Zina, poți servi masa. Permiteți, domnilor?

Cei patru au părăsit în tăcere cabinetul profesorului, au traversat tot în tăcere sala de așteptare și anticamera, și nu s-a auzit decît lîrîntul ușii greoaie de la intrare. Cîinele se ridică pe labele dinapoi și execută în fața lui Filip Filipovici o pantomimă cu gesturi de mulțumire.

3

Farfuriile decorate cu flori paradisiace înconjurate de-o bordură lată neagră erau pline cu anghile, fructe de mare, felii subțiri de somon. Pe platoul greoi din lemn, o bucată de brinză triunghiulară, și într-un buleaș de argint nimbă cu zăpadă - caviarul. Printre farfuri, mai multe pahare fragile și trei carafe de cristal pline cu vodcă de diferite culori. Toate aceste obiecte erau dispuse pe-o măsuță de marmură lipită cu grijă de impozantul bufet din stejar sculptat în care străluceau argintăria și cristalurile. În mijlocul camerei, ca un catafalc, o masă masivă acoperită cu o față de masă albă. Pe masă, două tacîmuri, servetele împăturite ca o cruce papală și trei sticle întunecate.

Zina aduse platoul de argint cu capac, de unde răzbătea un fel de vîrtej. Aburul care se degaja... și cîinele simți imediat cum i se umple

gura de apă. "Grădinile Semiramidei!" își spuse el, lovind podeaua cu coada.

- Adu-le aici, ordonă lacom Filip Filipovici. Doctore Bormental, vă rog, lăsați caviarul. Și dacă vreți să-mi ascultați sfatul, lăsați și vodca englezească și turnați din cea obișnuită, rusească.

Chipeșul cel mușcat, care își schimbase halatul cu o haină neagră de bună calitate, ridică din umerii lui largi, surise politicos și umplu paharele cu vodcă incoloră.

- Distilată cu binecuvîntarea statului? se interesă.

- Doamne ferește, dragă prietene, răspunse stăpînul casei. E alcool. Daria Petrovna fabrică (ea însăși) o vodcă remarcabilă.

- Se spune totuși că și cea de la stat este convenabilă: 30 de grade.

Filip Filipovici îl întrerupse patern:

- Vodca trebuie să aibă 40° și nu 30°, primo. Secundo, numai Dumnezeu știe din ce o fac. Știi ce le poate trece prin cap?

- Orice, îl asigură cel mușcat.

- Împărtășesc această părere, adăugă Filip Filipovici dînd paharul peste cap dintr-o înghițitură. Mmmm... Doctore Bormental, faceți-mi plăcerea și gustați-o. Dacă mă întrebați ce este, veți avea în mine un dușman de moarte. **De la Sevilla la Grenada...**

Însoțind vorba cu gestul, culese cu furculița lui cu dinți mari ceva ce semăna cu o mică gălușcă întunecată. Mușcatul îi urmă exemplul. Privirea lui Filip Filipovici se lumină.

- Cum e? întrebă el cu gura plină. Rău? Răspundeți, scumpe doctore.

- E incomparabil.

- Și-nă cum... Remarcați, Ivan Arnoldovici, numai proprietarii nu s-au lăsat jupuiți de bolșevici și n-au ajuns să mănînce antreuri reci și supă. Orice om care se respectă cît de cît servește antreuri calde. Și printre antreurile calde moscovite, acesta e pe primul loc. Pe timpuri se găseau din belșug la Slavinski Bazar. Ei, prinde!

- Hrăniți ciinele în sufragerie, interveni o voce de femeie, și după aia nu-l mai puteți da afară.

- Nu-i nimic. Bietul animal e mort de foame.

Filip Filipovici întinse ciinelui o bucățică în vîrf furculiței: animalul o făcu să dispară cu abilitatea unui prestigitator, iar Filip Filipovici scufundă furculița în bolul pentru spălat degetele, izbucnind în rîs. Din

farfurie se ridicau acum aburi cu miros de raci. Ciinele stătea în umbra feței de masă ca o sentinelă ce păzește un fabricant de praf de pușcă. Filip Filipovici vîrî un colț al șervetului apretat în gulerul fals și-și începu predica:

- Hrana, Ivan Arnoldovici, nu-i un lucru simplu. Trebuie să știi să mănînci, și închipuiți-vă că cei mai mulți n-au habar cum să mănînce. Trebuie să știi nu numai ce să mănînci, ci și unde și cînd. (Filip Filipovici agita lingura într-un mod grăitor.) Și despre ce să vorbești în acest timp. Da, domnule. Dacă vă pasă de digestia dumneavoastră, ascultați-mi sfatul: nu vorbiți niciodată la masă despre bolșevism sau medicină. Și mai ales, niciodată, dar niciodată să nu citiți ziare bolșevice în timpul mesei.

- Hmm... dar nu sînt altele.

- Atunci nu citiți. Am efectuat treizeci de experiențe în clinica mea. Și ce credeți? Pacienții care nu citesc ziarele se prezintă minunat, în timp ce cei cărora le-am dat să citească **Pravda** au pierdut cu toții din greutate.

- Mmmm... făcu oel mușcat arătîndu-se interesat. (Supa și vinul îi dăduseră un pic de culoare.)

- Și asta nu-i totul. Reflex rotulian diminuat, apetit scăzut, stare generală depresivă...

- Drace...

- Exact. Dar... ce sînt pe cale să fac? Iată că încep să vorbesc despre medicină.

Filip Filipovici se sprijini de spătarul scaunului și sună. Zina apărui pe pragul ușii lustruite. Ciinele avu dreptul la o bucată mare de nisetru albicios care nu-i plăcu, și imediat după aceea la o porție de friptură în sînge. După ce o înghiți, simți deodată nevoia să doarmă nemaiputînd să suporte nici măcar să vadă mîncarea. Ciudată senzație, constată el, încercînd să-și ridice pleoapele îngreunate, chiar și mîncarea... Trebuie să fii idiot ca să fumezi după masă.

Un neplăcut fum albăstrui invadase sufrageria. Ciinele visa, cu capul vîrît între etichetele din față.

Saint-Julien e un vin foarte bun, auzi el prin vis, dar nu se mai gîndește în zilele noastre.

Un cor în surdină, care venea de sus, sau din apartamentul de alături, pătrundea prin plafon și covoare. Filip Filipovici sună. Zina apărui

- Zinocika. ce se mai întâmplă?

- Țin o altă adunare generală, Filip Filipovici.

- Iar! exclamă Filip Filipovici, uluit. De data asta chiar că s-a terminat cu casa Kalabuhov. Să pleci, dar unde? E previzibil ce urmează: pentru început, cîntece în fiecare seară, apoi apa care îngheață la toaletă, cazanul de la încălzirea centrală explodează, și așa mai departe. Trage obloanele casa Kalabuhov!

- Vă faceți prea mult sînge rău, Filip Filipovici, surise Zina care aducea un teanc de farfurii.

- Cum să nu-ți faci sînge rău cînd te gîndești la ce-a fost casa asta!

- Vedeți totul în negru, Filip Filipovici, obiectă mușcatul, multe lucruri s-au schimbat.

- Mă știți, stimabile. Nu-i așa? Sînt omul faptelor, omul experienței. Sînt dușmanul oricărei ipoteze nefondate. Asta-i bine știut, nu numai în Rusia, ci și în întreaga Europă. Dacă afirm un lucru înseamnă că are la bază un fapt precis din care trag o concluzie. Și iată acest fapt: mantalele și galoșii în casa noastră.

"Galoșii.. Stupid. Fericirea nu stă în galoși, își spuse dînele, dar e cu-adevărat o ființă excepțională."

- Să luăm problema galoșilor, de exemplu. Locuiesc în acest imobil din 1905. Și în tot acest răstimp, pînă în martie 1917, nu-i nici un caz, subliniez cu roșu, nici un singur caz, cînd să fi dispărut din holul de la intrare, chiar cînd ușa nu se încuia. fie și o singură pereche de galoși. Și ține cont că sînt douăsprezece apartamente, iar eu primesc bolnavi. Într-o bună zi, în martie 1917, au dispărut toți galoșii - două perechi îmi aparțineau - trei bastoane, o haină și samovarul portarului. De atunci, nu mai există galoși la intrare. Și n-am spus nimic de încălzirea centrală! Ce să mai vorbesc! Se-nțelege de la sine: din moment ce-i revoluție socială, încălzirea este inutilă. Dar pun întrebarea: de ce, din momentul cînd a început această poveste, toată lumea a început să tirie cizme și galoși plini de noroi pe scările de marmură? De ce trebuie să ținem galoșii sub cheie? Și să fie păziți de un soldat ca să nu-i fure? De ce au luat covorul de pe scară? A interzis cumva Karl Marx covoarele de pe scară? A scris undeva Karl Marx că intrarea casei Kalabuhov dinspre strada Precistienka trebuie condamnată pentru a obliga oamenii să ocolească prin curticică? La ce folosește asta? De ce un proletar trebuie să murdărească marmura în loc să-și

lase galoșii jos, la intrare?

- De fapt, Filip Filipovici, el nu a scris, încearcă să scape mușcatul.

- Dumneavoastră ați spus-o? Iună Filip Filipovici răsturnând un pahar cu vin. Mmm... Sînt împotriva lichiorului după masă: moleșește și este inindicat pentru ficat... În orice caz, proletarii au acum galoși: pe-ai mei! Cei care au dispărut în primăvara lui 1917. Căci în sfîrșit se pune întrebarea: cine i-a șterpeli? Eu? Imposibil, Burghezul Sablin? (Filip Filipovici ridică un deget către tavan.) E caraghios. Fabricantul de zahăr Polozov? (Filip Filipovici făcu un gest către un personaj imaginar.) În nici un caz! Ei, da... Dar ar putea măcar să-i scoată pe scară! (Filip Filipovici începu să devină stacojiu.) Și de ce naiba au desființat florile care împodobeau palierele? De ce curentul care în douăzeci de ani nu s-a întrerupt decît de două ori, acum se oprește regulat o dată pe lună? Doctore Bormental, statistica e un lucru teribil. Dumneavoastră care sînteți la curent cu ultimile mele cercetări o știți mai bine ca oricine.

- Totul se duce de ripă, Filip Filipovici.

- Nu, spuse foarte sigur Filip Filipovici, nu. Dumneavoastră trebuie să fiți primul, dragul meu Ivan Arnoldovici, care să evitați acest cuvînt. E un miraj, o iluzie, o ficțiune. (Filip Filipovici îndepărtîdu-și la maximum degetele scurte, lăsă pe fața de masă două umbre semănînd cu două broaște țestoase.) Cine duce totul de ripă? O bătrînică cu o baghetă? O vrăjitoare care sparge toate geamurile, stinge toate lămpile? Nu există așa ceva. Ce înțelegi de fapt cînd spui așa ceva?

Deslănțuit, Filip Filipovici se adresă nefericitului rățoi de mucava care spînzura cu capul în jos lîngă bufet, și-și răspunse singur:

- Iată ce este: dacă în fiecare zi, în loc să operez, organizez repetiții corale în propriul apartament, pentru mine totul se va duce de ripă. Dacă la toaletă, iertați-mi expresia, mă piș pe lîngă pisoar, și dacă Zina și Daria Petrovna fac tot așa, și toaleta va începe să se ruineze. Ceea ce vrea să spună că ruina nu-i în toaletă, ci în capetele oamenilor. Și mă prăpădesc de rîs cînd acești mirlani strigă: "Stăviliți ruina economică!" Vă jur, rîd! Ar trebui să înceapă prin a se da cu capul de pereți pînă cînd se vor vindeca de toate iluziile alea, și după aceea n-ar avea decît să-și suflece mințile și să se pună pe lucru, și ruina ar înceta de la sine. Nu poți să slujești doi zei! Nu poți în același timp să cureți șinele de tramvai și să te preocupi de soarta cîtorva

ntrebanci de spanioli! Nimeni nu poate asta, doctore. Și cu atât mai mult niște oameni care, în ceea ce privește dezvoltarea, sînt cel puțin cu două sute de ani în urma europenilor, oameni care sînt incapabili să se încheie singuri la pantaloni!

Filip Filipovici își ieșise din fire, avea nările dilatate, fața congestionată. Exaltat de-o cină copioasă, tuna ca un profet antic și fața lui împrăștia scilpiri de argint.

Cuvintele lui se repercutară în mintea ciinelui somnolent ca un surd uruit subteran. Apărea cînd imaginea ochilor stupizi și galbeni ai bufniței, cînd fața respingătoare a bucătarului cu boneta lui jengoasă, cînd mustața mîndră a lui Filip Filipovici în lumina vie a abajurului. Apoi trecu scîrțîind o sanie care dispăru fulgerător, în timp ce în stomacul ciinelui, scîldate în sucuri, se digerau ultimile rămășițe de friptură. "Va face rețetă în reuniunile publice, gîndi într-o doară ciinele, e-un tip a-ntîia. Nu se descurcă prea rău."

- Atenție! Poliția! (Filip Filipovici urla.) Vreau un polițist, un polițist și nimic altceva, cu sau fără chipiu roșu! Un polițist de fiecare, ca să modereze avîntul vocal al cetățenilor noștri. Spuneți că totul se duce de ripă. Și eu, doctore, vă spun că nu se va schimba nimic în această casă, și în nici o altă, atîta timp cît nu-i vor potoli pe cîntăreții ăștia! Cînd vor fi terminat cu concertele lor totul se va ameliora de la sine.

- Țineți cuvîntări contrarevoluționare, Filip Filipovici, glumi cel mușcat, să dea Domul ca nimeni să nu vă audă.

- Nici un pericol, replică aprig Filip Filipovici, nici o contrarevoluție. Apropo, iată încă un cuvînt pe care nu-l mai suport. N-ai habar de ce se ascunde dedesupt. Și de-aia vă și spun: nu-i nici o contrarevoluție în cuvintele mele. Ci numai bun-simț și experiență de viață.

Odată cu aceste cuvinte, Filip Filipovici își scoase șervetul scrobit de la gît, îl rulă și-l puse alături de-un pahar de vin pe jumătate plin. Numaidecît cel mușcat se ridică și-și exprimă recunoștința printr-un **Merçi**.

- O clipă, doctore, îl opri Filip Filipovici, scoțînd din buzunarul pantalonului un portofel. Ridică din sprîncene și numără cîteva bancnote pe care le întinse celui mușcat:

- Vă datorez patruzeci de ruble pentru ziua de azi, Ivan Arnoldovici. Vă rog.

Victima ciinelui mulțumi politicos și strecură roșind banii în buzunarul hainei.

- N-aveți nevoie de mine în seara asta, Filip Filipovici?

- Nu, vă mulțumesc, stimabile. Nu avem nimic de făcut miine. În primul rînd, iepurele este mort, și în al doilea, astăzi seară se dă Aida la Balșoi. E vreme-ndelungată de cînd n-am mai auzit-o. Îmi place mult... Vă amintiți? Duetul... Tari-ta-tam...

- De unde mai găsiți timp, Filip Filipovici? întrebă respectuos doctorul.

- Cel ce nu se-nghesuie găsește-ntotdeauna timp pentru orice, explică sentențios maestrul. Evident, dacă m-aș duce pe la toate întrunirile și aș cînta ca o privighetoare cît îi ziua de lungă în loc să-mi vîd de meseria mea, n-aș ajunge niciodată nicăieri. (Filip Filipovici cotrobăi în buzunarul hainei și în mîna lui ceasul muzical îngîna cîteva note celeste.) Ora opt... Voi mai prinde al doilea act... Iubesc diviziunea muncii. La Balșoi se cîntă; eu, eu operez. E bine așa. Nimic nu se duce de ripă... Acum, Ivan Arnoldovici, urmăriți-mă atent: imediat ce aveți vreun mort utilizabil, puneți-i organele într-o soluție fiziologică, și direct aici!

- Nu vă impacientați, Filip Filipovici, anatomo-patologii mi l-au promis.

- În regulă. În așteptare, să mergem să-l punem sub observație pe cerșetorul neurastenic, să-ncercăm să-l potolim. Coastele i se vor vindeca sper.

"Își face griji pentru mine, gîndea cîinele. Admirabil om. Știu cine e. E vrăjitorul, magicianul din fabulele cîinilor... Nu-i posibil ca toate astea să fie un vis. Și dacă ar fi un vis? (Cîinele tresări în somn.) Și dacă m-aș trezi, și numaidecît - nimic. Nici abajur de mătase, nici Aida, nici burtă plină, ci iarăși portalul, frigul amintit, asfaltul înghețat, oamenii răi, foamea... Doamne, ce-ngrozitor..."

Dar nimic din toate astea nu se întîmplă. Portalul dispăru ca un vis rău și nu mai reveni.

În mod evident, nimic nu amenința să se ducă de ripă. De două ori pe zi, armonica cenușie de sub pervazul ferestrei se umfla de-o căldură blindă pe care-o difuza apoi în tot apartamentul.

I n clar că Gogoloi cîștigase lozul cel mare al unei loterii canine. Cel puțin de două ori pe zi ochii i se umpleau de lacrimi de recunoștință pentru înțeleptul de la Precistienka. Și toate oglinzile salonului, ale sălii de așteptare și ale tuturor dulapurilor reflectau chipul unui cîine lălmăit și vinjos.

"Cît sint de chipeși! Poate că sint un prinț incognito, își spuse admirînd în profunzimile oglinzilor imaginea unui cîine cu blană cafenie și chip satisfăcut. Se prea poate ca bunica să fi păcătuit cu un terranova. E-adevărat, am o pată albă pe mutră. De unde mi se trage oare? Filip Filipovici e un om rafinat, n-ar fi pripășit primul bastard întîlnit."

În interval de o săptămînă, cîinele înghiți tot atîta mîncare cît în ultima lună și jumătate petrecută pe străzi. Și asta numai din punct de vedere al cantității. Cît despre calitatea hranei de la Filip Filipovici, nici nu-i nevoie să mai vorbim. Chiar dacă trecem peste faptul că Daria Petrovna cumpăra în liecare zi de la piața Smolenskaia resturi de la măcelărie în valoare de 18 kopeici, este suficient să amintim mesele de seară din sufragerie la care asista și cîinele, în ciuda protestelor elegantei Zina. În timpul acestor festine, s-a consacrat definitiv divinitatea lui Filip Filipovici. Cîinele se ridica pe labelle de dinapoi și-l mușca ușor de haină. Învățase să recunoască soneria - două semnale scurte și puternice, semnalul patronului - și alerga lătrînd să-l întîmpine la intrare. Stăpînul apărea, înfășurat în șuba lui de vulpe argintie în care scînteiau încă milioanele de paiete de zăpadă, mirosind plăcut a mandarine, a trabuc, parfum, lămîie, benzină, apă de colonie, așternut, și vocea lui răsuna în toată casa ca trîmbița unui comandant.

- De ce-ai sfîrtecat bulnița, bestie? Ce ți-a făcut? Ei, cu tine vorbesc! Și de ce l-ai spart pe profesorul Meșnikov?

- Ar trebui să-l biciuieți măcar odată, Filip Filipovici, spuse Zina, indignată, altfel va deveni de nesuportat. Priviți ce s-a ales din galoșii dumneavoastră.

- Nimeni nu va fi biciuit, se enervă Filip Filipovici, să-ți intre în cap o dată pentru totdeauna. Asupra omului ca și asupra animalului, nu poți acționa decît prin persuasiune. A mîncat carne azi?

- Dumnezeule, a golit toată casa. Ce întrebare, Filip Filipovici! Mă mir că n-a crăpat încă.

- Lasă-l să mănînce pe săturate... Ce ți-a făcut bulnița, banditul?

- Haaaa! scînci cîinele servil culcîndu-se pe burtă, cu labelle îndepărtate. Apoi, în ciuda protestelor sale, fu înhățat de ceafă și lîrît prin tot vestibulul pînă în cabinetul doctorului. Se văicărea, își desvelea colții, se agăța de covor, se așeza în fund, ca la circ. Bulnița sfîșială zăcea pe covor în mijlocul camerei. Din pîntecul ei sfîrtecat se iveau bucăți de tifon roșu mirosind a naftalină. Pe masă se aflau

cioburile unui bust.

- Special n-am curățat ca să puteți admira spectacolul, proclamă Zina, indignată. A sărit pe masă, canalia, și clac! i-a apucat coada! Când mi-am revenit în fire o și sfîrtecăse. Virîți-l cu nasul acolo, ca să priceapă.

Și-au început urletele. Au lîrît ciinele care părea lipit de covor pînă la bufniță și i-au vîrît botul în rămășițe. Ciinele izbucni în lacrimi amare și gîndi: "Bate-mă, dar nu mă alunga din apartament."

- Trebuie să trimitem bufnița la împăiat chiar astăzi. Și tu, Zina, ia 8 ruble și 16 kopeici pentru tramvai și du-te la Muir să-i cumperi o zgardă bună și un lanț.

A doua zi i-au pus cîinelui o zgardă mare strălucitoare. Când se văzu prima oară în oglindă se înspăimîntă și, cu coada între picioare, se duse în camera de baie, căutînd un mijloc să se descotorosească de zgardă.

Dar curînd își dădu seama că era un prost. Zina îl scoase la plimbare, în lesă, pe ulița Obuhov. Ciinele mergea ca un deținut, tremurînd de rușine. Dar ajungînd la Biserica lui Isus pe Precistienka, înțelese importanța unei zgarde în viață. Furia și invidia se citeau în ochii tuturor cîinilor pe care-i întîlniră, și în apropierea străzii Miortvii, o corcitură costelivă, cu coada tăiată, lătră după el: "slugoi", și "lepădătură de lux". Când au traversat liniile de tramvai, milițianul privi zgarda cu respect și satisfacție. Iar la întoarcere se produse un eveniment de-a dreptul extraordinar: Feodor, portarul, deschise ușa principală pentru a-l lăsa să intre pe Gogoloi și-i spuse Zinei:

- la privește la cerșetorul ăsta pe care l-a cules de pe drumuri Filip Ilipovici: e gras ca un călugăr.

Nu-i de mirare, mîncîncă cît patru, explică frumoasa Zina, îmbujorată de frig.

"O zgardă e ca un act", observă cu subtilitate ciinele. Și legănîndu-și fundul ajunse la Frumosul Etaj ca un senior. După ce recunoscuseră meritele unei zgarde, ciinele a făcut prima lui vizită în principalul sector al paradisiului, la care accesul îi fusese categoric interzis pînă atunci: împărăția Dariei Petrovna, bucătăreasa.

Apartamentul întreg nu făcea nici cît o bucățică din împărăția Dariei. În fiecare zi, în mașina de gătit înnegrită în partea de jos și acoperită cu plăci de faianță în partea superioară, flăcările creșteau vijelioase, cuptorul dogorea. În mijlocul unui vârtej purpuriu, lucind de

grăsimie, chipul Dariai Petrovna reflecta eternul chin al focului. În coafura ei aranjată după ultima modă, acoperind urechile și înălțându-se la ceafă într-un condei de șuvițe luminoase, scînteiau douăzeci și două de ștrasuri. Pe pereți atîrnau vase aurite, și-ntr-oaga bucătărie plesnea de mirosuri, bolborosea și sfîrîia în oalele acoperite...

- Șterge-o! țipă Daria Petrovna, afară, șnapanule, vagabondule! Nu ți-a ajuns cît ai halit? Așteaptă nițeluș, și-o să vezi tu...

"Ce-i asta? De ce latră așa? (Cîinele clipea din ochi prietenos.) Eu - șnapan? Nu mi-ați remarcat zgarda?"

Gogoloi era hărâzit să înmoaie inimile oamenilor. Două zile mai tîrziu se și aciuiseră alături de găleata cu cărbuni și o privea pe Daria Petrovna trebăluind. Cu un cuțit cu lama îngustă și lăioasă tăia capul și picioarele bietelor găinușe fără apărare, apoi, gîde necruțător, scotea carnea de pe oase, golea păsările, și le-mpingea pe unele la tocător. Gogoloi se-nversună pe-un cap de găină. Daria Petrovna scoase dint-un blid cu lapte bucățile de pîine puse la-nmuiat, le puse pe masă unde le amestecă cu terci de carne, presăra sare pe deasupra, stropi totul cu smîntînă și începu să prepare crochetele. Cuptorul huruia pîrjolitor, în tigaie untura încinsă sărea și sfîrîia. Ușa cuptorului se deschise brusc: din fundul iadului zbucneau vilvătăi îngrozitoare.

Seara gîtlejul de foc se stinse, și pe fereastra bucătăriei, pe lîngă perdeluța albă intră, densă și gravă, noaptea Precistienkăi, luminată de-o stea solitară. În bucătărie pardoseala era umedă, vasele străluceau tainic, pe masă aștepta o cască de pompier.

Gogoloi se întinse pe cuptorul călduț, ca un leu de piatră pe soclu și, ciulind curios o ureche, privea către bărbatul tulburat, cu mustață neagră și-o lată centură de piele, care o săruta pe Daria Petrovna după ușa întredeschisă a camerei pe care-o împărțea cu Zina. Chipul Dariai ardea în chinurile pasiunii, cu excepția nasului acoperit cu o pudră lividă.

- Ești dracul gol, murmură în penumbră Daria Petrovna, încetează! Zina trebuie să vină, Da' ce-ți veni, ai întinerit și tu?

- Nu-i greu, răspunse răgușit mustăciosul care se stăpînea cu greutate, focoasă cum ești!

Seara, steua de la Precistienka era acoperită de nuanțe posomorîle și dacă nu se juca Aida la Balșoi, sau dacă nu se ținea o reuniune a Societății de Chirurgie din U.R.S.S., Zeul se retrăgea în biroul său

și se instala într-un fotoliu adânc. Luminile din plafon erau stinse. O singură lampă verde strălucea pe masă. În penumbră, Gogoloi stătea întins pe covor și urmărea cu sufletul la gură lucrurile nemaipomenite care se petreceau. Recipiente de sticlă conțineau creere umane ce pluteau într-un lichid tulbure cu miros acru și respingător. Brațele Zeului, goale pînă la cot, erau acoperite la extremități cu mănuși din cauciuc roșu, iar degetele lui groase și agile mișunau printre circumvoluțiuni. Uneori, Zeul se înarma cu un cuțitaș strălucitor și decupa precut o bucată din creerul gălbui și elastic.

Spre malurile Nilului Albastru, fredona Zeul cu jumătate de glas, înușcîndu-și buzele la amintirea bijuteriilor de la Bolșoi.

Era ora cînd țevile încălzeau la maximum. Căldura plăcută pe care ei degajau se ridica spre tavan și de acolo se răspîndea în toată încăperea. În blana ciinelui se trezea și ultimul purice care nu fusese încă eliminat de Filip Filipovici.

"Zina e la cinema, gîndea ciinele, vom cina cînd se întoarce. Azi trebuie să avem collet de vacă."

4

Încă din dimineața acelei zile neobișnuite Gogoloi a fost cuprins de o presimțire. Începu pe neașteptate să schelălăie ușor și înghiți micul dejun - o jumătate de ceașcă de fiertură de ovăz și-un os de herbec rămas din ajun - fără nici o poftă. Se plimbă prin sala de aștoplare cu un aer plictisit și făcu temenele în fața propriei imagini din oglindă. Apoi, după ce Zina l-a luat cu ea pe bulevard, ziua s-a desfășurat normal. În acea zi nu au fost vizite pentru că, după cum se știe, profesorul nu primea marșea. Zeul era în biroul lui, avînd în față câteva volume groase.

Așteptau masa. Cîinele se învioră puțin la ideea că al doilea fel era curcă, cum se asigurase la bucătărie. Trecînd prin culoar, auzi soneria neplăcută și neașteptată a telefonului în biroul lui Filip Filipovici. Acesta ridică receptorul, ascultă cîteva clipe și deodată se însufleși.

- Foarte bine, adu-l imediat. Imediat!

Începu să se agite, sună și-i ordonă Zinei să servească cina fără întîrziere.

- La masă! La masă!

Un zgomot asurzitor de farluri se auzi numaidecît în sufragerie. Zina începu să alerge în toate părțile. În bucătărie, Daria Petrovna bombăni că cina nu-i încă pregătită. Cîinele simți că îl cuprinde iar neliniștea.

"Nu-mi place harababura din apartament", își spuse... Abia formulă acest gînd că harababura luă un aspect și mai dezagreabil. Și în primul rînd din cauza apariției fostului mușcat, doctorul Bormental. Adusese cu el o valiză care mirosea urît și, fără să-și mai scoată paltonul, se grăbi cu ea către sala de tratament. Filip Filipovici abandonă ceașca de cafea tocmai începută, lucru ce nu i se mai întîmplase, și alergă în întîmpinarea lui Bormental, ceea ce era tot atît de neobișnuit.

- Cînd a murit? strigă el.

- Acum trei ore, răspunse Bormental, cu căciula plină de zăpadă uitată pe cap, și începu să desfacă valiza.

"Cine a murit? se întrebă cîinele, încruntat și bănuitor, începînd să se frece de picioarele profesorului. Nu suport oamenii care se agită."

- Pleacă de-acolo! Hai, repede!

Filip Filipovici striga în toate direcțiile, făcea să răsune toate soneriile - cel puțin așa i se păru cîinelui.

- Zina! Spune-i Dariai Petrovna să noteze toate comunicările telefonice, nu primesc pe nimeni. Am nevoie de tine. Doctore Bormental vă rog, mai repede, mai repede!

"Nu-mi place deloc asta, chiar deloc." Cîinele se posomorî, și ofensal porni să cutreiere prin apartament, în timp ce toată agitația se concentra în sala de tratament. Zina apăru pe neașteptate, îmbrăcată într-o bluză ce semăna cu un lințoliu și începu să alerge din sala de tratament în bucătărie și invers.

"Ce-ar fi să mă duc să mînc? N-au decît să se descurce, gîndi cîinele. Dar o surpriză teribilă îl aștepta.

- Nu-i da nimic lui Gogoloi, ordonă o voce care venea din sala de tratament.

- Dar cum să-l supraveghez?

- Încuie-l!

Și l-au încuiat în camera de baie.

"Brutele, gândi Gogoloi, așezat în penumbra camerei de baie, pur și simplu e-o prostie." Și petrecu acolo un sfert de oră într-o stare de spirit ciudată, ezitând între furie și tristețe: totul i se păru cenușiu, confuz... "Foarte bine, mâine veți vedea cum vor arăta galoșii dumneavoastră, prea stimabile Filip Filipovici. V-ați cumpărat deja două perechi, nu-i nimic, o veți cumpăra și pe-a treia. Ca să vă învățați minte să mai închideți cliinii."

Dar deodată o amintire îi veni în minte; un fragment din prima sa copilărie: o curte imensă, însoțită, aproape de bariera Preobrajenski, soarele reflectat în geamuri, bucăți de cărămidă, cliinii vagabondind în libertate.

"Nu, de dragul niciunei libertăți nu voi pleca de-aici, de ce să mint, gândi cliinele amușinând în jur. M-am obișnuit aici. Sunt cliinele unui Senior, o creatură inteligentă, am avut norocul să cunosc adevărata viață. De altfel, ce-nseamnă aia libertate? Un fum, un miraj, o ficțiune... Un delir al democrațiilorăștia nefaști."

Apoi penumbra camerei de baie se făcu deodată înspăimântătoare, și el se zvirlă cu labele pe ușă și începu s-o zgîrie și să geamă:

- Ugruuuuuuuu!

Urletele lui se-mprăștiară în tot apartamentul, ca într-un butoi. "Voi face iarăși bucățele bufnița", gândi, plin de-o minie neputincioasă. Apoi pînă îl părăsiră, și se culcă, dar se sculă deodată cu blana zbîrlită: i se păruse că zărește în cadă îngrozitorii ochi ai unui lup.

Spaima lui atinsese paroxismul cînd ușa se deschise. Cliinele ieși lălmăind și încercă, morocănos, să se îndrepte spre bucătărie. Dar zîna îl prinse de zgardă și-l conduse cu mîna sigură către sala de tratament.

"Ce-o mai fi și asta? se-ntrebă el, bănuitor. Coastele mi s-au vindecat. Nu mai înțeleg nimic."

Astfel fu tîrît pînă-n sala de tratament. Violența iluminării îl frapă nemulțumit: globul alb din tavan arunca o lumină care-ți rănea ochii. În mijlocul acestui vertij de alb, marele preot fredona printre dinți ceva despre malurile sfinte ale Nilului. Numai un vag miros îți permitea să-l

recunoștință într-insul pe Filip Filipovici. Părul lui cenușiu tuns scurt era acoperit de-o bônêtă albă care evoca mitra unui patriarh. Zeul era complet îmbrăcat în alb, cu excepția unei mici bavete de cauciuc înnodată la spate. În mîini purta mînuși negre. Cel mușcat avea și el o bonetă albă. Masa cea mare lungită la maximum era flancată de-o măsută pătrată înălțată pe-un picior scipitor.

În clipa asta cîinele zămisli o ură aparte pentru cel mușcat. Ochiul lui mai degrabă îl înspăimîntară: de obicei sinceri și îndrăzneți, aminteau acum privirile unui cîine. Erau neliniștiți, sîlbateci, și-n adîncul lor plutea ceva rău, funest, ca să nu spunem de-a dreptul criminal.

- Zgarda, Zina, șopti Filip Filipovici, dar să nu-l sperii.

Ochii Zinei se umplură pe dată de neîncredere, ca și cei ai lui Bormental. Ea se apropie de cîine și-l mîngîie cu vîdită ipocrizie. Cîinele o urmări cu tristețe și dispreț.

"Hei, trei pe unu... Mă veți avea, dacă-o doriți atît. Dar ar trebui să vă fie rușine. Măcar de-aș ști ce vreți să-mi faceți..."

Zina desfăcu zgarda. Cîinele clătină capul și se scutură. Cel mușcat se apropie, urmat de-un miros greu ce te îngreșoșa.

"Pffui, ce porcărie... Dar de ce teama asta, bătăile astea de inimă..." gîndi cîinele dînd înapoi din fața celui mușcat.

- Mai repede, doctore, spuse cu îngrijorare Filip Filipovici.

Un miros tare și foarte dulceag plutea în încăpere. Fără a scăpa din ochi cîinele, cel mușcat întinse deodată mîna pe care-o ținuse pînă atunci ascunsă la spate, și astupă nasul lui Gogoloi cu un tampon de vată umedă. Cîinele îngheță de surpriză și capul începu să i se-nvîrtă, dar reuși încă să se-asvîrle înapoi. Cel mușcat sări după el și-i acoperi complet botul cu tamponul. Gogoloi simți cum respirația îl părăsește, dar reuși să se mai desprindă o dată. "Canalie, gîndi el, preț de-o secundă. De ce asta?" Și fu din nou prins. Văzu deodată apărînd în mijlocul camerei un lac cu bărci pline de lume voioasă și de surprinzători cîini roz. Picioarele, parcă lipsite de oase, i se înmuieră.

- Pe masă! Vocea încîntată a lui Filip Filipovici mormăia cuvinte care soseau de nici nu știi unde și care explodau în jeturi oranj. Teamă dispăruse, înlocuită de bucurie. Preț de una sau două secunde cîinele simți cum se scufundă, îl iubi pe cel mușcat. Apoi lumea întreagă se răsturnă. Mai simți încă o mîină rece dar plăcută pe pîntec. Și în sfîrșit, nu mai simți nimic.

Cîinele era întins pe îngusta masă de operație și capul lui inert se legăna pe perna acoperită de-o pînză cerată. Avea pîntecele ras și mașina mînuită de doctorul Bormental ataca acum părul de pe cap. Cu palmele prinse de marginea mesei, cu ochii tot atît de sclipitori ca și rama de aur a ochelarilor săi, Filip Filipovici urmărea operația și comenta cu voce emoțională:

- Ivan Arnoldovici, momentul cel mai delicat va fi atunci cînd voi ajunge la șaua turcească. Va trebui să-mi dați numaidecît hipofiza și să începeți să recoaseți. Dacă se declanșează o hemoragie, ne vom fi pierdut dintr-un foc și vremea și cîinele. De altfel, n-avem de ales.

Filip Filipovici tăcu o clipă, apoi aruncă o privire vag ironică spre ochiul pe jumătate închis al cîinelui.

- Și totuși, știți, mă-ngrijorează. În cele din urmă mă obișnuisem cu el

Acestea spuse, își ridică mîinile, ca pentru a binecuvînta penibila mpravă a bietului cîine: nici cel mai mic fir de praf nu trebuia să-i atingă mînușile.

De sub părul ras apărură pielea albă. Bormental lăsă mașina de tuns și luă un brici. Săpuni capul rămas fără apărare și începu să-și deslășuiască opera. Pielea scrișnea sub lamă și ici și colo țîșnea câte un pic de sînge. Terminîndu-și treaba, curăță cu ajutorul unui tampon de vată îmbibat în benzină capul, apoi pîntecul ras al cîinelui. Cîitînd, spuse în sîfîrșit: "Gata."

Zina deschise robinetul lavaboului și Bormental alergă să se spele pe mîini. Apoi Zina i le șterse cu puțin spirt.

Pot pleca, Filip Filipovici? întrebă ea aruncînd o privire îngrijorată spre capul ras al cîinelui.

Pot.

Zina dispăru. Bormental continua să se agite. Înfășură capul cîinelui cu bucățele de tifon și puteai vedea pe pernă spectacolul insulii al unui craniu chel de cîine amestecat cu o ciudată mutră bâlbîntă.

Marele Preot ieși din împietrire. Se sculă, privi capul cîinelui și spuse:

Doamne ajută! Bisturiul.

Bormental alege din instrumentele sclipitoare îngrămădite pe masă un cașit cu lama bombată la mijloc și-l întinse pontifului. Apoi își trase și el mînușile de cauciuc negre.

- Doarme? întrebă Filip Filipovici.
- Doarme de-a binelea.

Filip Filipovici strînse din dinți. Ochii începură să-i scîlpească pătrunzător, în timp ce bisturiul trasa pe pîntecul lui Gogoloi o linie lungă și clară. Pielea cedă numaidecît și sîngele țîșni în toate părțile. Bormental se grăbi să aplice pe rană comprese de tifon, apoi îi strînse marginile cu ajutorul unor pense care semănau cu cleștișorii de zahăr. Sîngele se opri. Broboane de sudoare perlau fruntea lui Bormental. Filip Filipovici tăie din nou pielea și cei doi începură să răscolească prin corpul lui Gogoloi cu cîrlige, foarfeci, clame. Extirpară țesuturi roze și gălbui care picurau o rouă sîngerie. Filip Filipovici, care răscolea de zor cu bisturiul în trupul cîinelui, strigă deodată:

- Foarfeca!

Un instrument strălucitor apăru ca prin magie în miinile celui mușcat. Filip Filipovici răscolea în profunzime și cu cîteva mișcări abile trase afară glandele genitale ale cîinelui împreună cu cîteva bucăți de carne.

Leoarcă de sudoare, Bormental se avîntă spre un bol de apă de unde scoase alte glande genitale, umede și flasce. În miinile profesorului și ale asistentului său scînteiau mici filamente umede. Acele curbe clinchetiră lovindu-se de pense și noile glande luară locul celor dinainte. Marele Preot își îndreptă statura, acoperi rana cu o compresă de tifon și ordonă:

- Coaseți imediat pielea, doctore. Întoarce capul către pendula albă agățată în perete.

- S-au făcut paisprezece minute, mormăi printre dinți Bormental, înfigînd un ac curb în pielea flască.

Cei doi începură să se frămînte de parcă poliția ar fi fost pe urmele lor.

- Bisturiul! țipă Filip Filipovici.

Bisturiul îi apăru de la sine în miini. Chipul profesorului deveni de nerecunoscut. Un rinjet îi dezvelea dinții de aur și de porțelan. Cu un gest rapid trasă pe fruntea lui Gogoloi o coroană roșie. Pielea rasă fu luată ca un scalp, dezvelind osul. Filip Filipovici strigă:

- Trepanație!

Bormental îi întinse un fel de sfredel scînteietor.

Mușcîndu-și buzele, profesorul începu să foreze pe toată circumferința craniului lui Gogoloi, la distanțe de un centimetru, mici găuri.

Nu-i trebuia mai mult de cinci secunde pentru fiecare. Apoi luă un ferăstrău cu o înfățișare stranie, introduse vârful lamei în prima gaură și începu să lucreze, parcă ar fi traforat o casetă de bijuterii. Osul scrișnea și vibra ușor. Trei minute mai târziu, putu să ridice calota craniană a ciinelui.

Cupola creierului apărut atunci dezgolită, o masă cenușie presărată cu vine albăstrui și pete roșcate. Filip Filipovici apropie foarfeca de învelișul dur și începu să-l taie. La un moment dat își ni o arteziană de sînge care puțin lipsi să intre în ochii profesorului, și-i stropi în schimb calota albă. Bormental se asvîrli ca un tigru cu o pensă în mînă, strînse, pensă, și reuși să oprească jetul. Era plin de sudoare și chipul îi era marmorat în roșu. Ochii îi treceau neîncetat de la mîinile profesorului la tava încărcată cu instrumente. În ce-l privește pe Filip Filipovici, expresia lui era absolut îngrozitoare. Fornăia pe nas și printre buzele răsfrînte dinții i se vedeau pînă la gingii. Continuă să smulgă învelișul și pătrunse mai departe, desgolind emisferele cerebrale. În clipa asta, Bormental livid, puse mîna pe pieptul lui Gogoloi și spuse cu-o voce răgușită:

- Pulsul încetinește rapid...

Filip Filipovici îi aruncă o privire fioroasă, emise un grohăit inarticulat și începu să minuiască foarfeca și mai îndrîjit. Bormental aparse o fiolă, umplu cu conținutul ei o seringă și -l înțepă cu dibăcie pe Gogoloi în regiunea inimii.

- Ajung la șaua turcească, țipă Filip Filipovici.

Mînușile lunecoase și-nsîngerate scoaseră din cutia craniană creierul cenușiu și gălbui al ciinelui. Aruncă o scurtă privire spre moaca lui Gogoloi și Bormental se grăbi să spargă o a doua fiolă plină de-un lichid galben pe care îl trase într-o seringă lungă.

- În inimă? întrebă el timid.

- Ce întrebare! țipă furios profesorul. Oricum, a murit de zeci de ori. Înțepați-l!

Avea înfățișarea unui brigand fanatic.

Doctorul înfipse delicat acul în inima clinelui.

- Trăiește încă, supraviețuiește cu greu.

- Nu-i momentul să discutăm dacă trăiește sau nu, șuieră Filip Filipovici. Am găsit șaua. Dacă moare... Va muri oricum... Ah, drace... **Împre sfintele maluri...** Dați-mi hipofiza.

Bormental îi întinse un flacon plin cu lichid în care un soi de

tampon alb atârna la capătul unui fir. Cu o mînă ("E într-adevăr fără egal în toată lumea... Ce om!", gîndi tulburat Bormental) profesorul luă tamponul, în timp ce cu cealaltă în care strîngea foarfeca căuta în mijlocul emisferelor lărgite un mic tampon asemănător. Îl asvîrli într-o farfurie pe cel al lui Gogoloi, și-l introduse în locul lui pe cel nou. Degetele sale scurte, devenite prin miracol fine și agile, trebăluiră ca să-l fixeze cu ajutorul unui fir chihlimbariu. Odată terminată operația, scoase din craniu depărtătoarele, pensa, puse la loc creierul în cutia craniană, se dădu înapoi și întrebă pe tonul cel mai calm:

- E mort, nu-i așa?

- Pulsul e abia perceptibil, răspunse Bormental.

- Faceți-i în continuare adrenalină.

Profesorul acoperi emisferele cu învelișul lor, puse la loc calota craniană, așeză scalpul deasupra și țipă:

- Coaseți la loc!

Bormental cusu capul în cinci minute, nu fără a rupe trei ace. Pe pernă, plină de sînge, se desprindea acum figura stinsă și fără viață a lui Gogoloi, cu craniul încoronat de-o rană circulară.

Filip Filipovici își scoase o mînușă, se destinse în întregime. Într-un nor de talc și sudoare și-o smulse pe cealaltă asvîrlind-o pe jos, apoi apăsă pe un buton. Zina apăru în prag, își întoarse numaidecît capul ca să nu-l zărească pe Gogoloi însîngerat. Pontiful își scoase cu miinile pline de talc calota însîngerată și-i comandă:

- Dă-mi numaidecît o țigară, Zina. Și prepară-mi baia și lenjerie curată.

Cu bărbia sprijinită de marginea mesei, Filip Filipovici ridică cu două degete pleoapa dreaptă a ciinelui, privi ochiul muribund și zise:

- Drace! încă n-a crăpat. Dar oricum ar fi, nu mai are mult. Păcat de ciine, doctore Bormental. Era prietenos, dar viclean.

În caiet subțire, format obișnuit, scris de mîna lui Bormental. Primele două pagini sînt deosebit de îngrijite, scrisul clar și strîns. Apoi scriitura devine mai lăbărțată și nervoasă, cu numeroase pete de cerneală.

22 DECEMBRIE 1924, LUNI. Ciine de laborator, în vîrstă de aproximativ doi ani. Sex masculin. Rasă: bastard. Nume: Gogoloi. Păr: negru, vîlvoi, negru cu pete roșii. Coada castanie, Coasta stîngă, urmele unor arsuri cicatrizate. Hrana înainte de întîlnirea cu profesorul: rea. După o săptămînă: stare satisfăcătoare. Greutatea: 8 kg. (**semn de avertizare**). Inimă, plămîn, stomac, temperatură...

23 DECEMBRIE. La 8.05 seara, a fost efectuată pentru prima dată în Europa o operație după metoda profesorului Preobrajenski: ablația sub anestezie a testiculelor lui Gogoloi înlocuite cu testicule umane cu organe anexe și canale seminale prelevate de la un om de douăzeci și opt de ani, mort de patru ore 4 minute și conservate într-o soluție fiziologică sterilă, după metoda prof. Preobrajenski. Imediat după, trepanația calotei și ablația hipofizei, înlocuită de cea a individului menționat.

Observații: experiența lui Preobrajenski cu transplantul combinat al hipofizei și al testiculelor are ca scop să elucideze problema grefei la hipofiză, și pe termen mai lung a influenței asupra întineririi organismului uman.

Operația a fost efectuată de prof. F.F. Preobrajenski. Asistent: Dr. A. Bormental. În noaptea de după operație: repetate căderi ale pacientului, pericolozitate maximă. Nu era exclus să sucombe. Doze repetate puternice de camfor după metoda Preobrajenski.

24 DECEMBRIE. Dimineața, ameliorare. Ritmul respirației se du-
blează. Temperatura 42. Injecții subcutanate camfor și cofeină.

25 DECEMBRIE. O nouă înrăutățire. Pulsul abia perceptibil, ex-
tremitățile se răcesc, pupilele nu mai reacționează. Adrenalină în
inimă, camfor după metoda Preobrajenski, soluție fiziologică intrave-
noasă.

26 DECEMBRIE. Ușoară ameliorare. Pulsul 180, respirație 92,
temperatura 41. Camfor, alimentație rectală.

27 DECEMBRIE. Puls 152, respirație 50, temperatură 39,8. Pupi-
lele reacționează. Camfor subcutanat.

28 DECEMBRIE. Ameliorare însemnată. La amiază, brusc transpi-
rație abundentă. Plăgile operatorii: nici o complicație. Pansamente.
Redeșteptarea poței de mâncare. Alimentație lichidă.

29 DECEMBRIE. Cădere bruscă a părului de pe frunte și de pe
părțile laterale ale trupului. Chemați în consult: prof. Vasili Vasiliievici
Bundarov, titular al catedrei de dermatologie și director al institutului
veterinar din Moscova. Caz necunoscut în literatura de specialitate.
Diagnosticul nepronunțat. Temperatură. (Notă cu creionul). În seara
asta, primul lătrat (8,15). Importantă schimbare de timbru, ton mai
grav. În lătrături se disting vocalele **a-o**, într-o intonație ce amintește
vag de un geamăt.

30 DECEMBRIE. Căderea părului ia înfățișarea unei cheliri gene-
ralizate. Cântărirea a adus un rezultat neașteptat: greutatea 30 kg.,
pusă pe seama creșterii (lungirii) oaselor. Ciinele continuă să stea
culcat.

31 DECEMBRIE. Poftă de mâncare extraordinară. **(În caiet o pată
mare de cerneală, urmată de un scris grăbit.)**

La ora 12,12 ciinele a lătrat clar **Abir**. **(Aici e o pauză mai lungă,
apoi ceva mai departe citim:)**

1 DECEMBRIE **(șters și corectat - greșeală datorată desigur
emoției)** 1 IANUARIE 1925. A fost fotografiat în dimineața asta. A
prins să latre **Abir** și să se bucure la auzul acestui cuvânt. La ora 3
după amiază **(cu fiter mari)** A RÎS: Zina, camerista, a leșinat. Seara,
a repetat de opt ori la rînd cuvintele **Abir-valg, Abir**.

(Cu creionul, un scris aplecat) Profesorul a descifrat cuvîntul

Abir-valg citindu-l invers, ceea ce înseamnă Glavrița¹⁾. E aici ceva monstru...

2 IANUARIE. Fotografia cu magneziu în timp ce zîmbea. S-a ridicat și s-a ținut cu multă siguranță pe etichetele dinapoi preț de o jumătate de oră. E aproape de înălțimea mea.

(În caiet este intercalată o filă). Știința rusă era gata să sufere o grea pierdere. Povestea bolii profesorului Preobrajenski.

6 IANUARIE. (Cînd cu creionul, cînd cu cerneală violetă) Azi, după ce i-a căzut coada, a pronunțat foarte clar cuvîntul **berărie**. Fonograful imprimă. A dracului creatură.

Nu știu ce să mai cred.

Profesorul nu mai primește pe nimeni. Începînd cu ora 5 dimineața sala de tratament e ocupată de această creatură și răsună de înjurăturile cele mai ordinare și de expresia "încă una mică".

7 IANUARIE. Pronunță multe cuvinte: **Birjar, Nici un loc liber, Ediția de seară, Paradisul copiilor**, și toate înjurăturile din vocabularul rusesc.

Are o înfățișare stranie. Păr numai pe piept, cap și bărbie. În rest năpîn, cu pielea fleșcăită. Cît despre organele genitale e aproape om. Volumul craniului e considerabil mai mare. Fruntea îngustă și teșită. Cîd că am să-nnebunesc.

Filip Filipovici nu s-a restabilit încă. Majoritatea observațiilor cad în mărul meu (fonografice și fotografice).

Zvonul s-a răspîndit în tot orașul.

Consecințe incalculabile. Toată ziua ulița a fost tixită de băbuțe curioase și de haimanale. Cîțiva gură-cască se mai învîrt și acum pe străzile ferestre. Ziarele de dimineață au publicat o știre uimitoare: "Zvonurile despre prezența unui marțian pe ulița Obuhov sînt absolut neîntemeiate. Ele au fost lansate de negustorii de pe Suharevka și vor fi aspru pedepsite." Ce naiba-i cu povestea asta cu marțianul? E un răzvrăt!

Și asta nu era de ajuns. O ediție de seară a scris despre nașterea unui copil care cîntă la vioară. E și o ilustrație alături - o vioară și fotografia mea, iar dedesupt explicația: "Profesorul Preobrajenski, care a executat operația de cezariană."

¹⁾ Direcția generală piscicolă

De neînchipuit... A spus un nou cuvânt: **Milițian**.

În cele din urmă s-a aflat că Daria Petrovna, îndrăgostită un timp de mine, sustrăsese fotografia din albumul lui Filip Filipovici. După ce i-am gonit pe ziașiști, unul din ei s-a strecurat în bucătărie, etc.

Nu-ți vine să crezi câte se-ntîmplă-n timpul consultațiilor! Astăzi soneria a sunat de 82 de ori. Telefonul e scos din priză. Femeile fără copii și-au pierdut capul: ele vin...

Ședință a Comitetului de bloc, prezidată de Schwonder. Ca să facă ce - nici ei nu știu.

8 IANUARIE. Seara târziu a fost pus diagnosticul. Cu adevărat savant, Filip Filipovici și-a recunoscut eroarea: înlocuirea hipofizei nu produce întinerire, ci umanizarea deplină (**subliniat de trei ori**). Senzaționala lui descoperire nu pierde astfel nimic din valoare.

Astăzi s-a plimbat prin apartament pentru prima oară. Pe coridor a ris privind becul electric. Apoi, însoțit de Filip Filipovici și de mine, a intrat în birou. Stă foarte bine în două labe (**șters**)... pe picioare și seamănă cu un omuleț pricăjit.

Aris și în birou. Zîmbetul lui este neplăcut, parcă artificial. Apoi s-a scărpinat la ceafă, a privit jur împrejur și am înregistrat un cuvânt nou, clar pronunțat: **Burjui**. Apoi a înjurat. Înjură metodic, continuu, și evident fără nici un motiv. Înjurăturile lui sună ca niște înregistrări fonografice: s-ar zice că ființa de față a auzit cîndva trivialități, le-a înmagazinat inconștient în creier, iar acum le debitează una după alta. Oricum, nu sînt psihiatru. În mod ciudat, obscenitățile au asupra lui Filip Filipovici un efect penibil. Își uită adesea rolul de observator imparțial și metodic al noilor fenomene și pare că-și pierde răbdarea. Astfel cînd celălalt înjură, el țipă nervos: "Încetează odată!" Dar fără nici un rezultat.

După ce ne-am plimbat prin birou a trebuit să ne unim puterile ca să-l împingem pe Gogoloi în sala de tratament.

În continuare Filip Filipovici și cu mine am ținut o consfătuire. Trebuie să recunosc că-i prima oară cînd l-am văzut pe acest om atât de inteligent și sigur de sine pradă descumpănirii. Fredonînd după cum îi era obiceiul, m-a întrebat: "Și acum ce facem?" și și-a răspuns singur, textual: "Croitorul, da... **De la Sevilla la Grenada**... Croitorul, stimate confrate..." N-am înțeles absolut nimic. M-a lămurit: "Ar fi cazul, Ivan Arnoldovici, să-i cumpărați lenjerie, un pantalon și-o haină."

9 IANUARIE. La fiecare cinci minute (în medie) vocabularul i se

imbogățește cu un nou cuvânt. De azi dimineață a format fraze întregi. S-ar zice că, înghețate de demult în creier, se desgheață și încep să curgă. Fiecare cuvânt odată rostit, rămîne de atunci înainte în folosință. De ieri seară fonograful a înregistrat: **Nu-mpinge, Netrebnicule, Jos de pe trepte, Ți-arăt eu!, Declarația Americii, Primus.**

10 IANUARIE. A avut loc îmbrăcarea. A acceptat cu plăcere maieul, ba chiar a ris, bucuros. A refuzat ismenele, protestînd cu mici țipete răgușite: "La coadă, pui de cățea, la coadă!" Acum e gata îmbrăcat. Șosetele îi sînt un pic mari. **(În caiet sînt citeva desene schematice, după cit se pare reprezentînd etapele transformăriiabei în picior uman.)**

Se lungește jumătatea posterioară a scheletuluiabei piciorului. Degetele se dezvoltă. Unghiile.

Învăță, sistematic și repetat, modul de întrebuintare a toaletei. Servitoarele sînt consternate.

Trebuie să recunoaștem capacitatea de asimilare a acestei ființe. Totul merge foarte bine.

11 IANUARIE. S-a împăcat pe deplin cu pantalonii. În timp ce și-i trăgea, a pronunțat o frază lungă și veselă: "Dă-mi un chiștoc, ca să mă-nchei la loc."

Pe cap are o blană moale, mătăsoasă. Asemănătoare cu părul. I-au rămas însă pete roșcate pe creștet. Poftă de mîncare extraordinară. Adoră scrumbiile.

Azi după amiază la ora cinci, un eveniment: pentru prima dată ființa a pronunțat cuvinte ce nu erau rupte de ceea ce se întîmplă în jur, ci în raport cu asta. Cînd profesorul i-a spus: "N-arunca resturile pe jos", el a răspuns inopinant: "Gura, păduchiosule." Filip Filipovici a rămas uluit, apoi și-a revenit și a spus: "Dacă îți mai permiți încă o dată să-mi vorbești așa mie sau doctorului Bormal, dai de bucluc!"

În clipa asta l-am fotografiat pe Gogoloi. Sînt sigur că înțelesese cuvintele profesorului. O umbră de amărăciune i-a trecut pe chip. A aruncat o privire piezișă, părea nemulțumit dar s-a stăpînit.

Ura! Înțelege!

12 IANUARIE. Își vîră mîinile în buzunar. Nu mai înjură. A fluierat o scurtă melodie. Întreține o conversație.

Nu mă pot împiedica să fac citeva ipoteze. La dracu' problema întineririi, cel puțin pentru moment. E ceva infinit mai important: uimitoarea experiență a profesorului Preobrajenski a elucidat una din

enigmele creierului uman. Funcția hipofizei e azi cunoscută: ea determină fizionomia umană. Se poate afirma că hormonii ei joacă un rol predominant în organism: sînt hormonii fizionomiei externe. Științei i se va deschide un nou cîmp de acțiune: a fost creat un homunculus fără ajutorul vreunui Mefisto. Scalpelul chirurgului a adus la viață o nouă entitate umană. Profesore Preobrajenski, sînteți un demiurg! **(Pată de cerneală.)**

M-am cam îndepărtat... Deci, susține o conversație. Presupun că lucrurile s-au petrecut așa: grefa de hipofiză a deblocat în mintea ciinelui centrul vorbirii, iar cuvintele au năvălit șuvoi. După părerea mea, avem de-a face cu un creier însuflețit, un creier cărui i s-au eliberat toate posibilitățile, și nu cu unul nou creat. O, splendidă confirmare a teoriei evoluției! O, sublim lanț de la ciine la chimistul Mendeleev! Încă o ipoteză: în cursul vieții sale canine, Gogoloi a acumulat o grămadă de noțiuni. Toate cuvintele prin care a-nceput să se exprime sînt cuvinte de pe stradă pe care le-a auzit și le-a strîns în creier. Astăzi, mergînd pe stradă, privesc cu-o groază tainică la ciinii ce-mi taie drumul. Dumnezeu știe ce se ascunde în creierul lor.

Gogoloi citea. Citea **(trei semne de exclamație.) Glavriba** m-a făcut să pricep: citea, dar de la coadă la cap. Și știu și unde se găsește explicația acestei ciudățenii: în încrucișarea nervilor optici la ciine.

Se petrec la Moscova lucruri care întrec orice capacitate de înțelegere. Șapte negustori de pe Suharevka au fost arestați pentru că au răspîdit zvonul că sosirea bolșevicilor prevestea sfîrșitul lumii. Daria Petrovna mi-a vorbit de asta, mi-a indicat chiar date precise: la 28 noiembrie 1929, de ziua martiriului sfințului Ștefan, Pămîntul se va ciocni de axa cetească... Cîțiva șarlatani au organizat chiar conferințe. Sîntem puși într-o încurcătură nostimă cu hipofiza asta: nu mai avem decît o dorință, s-o ștergem cît mai repede din apartament. La rugămintea Dariai Petrovna m-am instalat în apartamentul lui Filip Filipovici și am petrecut noaptea în sala de așteptare, împreună cu Gogoloi. Sala de tratament a fost transformată în sală de așteptare - Schwonder avea dreptate. Comitetul de bloc își făcea datoria. N-a mai rămas un singur geam la dulapuri, din pricina săriturilor lui. Am renunțat.

Filip Filipovici se poartă într-un fel ciudat. Când i-am împărtășit ipotezele mele și speranța de a-l vedea pe Gogoloi atingând un grad înalt de dezvoltare psihică, el a ricanat și mi-a răspuns: "Credeți!", cu un ton sinistru. Să mă fi înșelat? Bătrînul avea el ceva în cap. Cît timp eu mă ocup de isoria cazului, el studiază antecedentele omului de la care am prelevat hipofiza.

(Filă intercalată în caiet.)

Klim Grigorievici Ciugunkin, douăzeci și opt de ani, celibatar. Fără de partid, simpatizant. De trei ori anchetat și eliberat. Prima dată pentru probe insuficiente. A doua oară în virtutea originii sale sociale. Condamnat a treia oară la cincisprezece ani muncă silnică cu suspendare. Furturi. Profesia: cîntă la balalaică prin hanuri. Mic de statură, conformație fragilă, ficat mărit (alcoolism). Cauzele morții: lovitură de cuțit în inimă într-o berărie (**Semnal-Stop**, lingă bariera Preobrajenski).

Bătrînul se preocupă de Klim fără încetare. Nu înțeleg de ce. A mormăit ceva, că nu-i venise ideea să examineze în întregime cadavrul lui Klim atunci, la secția anatomo-patologică. Nu-mi dau seama ce caută. Ce importanță poate avea persoana căreia i-a aparținut hipofiza?

17 IANUARIE. N-am ținut jurnălul acestor ultime zile: am fost gripat. În acest timp, și-a luat înfățișarea definitivă:

- a) Structură corporală întru totul asemănătoare omului.
- b) Greutate: aproximativ 50 kg.
- c) Statură: mică.
- d) Cap: mic.
- e) A început să fumeze.
- f) Consumă hrană umană.
- g) Se îmbracă singur.
- h) Se exprimă cu ușurință.

Și iată isprava hipofizei! (**pată de cerneală.**)

Aici termin jurnalul. Ne aflăm în prezența unui nou organism; totul de studiat de la început. Documente alăturate: stenograme ale discursurilor, înregistrări fonografice, fotografii. Semnat: asistentul profesorului F.F.Preobrajenski,

Doctorul Bormental.

O seară de iarnă. Sfârșit de ianuarie. Înaintea orei de masă, înaintea orei de vizite. Fixată în pragul ușii de la sala de așteptare, pe care recunoașteți scrisul lui Filip Filipovici: **Interzis a mânca semințe de floarea soarelui în apartament. F.F. Preobrajenski.**

Și cu litere mari, cu creionul albastru, de mîna lui Bormental: **Interzisă folosirea instrumentelor muzicale între cinci după amiaza și șapte dimineața.**

Apoi scrisul Zinei: **Cînd reveniți, spuneți-i lui Filip Filipovici că nu știu unde s-a dus. Feodor a spus că l-e văzut cu Schwonder.**

De mîna lui Preobrajenski: **Trebuie să aștept o sută de ani geamgiul?**

Și în sfîrșit scrisul Dăriei Petrovna (Caractere de tipar): **ZINA S-A DUS LA MAGAZIN, A SPUS CĂ EL VA VENI.**

Sufrageria și-a recăpătat înfățișarea nocturnă, datorită lămpii cu abajur roz. Lumina se reflectă în bufetul cu oglinzi sparte și reparate cu bucăți de hîrtie lipite în cruce. Aplecat peste masă, Filip Filipovici era adîncit în lectura unei foi mari de ziar. Fața i se lumina din cînd în cînd și mormăia printre dinți cuvinte fără nici o legătură. Iată paragraful pe care-l avea sub ochi: "Nu există nici o îndoială, e vorba de-un fiu nelegitim (cum se spune în putreda societate burgheză). Iată deci distracțiile burgheziei noastre pseudosavante. Un oarecare își poate îngădui să ocupe șapte camere, pînă în ziua cînd paloșul scînteietor al dreptății se va abate asupra lui într-un vîrtej roșu. Schw... r."

De undeva de dincolo de ziduri se-auzea sunetul necurmat al unei balalaice, cineva cînta cu-o virtuozitate neobosită și subtilele variațiuni pe tema "Luna scînteiază" veneau să se adauge conținutului paragra-

lului și să formeze în capul lui Filip Filipovici un groaznic amalgam. Sfirșindu-și lectura, sculpă cu putere peste umăr și începu automat să fredoneze printre dinți:

- **Luna scinteiază... Luna scinte... Luna...** Blestemată melodie, iată că m-a molipsit și pe mine!

Sună. Capul Zinei apăru în ușă.

- Spune-i să înceteze, e ora cinci, și adu-l aici, dacă vrei.

Filip Filipovici era înfundat într-un fotoliu lângă masă. Între degetele minii stîngi scinteia jarul unei țigări. Sprijinit de rama ușii, cu picioarele încrucișate, sta un om micuț, puțin atrăgător. Părul ce-i acoperea țeasta era țeapăn și mărăcinos și-o barbă hirsută îi acoperea fața. Fruntea impresiona prin dezvoltarea ei redusă: aproape imediat de sub firele negre ale sprîncenelor pornea peria aspră a părului. Haina, chită sub brațul stîng, era plină de fire de paie, cracul drept al pantalonului cu dungi era rupt la genunchi iar cel stîng murdar de pete liliachii. La gît avea o cravată de-un albastru țipător, cu un ac împodobit cu un rubin fals. Culoarea cravatei era atît de agresivă încît pentru o clipă, închizînd ochii lui obosiți, Filip Filipovici văzu pe plafon sau pe un perete o torță strălucitoare înconjurată de un halou albastru. Iar cînd îi deschise, fu din nou orbit de razele de lumină pe care le proiectau pe podea ghetetele lui lăcuite și cu ghetre albe.

"Parcă-ar fi galoși", se gîndi Filip Filipovici cu necaz, trăgînd din trabucul pe jumătate stins. Din prag, bărbatul îl cîntărea cu o privire ștearsă fumînd o țigară al cărei scrum îi cădea pe plastron. Pendula agățată în perete alături de o găinușă de pădure bătu ora cinci. Ecoul sunetului se mai auzea încă în momentul cînd Filip Filipovici începu să vorbească.

- Credeam că ți-am spus deja de două ori să nu mai dormi în bucătărie - mai ales în timpul zilei?

Bărbatul tuși scurt, răgușit, ca și cum ar fi vrut să îndepărteze ceva din gîtlej, și răspunse:

- În bucătărie e aer mai bun.

Avea o voce ciudată, atenuată, și care în același timp părea că vine dinlăuntrul unui tunet. Filip Filipovici dădu din cap și întrebă:

- Unde ai găsit oroarea asta? Vorbesc de cravată.

Omul se uită în direcția indicată de Filip Filipovici, și la vederea cravatei ochii-i luciră zbanghii pe deasupra buzelor groase.

- Despre ce "oroare" vorbești? E o cravată de lux. Daria Petrovna

mi-a făcut-o cadou.

- Daria Petrovna ți-a făcut cadou ceva îngrozitor, ca și ghetetele astea, de altfel: ce-i cu ineptiile astea scilicicioase? De unde le-ai luat? Ce ți-am spus eu? Să cumperi încălțăminte de-cen-tă. Privește ce ai în picioare! Nu le-a ales totuși doctorul Bormental?

- I-am spus că le vreau lăcuite. Ce, sînt mai rău decît alții? Ia uită-te în oraș: toată lumea are ghete lăcuite.

Profesorul scutură din cap și reluă foarte rar:

- S-a terminat cu dormitul în bucătărie. Înțeles? Ce tupeu! Deranjezi. Sînt doamne pe-aici.

Chipul omului se întunecă și se bosumflă.

- Dame, dame... Tu vorbești... Simple servitoare și să fie luate drept soții ale comisarilor poporului! Și Zinka asta care e tot timpul gata să te toarne.

Filip Filipovici îi aruncă o privire severă:

- Îți interzic să-i spui Zinei "Zinka"! Înțeles?

Tăcere.

- Înțeles, te-ntreb?

- Înțeles.

- Scoate-ți porcăria aia de la gît. Privește-te un pic în oglindă. Arăți ca un măsărici. Și nu mai arunca mucurile pe jos, ți-o repet a mia oară. Să nu mai aud nici o înjurătură în apartamentul ăsta! Scuiatul interzis! Uite o scuiătoare. Învață să folosești corect pisoarul. Și încetează s-o acostezi pe Zina. Se plinge că o pîndești mereu prin unghere întunecate. Și cine a răspuns unui pacient: "Habar n-am, pui de cățea!" Unde te crezi? Într-o speluncă?

- Prea mă dăscălești la tot pasul, tăicuțule, se văicări brusc omul. Filip Filipovici se înroși, ochii îi scînteiară:

- Vezi pe aicea vreun tăicuț? Ce-s familiarismele astea? Să nu mai aud nici o dată astfel de cuvinte! Adresează-mi-te cu numele și patronimul!

O expresie insolită apăru pe chipul omului.

- Așa-i mereu... Scuiatul interzis... Fumatul interzis... Interzis să te duci la... Parcă ești în tramvai. Nu poți să mă lași să trăiesc o leacă? Cît despre "tăicuțule", îți pierzi timpul. Ți-am cerut eu să-mi faci operația asta? Omul lătră cu indignare: A devenit faimoasă! lei un animal, îi despici craniul cu cuțitul, și-apoi faci pe scirbitul. Mi-ai cerut acordul pentru operație? Și în plus (ridică privirea către tavan, căutînd

parcă să-și amintească o formulă), nici pe părinții mei nu i-ai consultat. Am poate dreptul să întreprind o acțiune în justiție.

Ochii lui Filip Filipovici se bulbucară, trabucul îi scăpă printre degete. **"Ecce homo!"**, îi trecu prin minte.

- Vă plîngeți deci de faptul că ați fost transformat în om? Întreabă el, ridicînd din sprîncene. Ați prefera poate să reîncepeți a scurma prin gunoaie? A îngheța prin ganguri? Dacă aș fi știut ..

- Ești tot timpul gata să-mi reproșezi cîte ceva: gunoaiele, gunoaiele..., Și dacă-aș fi murit pe masa de operație? Ce-ai să-mi răspunzi la asta tovarășe?

- Filip Filipovici! strigă profesorul furios. Eu nu sînt "tovarăș" cu tine. E-ngrozitor! "Un coșmar, un adevărat coșmar", gîndi.

- Deci așa..., făcu ironic omul, proțâpindu-se cu un aer triumfător. Desigur, înțelegem. Nu sîntem tovarăși cu tine. Atîta pagubă. Noi n-am studiat la universitate, n-am locuit în apartamente cu cincisprezece camere - și cameră de baie. Dar acum ar cam fi timpul să uităm toate astea. Azi toată lumea are dreptul...

Livid, Filip Filipovici asculta raționamentele omului. Acesta se întrerupse și se îndreptă cu ostentație spre scrumieră, în mîină cu o țigară morfolită. Avea un mers poticnit. Strivi îndelung mukul în scrumieră, cu o moacă ce spunea limpede: "Uită-te, ia uită-te!" Țigarea odată stinsă, clănțănî brusc din dinți și-și băgă nasul la subțioară.

- Puricii se prind cu degetele! Cu degetele! țipă furios Filip Filipovici. Și nu înțeleg cum faci de-i atragi!

- Doar nu-ți închipui că fac crescătorie? se supără omul. Se pare că mă plac.

Degetele lui cotrobăiră în căptușala minecii și scoaseră la iveală un petec de vatelină roșcată.

Filip Filipovici își ridică privirea spre ghirlandele din plafon și degetele lui începură să bată darabana pe masă. După ce execută puricele, omul se duse să se așeze pe un scaun, ținîndu-se cu mîinile de reverele hainei. Apoi își coborî privirea spre parchet și începu să-și studieze pantofii, ceea ce părea a-i procura o satisfacție deosebită. Filip Filipovici aruncă o privire spre ghetetele cu vîrf pătrat pe care jucau vii reflexe, strînse pleoapele și reluă:

- Și despre ce probleme ai vrea să mai discutăm?

- Problema e foarte simplă. Filip Filipovici, am nevoie de un act.

Filip Filipovici avu un ușor frison în tot corpul.

- Bah... drace! Un act de identitate! De fapt... Ar trebui să se poată într-un fel sau altul... Vocea îi era neliniștită și nesigură.

- Scuză-mă, răspunse ferm omul, dar ce să faci fără act de identitate? Știi foarte bine că formal e interzis să trăiești fără act. Mai întâi, comitetul de bloc...

- Și ce vrea comitetul?

- Cum, ce vrea? De fiecare dată când mă întâlnesc, mă întreabă: "când ai de gând să te înregistrezi?"

- Doamne, exclamă Filip Filipovici cu o mină abătută, te întâlnesc, pretind... Îmi închipui ce le-ai putea răspunde. Ți-am interzis doar să te tot lîrzi pe scară.

- Da' ce, nu sînt un ocaș! protestă omul. (Conștiința drepturilor sale făcu să strălucească și mai puternic ștrasul rubiniu din cravată.) Și ce-i asta, "te lîrzi"? Cuvintele tale sînt jignitoare. Eu **merg**, ca toată lumea. Zicînd acestea, lovi în parchet cu ghetetele lui de lac.

Filip Filipovici tăcu și-și întoarse privirea. "Trebuie totuși să mă stăpinesc", gîndi el. Se duse la bufet și-și luă un pahar cu apă pe care-l bău dintr-o înghițitură.

- Foarte bine, reluă cu o voce mai calmă, e vorba doar de cuvinte, nu e prea important. Deci, ce ți-a spus adorabilul comitet de bloc?

- Ce-ai vrea să-mi spună... Și să nu-l tratezi drept "adorabil". El apără interesele.

- Interesele cui, pot să te-ntreb?

- Interesele muncitorilor, o știe toată lumea.

Filip Filipovici holbă ochii.

- Și tu te consideri muncitor?

- Desigur. Doar n-oi fi un om al **Nepului**.

- Bine. Deci, de ce are nevoie comitetul să-ți apere interesele de revoluționar?

- O știi. Trebuie să mă înregistrez. Ei spun că n-au mai văzut așa ceva, să trăiești la Moscova fără să fii înregistrat. Asta-i una. Dar ce-i mai important sînt actele militare. Nu vreau să fiu dezertor. Mai e și sindicatul, forțele de muncă...

- Ai putea să-mi spui unde ar trebui să te înregistrezi? Pe fața asta de masă, sau pe pașaportul meu? Trebuie totuși să-ți dai seama de situația ta. Nu uita, ești... Himm... ești, ca să spun așa, o ființă nouă, creată în laborator.

- Vocea lui Filip Filipovici era tot mai puțin sigură.

Omul se închise într-o tăcere victorioasă.

- Foarte bine. Și mă rog, ce-ar trebui făcut ca să te înregistrez și în general pentru a da satisfacție comitetului tău de bloc? N-ai nici nume nici prenume.

- Nu-i adevărat. Pot foarte bine să-mi aleg un nume. E suficient să-l anunți într-un ziar și gata.

- Și cum ai vrea să te numești?

Omul își potrivi nodul la cravată și trimbiță:

- Poligraf Poligrafovici.

- Nu fă pe timpitul, spuse încruntat Filip Filipovici, eu vorbesc serios.

Un zîmbet sarcastic răsuci mustăcioara omului:

- E ceva ce nu înțeleg deloc, reluă acesta pe un ton hazliu dar rezonabil. Nu trebuie să înjur, nu trebuie să scuip. Dar tu nu mă scoți din "imbecil" și "idiot". Se pare că în R.S.F.S.R. doar profesorii au dreptul să spună cuvinte grele.

Chipul lui Filip Filipovici se congestionă. Se duse să-și umple un pahar dar îl scăpă și se sparse. Își turnă un altul și gîndi: "În curînd lmi va da și lecții, și va avea de fapt dreptate. Nu știu să mă stăpînesc." Reveni și se înclină cu o politețe exagerată, pronunțînd cu un ton ferm și înghețat:

- Scuzați. Nu stau bine cu nervii. Mi s-a părut ciudat numele tău. Aș putea să știu unde l-ai găsit?

- Comitetul de bloc m-a sfătuit așa. Au căutat în calendar și m-au întrebat pe care-l vreau. Și eu l-am ales.

- Nu poți să găsești nume de-astea în nici un calendar.

Omul surise:

- M-ar mira. Ai unul, atîrnat în sala de tratament.

Fără să se clintească, Filip Filipovici apăsă pe butonul de sub covor, și apărură Zina.

- Calendarul din sala de tratament.

După cîteva clipe, Zina reveni cu calendarul.

- Unde e? întrebă profesorul.

- Îl sărbătoresc la patru martie.

- Ca să vezi... Himm... Drace... Pe foc, Zina, numaidecît.

Zina o șterse cu calendarul rostogolindu-și speriată ochii, iar omul dădu din cap cu un aer dezaprobat.

- Aș putea să aflu și numele de familie?

- Sînt dispus să-mi păstrez numele ereditar.
- Ereditar? Adică?
- Gogoloi.

7

În biroul profesorului, stînd în picioare lingă masă, se afla Schwonder, preşedintele comitetului de bloc, în haină de piele. Doctorul Bormental stătea într-un fotoliu. Cu obrajii îmbujoraţi de ger (toamă intrase), părea tot atît de descumpănit ca şi Filip Filipovici, care stătea alături de el.

- Ce trebuie să scriem? întrebă nerăbdător acesta din urmă.
- Nimic complical, începu Schwonder. Compuneţi un atestat, cetăţene profesor, după care purtătorul prezentei este într-adevăr Gogoloi Poligraf Poligrafovici, hmm... conceput în apartamentul dumneavoastră...

Bormental se foia în fotoliu, nu era în apele lui. Un tic făcea să zvîcnească mustaţa lui Filip Filipovici.

- Hmm... Drace! Nici nu-ţi poţi inchipui ceva mai stupid. Nici vorbă de conceput, ci pur şi simplu... de fapt, într-un singur cuvînt...

- Asta-i treaba voastră, jubilă Schwonder răutăcios, dacă a fost conceput sau nu... La urma urmei, dumneavoastră aţi efectuat experienţa! Dumneavoastră l-aţi creat pe cetăţeanul Gogoloi.

- E foarte simplu, lătră Gogoloi care îşi admira în geamurile bibliotecii reflexele rubinului de la cravată.

- Ți-aş fi recunoscător, il dojeni profesorul, dacă nu te-ai amesteca în discuţie. Nu slujeşte la nimic să spui că-i foarte simplu, atunci cînd nu-i simplu deloc.

- Cum, n-am dreptul să mă amestec, bombăni Gogoloi, jignit.

Schwonder se grăbi să-i vină în ajutor:

- Permiteți-mi, profesore, cetățeanul Gogoloi are perfectă dreptate. E dreptul lui să participe la o discuție care-i va decide soarta, și cu atât mai mult când e vorba de actul de identitate: actele sînt cele mai importante lucruri pe lume.

În acest moment o sonerie asurzitoare întrerupsese conversația. Filip Filipovici ridică receptorul, spuse "Da", se înroși și țipă:

- Te rog să nu mă deranjezi pentru fleacuri. La ce v-ar sluji asta? Puse cu violență receptorul în furcă.

O mulțumire prostească se citea pe chipul lui Schwonder.

- Și acum, să ne terminăm treaba, țipă Filip Filipovici vinăt de furie. Smulse o filă dintr-un bloc-notes, scrise cîteva cuvinte și citi cu-o voce iritată:

- "Certific prin prezenta"... Pe dracu, dacă... Hmmm... " că purtătorul prezenței rezultă dintr-o experiență în laborator în care s-a făcut o intervenție asupra creierului său, și că are nevoie de acte"... Oricum ai da-o, sînt împotriva acestor tîmpenii de acte... Semnat: "Profesor Preobrajenski."

- Țe destul de ciudat, profesore, se ofuscă Schwonder, că putești trata aceste acte drept tîmpenii. Nu pot admite în această casă prezența unui localar lipsit de acte, și care pe deasupra nu-i înscriș nici pe listele de recrutare. Și dacă izbucnește războiul împotriva hrăpăreților de imperialiști?

- Nu mă duc la război, scheună Gogoloi adresîndu-se bibliotecii.

Schwonder îngheță, dar își reveni iute și remarcă politicos:

- Cuvintele dumitale denotă multă inconștiență, cetățene Gogoloi. Este absolut necesar să figurezi pe listele de recrutare.

- Vreau să figurez pe liste, dar în ceea ce privește lupta, mai la coadă, replică Gogoloi fără nici o jenă, aranjîndu-și nodul cravatei.

Veni rîndul lui Schwonder să fie descumpănit. Preobrajenski aruncă lui Bormental o privire tristă și furioasă în același timp: "Frumoasă concepție, nu-i așa?" Doctorul răspunse cu un semnificativ clătînat din cap.

- Am fost grav rănit în timpul operației, gemu trist Gogoloi. Iată cum m-au aranjat, adăugă arătîndu-și fruntea străbătută de-o cicatrice recentă.

- Să fii oare un anarho-individualist? întrebă Schwonder ridicînd din sprîncene.

- Asta imi dă dreptul la scutire, replică Gogoloi.

- De acord, foarte bine, o să vedem mai târziu, răspunse Schwonder surprins. Pe moment vom trimite atestatul la poliție ca să-ți faci actele.

- Nu cumva... îl întrerupse brusc Filip Filipovici, muncit vizibil de un gând, nu cumva aveți o cameră liberă în casa asta? Sint dispus s-o cumpăr.

Pupilele negre ale lui Schwonder se umplură de scînteii gălbui.

- Nu, profesore, regretăm mult. Și nici nu se-ntrevede vreo posibilitate.

Profesorul strinse din buze și nu răspunse nimic. Soneria stridentă a telefonului răsună iar. Fără să răspundă, Filip Filipovici smulse receptorul din furcă și-l lăsă să se bălângăne la capătul firului albastru. Toată lumea tresări. "Îl lasă nervii pe bătrîn", gândi Bormental. Schwonder li întralie pe toți cu privirea, salută și ieși. Gogoloi îl urmă de aproape, bocănind cu ghetele lui de lac.

Profesorul și Bormental rămaseră singuri. După o clipă de liniște, Filip Filipovici clătină încet din cap și spuse:

- E un coșmar, un adevărat coșmar. Ați văzut? Vă jur, dragă doctore, am suferit în două săptămîni mai mult decît în ultimii paisprezece ani. Ce creatură!

În depărtare se auzi înăbușit un zgomot de sticlă spartă, apoi un țipăt ascuțit de femeie care încetă numaidecît. Un duh rău se prelingea printre tapiseriile culoarului, avansînd către sala de consultații. Apoi un brusc vacarm, și duhul o porni cu toată viteza în sens invers. O ușă se trînti și din bucătărie răzbătu strigătul slab al Dariei Petrovna. Apoi un urlat al lui Gogoloi.

- Doamne, ce s-o mai petrece? țipă Filip Filipovici repezindu-se spre ușă.

"O pisică", gândi Bormental, și o zbughi pe urmele profesorului. Cei doi străbătură fugind culoarul, năvăliră în veatibul și o luară către toaletă și camera de baie. Zina își ni din bucătărie și se aruncă literalmente în brațele lui Filip Filipovici.

- De cîte ori am repetat să nu lăsați să intre pisici? țipă scos din fire acesta. Unde-i individul? Ivan Arnoldovici, pentru numele lui Dumnezeu, du-te să liniștești pacienții din sala de așteptare!

- În camera de baie, e în camera de baie, blestematul! țipă Zina, la capătul puterilor.

Filip Filipovici se azvirlă în ușa camerei de baie, care rezistă.

- Deschide imediat!

Drept răspuns, în spatele ușii închise ceva sări pe pereți, se auziră zgomote de faianță spartă și vocea lui Gogoloi care începu să urle: "O s-o omor pe loc!" Apa curgea gâlgâind în țevi. Filip Filipovici împingea de zor în ușa, încercând s-o facă să cedeze. Daria Petrovna apărură pe pragul ușii de la bucătărie, nădușită, cu chipul răvășit. Apoi oberlichtul dintre bucătărie și camera de baie se sparse. Cîteva cioburi căzură și în urma lor apărură un fel de sergent de stradă, o pisică tigrată de-o mărime incredibilă cu o panglică albastră la gît. Căzu în mijlocul mesei într-o tavă mare, lunguiață, pe care o sparse în două, sări pe pămînt ținîndu-se o clipă în echilibru pe trei picioare, mișcîndu-l pe-al patrulea de parcă ar fi schițat o figură de balet, apoi dispărură prin ușa abia crăpată ce dădea pe scara de serviciu. Ușa se deschisese mai larg și în locul pisicii apărură chipul unei bătrîne înfîofolite într-un fular. O rochie cu buline albe își făcu intrarea în bucătărie. Bătrîna își șterse gura șterbă, iscodi cu ochisorii ei pătrunzători prin toată bucătăria și exclamă: "Isuse Cristoase!"

Filip Filipovici, livid, traversă bucătăria și o întrebă cu un aer amenințător:

- Și dumneata ce vrei?

- Aș vrea să-l văd pe cîinele vorbitor, răspunse bătrîna cu slugărnice și-și făcu semnul crucii.

Filip Filipovici pâlă și mai mult, se apropie de bătrînă pînă aproape s-o atingă și spuse c-o voce ștrangulată:

- Piei de-aici, cît mai repede!

Bătrîna bătu în retragere și svîrli pe-un ton ofensat:

- Sînteți într-adevăr prost crescut, Domnule Profesor.

- Afară, am spus! Ochii lui Filip Filipovici deveniră tot atît de rotunzi ca ai unei bufnițe. Bătrîna odată plecată, se duse și trînti după ea ușa de serviciu.

- Daria Petrovna, doar v-am spus foarte clar...

De disperare, Daria Petrovna își frîngea miinile.

- Dar Filip Filipovici, ce-ați fi vrut să fac?... Zilnic e așa, aceeași gloată. Îți vine chef să lași totul baltă.

În camera de baie apa continua să curgă cu un zgomot surd și amenințător, dar vocile tăcuseră. Doctorul Bormental apărură.

- Ivan Arnoldovici, ascultați-mă vă rog... Hmm... Cîți bolnavi sînt?

- Doisprezece.

- Trmiteți-i acasă pe toți, nu mai primesc azi. Filip Filipovici bătu cu degetul în ușă și strigă:

- Ieși imediat de-acolo! De ce te-ai încuiat?

- Hau, huuu, răspunse vocea plîngăreată și morocănoasă a lui Gogoloi.

- N-aud nimic, drăcia dracului. Închide apa!

- Hauu, huuu!

- Închide odată apa! Nu-mi dau seama ce pune la cale...

Filip Filipovici urla, își ieșise din ții. Din bucătărie, Daria și Zina admirau spectacolul. Profesorul se deslănțui din nou împotriva ușii.

- E acolo! Țipă Daria Petrovna din bucătărie.

Filip Filipovici se grăbi. Din oberlichtul spart ieșea capul lui Poligraf Poligrafofici. Chipul îi era convulsionat, ochii îi lăcrimau, și pe nas avea o zgîrietură roșie de curînd dobîndită.

- Ai innebunit? Întrebă Filip Filipovici. De ce nu ieși de-acolo?

Gogoloi aruncă o privire speriată în spatele lui și răspunse:

- M-am încuiat cu cheia.

- Răsuțește cheia, ce dracu. N-ai văzut niciodată o broască?

- Nu vrea să se deschidă.

- Doamne! A pus siguranța! Țipă Zina împreunîndu-și mîinile.

- Butonul, ăla de pe broască! Țipa Filip Filipovici silindu-se să acopere zgîmotul apei. Împinge-l în jos! În jos!

Gogoloi dispăru, și reapăru cîteva clipe mai tîrziu.

- N-am găsit nimic! Lătră el, înspăimîntat.

- Aprinde lumina!

- Scîrba aia de pisică a spart becul, răspunse Gogoloi. O prind eu pe ticăloasa asta. Dar a deschis un robinet și acum nu-l găsesc.

Cei trei își împreunară mîinile și rămaseră nemișcați.

Cinci minute mai tîrziu, Bormental, Zina și Daria Petrovna stăteau așezați unul lingă celălalt pe covorul ud pe care-l făcuseră sul și-l împinseseră pînă în fața băii. Iar acum, unindu-și forțele, împingînd toți trei cu fundul, încercau să-l îndese în partea de jos a ușii.

În acest timp, Feodor, portarul, luminînd cu-o luminare ce data de la nunta Dariei Petrovna, încerca, cocoțat pe-un scăunel de lemn, să ajungă la oberlichtul bucătăriei. Turul pantalonilor lui cu cercuri mari apăru pentru o clipă în văzduh și apoi dispăru prin deschizătură.

- Hauu, huuu...

Prin hărmlăia apei, Gogoloi continua cu vâlcăreala.

Apoi vocea lui Feodor:

- Trebuie să deschidem, Filip Filipovici. Dă-o-ncolo de apă, o s-o ștergem când intră în bucătărie.

Cei trei abandonară postul de pe covor, ușa băii se deschise și suvoiul se revărsă pe culoar. Se formară trei curenți: primul se scurse în toaleta din față, al doilea o luă la dreapta, în direcția bucătăriei și al treilea ajunse în vestibul, la stînga. Bălăcindu-se și ținându-și gura, Zina se duse să închidă ușa vestibulului. Cu apă pînă și-n păr, Feodor zîmbea, nu se știe prea bine de ce. "Mi s-a făcut rău, avea presiune mare, explică el."

- Și celălalt, unde s-a dus? întrebă Filip Filipovici, blestemînd în timp ce-și ferea piciorul din calea apei.

- Îi e frică să iasă, explică Feodor zîmbind prosteste.

- O să mă bați, tăicușule? se auzi din baie vocea plîngăreață a lui Gogoloi.

- Idiotule! se mulțumi să spună Filip Filipovici.

Zina și Daria Petrovna, cu fustele suflecate pînă la genunchi și apoi Gogoloi și portarul, cu picioarele goale, cu pantalonii suflecați, absorbeau apa de pe podeaua bucătăriei cu cirpe pe care le storceau apoi în chiuvetă sau în găleți murdare. Cuptorul părăsise sfîrșitul. Apa care scăpase prin ușa de serviciu inundase scara și ajunsese pînă la subsol. La intrare, Bormentel stînd pe vîrfuri în mijlocul unei bălți, parlamenta cu vizitatorii prin ușa abia întredeschisă.

- Astăzi nu se acordă consultații, profesorul nu se simte bine. Vreți să vă îndepărtați de la ușă, s-a spart o conductă de apă...

- Și cînd se reiau consultațiile? insistă o voce în spatele ușii. N-ai vrea decît cîteva minute...

- Imposibil. (Bormentel reveni cu călcîiele pe pămînt.) Profesorul e ținut la pat, și s-a spart o conductă. Miine. Zina! Fii drăguță, vino să ștergi aici, altfel apa ajunge pe scara principală.

- N-avem destule cirpe.

- Trebuie să luăm unelte, strigă Feodor. Imediat.

Țîrîiturile soneriei se succedau una după alta, și Bormentel era tot timpul cu picioarele în apă.

- Pentru cînd, operația?

Vocea insistă și persoana încercă să se strecoare prin deschizătura ușii.

- S-a spart o conductă...

- Am galoși...

Siluețe întunecate se îngrămădeau în spatele ușii.

- Imposibil, reveniți miine.

- Dar aveam oră reținută.

- Miine. Conducța de apă a provocat un dezastru.

Cu un pahar în mină, Feodor începu să sece lacul ce se întindea la picioarele doctorului. Cit despre Gogoloi, inventase un nou procedeu: confecționase un sul gros din cirpe pe care-l împingea înainte, tirându-se cu burta pe podea, prin apă, de la intrare pînă la toaletă. Daria Petrovna era furioasă;

- Nu poți să-l storci în chiuvetă în loc să-l tiri așa prin tot apartamentul, banditule?

- Ce chiuvetă, răspunse Gogoloi, tirindu-și mai departe sulul, nu vezi că nu mai face față.

Filip Filipovici, încălțat cu șosete albastre cu dungi, își făcu apariția cocoțat pe-o scăriță dublă cu care înainta în mod periculos pe culoar, străduindu-se să-și mențină echilibrul.

- Nu mai răspunde, Ivan Arnoldovici, și du-te-n cameră să te odihnești. O să-ți dau niște papuci.

- Nu-i nimic, Filip Filipovici, un fleac.

- Pune-ți cel puțin niște galoși.

- N-are importanță. De lapt, am deja picioarele ude.

- Dumnezeu! se neliniște profesorul.

- Ați văzut isprava bestiei aleia scirboase, exclamă fără ezitare Gogoloi, care, pe vine, scotea apa cu o supieră.

Bormental închise ușa și, nemaiputîndu-se abține, izbucni în ris. Nările lui Filip Filipovici palpitau. În spatele ochelarilor ochii lui începură să arunce scînteii.

- Despre cine vorbești, mă rog frumos? îl întrebă pe Gogoloi din înaltul scării.

- Despre pisică. Canalia asta, răspunse Gogoloi.

Profesorul își veni în fire.

- Vrei să-ți spun ceva, Gogoloi? În viața mea n-am întîlnit o ființă atît de nerușinată ca tine.

Bormental rîse scurt, și profesorul urmă:

- Nu ești altceva decît un bătăran. Cum îndrăznești? Nu-ți ajunge că ai făcut toate astea, îți mai permiți și să... De necrezut!

- Spune-mi, Gogoloi, interveni Bormental, cît timp o să mai alergi după pisici? Nu-ți este rușine? E monstruos, ești un sălbatic!

Gogoloi se posomori.

- Sălbatic, eu? Cîtuși de puțin. Dar nu pot suporta pisicile în apartament. Umblă tot timpul după furat. A mîncat umplutura Dariei: am vrut să-i dau o lecție.

- Tu ai nevoie de-o lecție! replică Filip Filipovici. Privește-te în oglindă.

- Era cît pe ce să mă chiorască, încheie Gogoloi cu un aer lugubru, ducîndu-și o mînă murdară la ochi.

Parchetul înegrit de umezeală începuseră să se usuce, dar oglinda era încă acoperită de un abur persistent. Soneria nu mai sunase demult. Filip Filipovici se afla în vestibul, cu picioarele virite în niște papuci de marochin roșu.

- Ține, Feodor, uite, pentru dumneata.

- Mulțumesc mult.

- Du-te să te schimbi fără întîrziere. Așteaptă: spune-i Dariei Petrovna să-ți servească un pic de votcă.

- Mulțumesc. (Feodor ezită o clipă, apoi se decide.) Mai e ceva, Filip Filipovici. Scuzați-mă, dar e în legătură cu geamul de la apartamentul șapte. Cetățeanul Gogoloi a aruncat cu pietre...

- După o pisică? întrebă profesorul brusc enervat.

- Nu, nu, după stăpînul apartamentului, care voia să-l urmărească în justiție.

- Drace!

- A sărutat-o pe bucătăreasă și celălalt l-a alungat. Apoi s-au certat.

- Pentru numele lui Dumnezeu, să mă previi de-ndată dacă mai auzi vorbindu-se de astfel de lucruri! Cît îți datorez?

- O rublă și jumătate.

Filip Filipovici scoase din buzunar trei monede strălucitoare și le întinse lui Feodor.

- Să dai o rublă jumate unui ticălos ca ăsta, zău dacă nu-i păcat, se auzi o voce înăbușită. Și-apoi, el însuși...

Filip Filipovici se întoarse, își mușcă buzele și fără să scoată o vorbă îl împinse pe Gogoloi în sala de așteptare și-l încuie cu cheia. Înăuntru, Gogoloi protestă imediat, izbind cu pumnii în ușă.

- Destul! strigă Filip Filipovici cu un glas trist.

- Nu-ncape îndoială, comentă Feodor insinuant, în viața mea n-am văzut un tip atît de obraznic.

Bormental apăru ca din pămînt.

- Vă rog, Filip Filipovici, nu vă faceți griji.

Energicul esculap deschise ușa, pătrunse în sala de așteptare și pronunță cu un glas ce răzbătea pînă afară:

- Ce-nseamnă asta? Te crezi într-o tavernă?

- Așa... aprobă Feodor sentențios, așa-i trebuie... Și-o scărmăneală bună...

- Hai, du-te, Feodor, murmură trist Filip Filipovici.

- Scuzați-mă, Filip Filipovici, dar îmi pare rău pentru dumneavoastră.

8

- Nu, nu și iarăși nu! insistă Bormental, te rog să-l pui.

- Ce să pun... să pun... bombăni Gogoloi, nemulțumit.

- Vă mulțumesc, doctore, spuse amabil Filip Filipovici, cît despre mine, eu am renunțat să-i mai fac observații.

- În orice caz, nu-ți voi mai permite să mănînci pînă nu-l pui. Zina, i-ai maioneza.

- Cum adică, s-o ia? se neliniște Gogoloi. Îl pun, îl pun. Și ferind cu o mînă farfuria de întreprinzătoare Zina, cu cealaltă mînă își prinse șervetul în jurul gîtului, ceea ce-l făcu să semene cu un client ce-și așteaptă rindul la bărbier.

- Și cu furculița! adăugă Bormental.

Gogoloi scoase un oftat și începu să înmoaie bucăți de nisetru în sosul gros.

- Îmi mai dați un pic de votcă? cerși el.

- N-ai băut destul? se informă Bormental. Am impresia o-ai cam abuzat în ultimul timp.

- Vreți să faceți economie? întrebă Gogoloi, privind violean.

- Nu vorbi prostii, interveni Filip Filipovici, sever.

- Lăsați, profesore, mă ocup eu de asta. Ascultă, Gogoloi. Spui ineptii, și cel mai revoltător e că le proferezi cu-atita siguranță, pe-un ton fără replică. Evident nu trebuie să economisesc vodca, cu atât mai mult cu cât nu este a mea ci a profesorului. Realitatea e că, în primul rînd îți face rău, și în al doilea rînd nici chiar fără vodcă nu știi să te porți. Bormental făcu un gest către bufetul cu geamurile parțial închise.

- Zinodka, mai dă-mi un pic de pește, te rog, spuse profesorul.

Între timp, Gogoloi luase carafa și-și turnase un pahar de vodcă, spionîndu-l pe Bormental cu coada ochiului.

- Trebuie să-i servești și pe ceilalți, remarcă asistentul. Și în această ordine: mai întîi, Filip Filipovici, apoi eu, și la urmă tu.

Cu un suris ironic abia perceptibil, Gogoloi umplu paharele.

- La voi totul e reglementat ca pe-un portativ: șervetul aici, cravata acolo, "scuzați-mă", "vă rog", "mulțumesc". Viața adevărată e altfel. Vă chinuiți cu toate astea de parcă-ați mai fi pe vremea țarului.

- Atunci te-aș întreba ce faceți voi în "adevărata viață"? Gogoloi nu răspunse la această întrebare a lui Filip Filipovici, dar ridică paharul și declară:

- Ei bine, vă dorșc tuturor...

- Și ție la fel, răspunse nu lipsit de ironie Bormental. Gogoloi goli paharul, făcu o strîmbătură, își apropie de nas o bucată de pîine, o adulmecă și o înghiți, în timp ce ochii i se umpleau de lacrimi.

- Trecutul, proferă pe neașteptate Filip Filipovici, ca pierdut în gînduri. Bormental îi aruncă o privire uimită.

- Pardon?

- Trecutul! repetă profesorul. Nu-i nimic de făcut. Klim. Bormental îl privi în ochi, cu un aer deosebit de interesat.

- Credeți, Filip Filipovici?

- Nu cred, sînt sigur.

- Ar fi posibil.. Bormental se întrerupse uitîndu-se la Gogoloi. Acesta îl privea încruntat, cu un aer bănuitor.

- Spăter... spuse cu glas scăzut Filip Filipovici.

- Gut, răspunse asistentul.

Zina aduse curcă. Bormental îi servi lui Filip Filipovici un pahar de vin roșu și-i propuse unul și lui Gogoloi.

- Nu vreau. Aș prefera vodcă. Cu fața strălucind, sudoarea brobonindu-i fruntea, Gogoloi începu să se însuflețească. Se pare că vinul îl domolise un pic pe Filip Filipovici: cu privirea limpezită se uita acum mai binevoitor la Gogoloi, al cărui cap negricios se contura pe fondul șervetului ca o muscă într-o cană cu lapte.

Înviorat de masă, Bormental era plin de neastimpăr.

- Ce facem astă seară? îl întrebă pe Gogoloi.

Acesta făcu cu ochiul.

- Mergem la circ, ăsta-i cel mai bun lucru.

- Toată ziua la circ, observă Filip Filipovici blajin, mi se pare tare plictisitor. În locul vostru aș încerca măcar o dată să merg la teatru.

- Nu merg la teatru, spuse Gogoloi ostil, și-și făcu semnul crucii în dreptul gurii.

- Rîgîitul în timpul mesei taie pofta de mîncare celorlalți, observă automat Bormental. Scuză-mă dar... de fapt ce ai împotriva teatrului?

Gogoloi privi prin paharul gol ca print-un ocean, cugetă o dipă, și răspunse ținându-și buzele:

- E pentru imbecili... Vorbesc, vorbesc... curată contrarevoluție.

Filip Filipovici se lăsă pe speteaza scaunului și izbucni într-un rîs sardonice, o adevărată explozie de aur scînteietoare. Bormental se mulțumi să ridice capul.

- Ar trebui să mai citești cîte ceva, propuse el. Altfel, știi...

- Dar citesc, citesc... Și Gogoloi își turnă cu un gest rapid și lacom o jumătate de pahar de vodcă.

- Zina, strigă Filip Filipovici, alarmat, ia vodca. Nu mai avem nevoie. Și ce citești?

O imagine apăru în mintea profesorului: o insulă pustie, un palmier, un om înfășurat în piei de animale... "Robinson probabil că..."

- Am citit... cum îi spune?... **Correspondența lui Engels cu ... cum dracu?... cu Kauțki.**

Bormental care tocmai ducea la gură o bucată de carne albă rămase cu mina în aer, iar Filip Filipovici vărsă un pic de vin. Gogoloi profită și dădu pe gît paharul de vodcă. Profesorul puse coatele pe masă și-l întrebă pe Gogoloi privind-l fix:

- Îmi dai voie să te întreb ce ai reținut din această lectură?

Gogoloi ridică din umeri.

- Nu sînt de acord.
 - Cu cine? Cu Engels sau cu Kauŭki?
 - Amîndoi.
 - Foarte interesant, într-adevăr... Şi tu personal, ce propui?
 - Ce să propun? Scriu şi iar scriu... Un congres aici, nemŭi acolo...
- Îŭi crapă capul. Nu trebuie altceva, decît să iei totul şi apoi să-mparŭi.
- Exact cum mă gîndeam, urlă Filip Filipovici bătînd cu palma în masă. Eram sigur!
 - Şi ştii cum? făcu Bormental interesat.
 - Nu trebuie căutate mijloacele, explică Gogoloi pe care vodca îl făcuse vorbăreŭ, nu-i complicat: sînt unii care au apartamente cu şapte camere, patruzeci de perechi de pantofi, şi alŭii care bat străzile şi caută ceva de halit prin lăzile de gunoi.
 - Bineînŭeles, la noi faci aluzie cînd vorbeşti despre apartamente de şapte camere? Întrebă profesorul sfidător, încruntînd din sprîncene.
- Gogoloi îşi trase capul între umeri şi tăcu.
- Foarte bine, n-am nimic împotriva partajării. Cîŭi pacienŭi aŭi aminat ieri, doctore?
 - Treizeci şi nouă, răspunse prompt Bormental.
 - Hmm... Trei sute nouăzeci de ruble. Luînd în considerare trei persoane - nu le punem la socoteală pe femei, Daria Petrovna şi Zina
 - asta face pentru tine, Gogoloi, trei sute de ruble. Fii amabil şi plăteşte-mi-le.
 - Asta-i hună, răspunse Gogoloi cuprins de spaimă, şi pentru ce mă rog?
 - Pentru robinet şi piscică! izbucni Filip Filipovici, părăsind tonul de ironie calmă.
 - Filip Filipovici! se grăbi Bormental, alarmat.
 - Aşteaptă. Pentru scandalul pe care l-ai provocat şi care ne-a obligat să oprim consultaŭile. Este intolerabil! Un om care începe să sară ca un sălbatic în tot apartamentul, care zmulge robinetele! Şi care a omorît pisica doamnei Polasuheer? Care...
- Bormental completă...
- Şi alaltăieri ai muşcat o femeie pe scară, Gogoloi.
 - Eşti... se-nroşi Filip Filipovici.
 - Mi-a dat o labă peste bot, scheună Gogoloi, doar nu-i un bot public.
 - A lăcut-o pentru că ai ciupit-o de sîn! strigă Bormental răstumînd

o cană. Ești...

Urletele lui Filip Filipovici, dezlănțuit, acoperiră vocea doctorului.

- Ești pe treapta cea mai de jos a evoluției, o ființă mediocră din punct de vedere intelectual, toate actele tale sînt de-a dreptul animalice, și în prezența a două persoane de formație superioară îți permiți, cu o dezinvoltură intolerabilă, să dai sfaturi de ordin cosmic, și de o stupizenie tot atît de cosmică asupra împărțirii bunurilor... Și pe lingă astea, te îmbuibi cu pastă de dinți.

- Alaltăieri, preciză Bormental.

- Ia uite! Să-ți intre bine în cap! Și pentru că veni vorba, de ce ai furat alifia cu oxid de zinc pe care o ai pe nas?... Ar trebui să taci și să asculți la ce ți se spune. Studiază ca să fii un membru aproape acceptabil al societății socialiste. De fapt, cine e secătura care ți-a dat cartea aia?

- Pentru dumneavoastră toți sînt secături, răspunse Gogoloi înfricoșat și buimăcit de acest atac pe două fronturi.

- Cred că știu, strigă Filip Filipovici, roșu de minie.

- Bine, așa-i. Schwonder mi-a dat-o. Nu-i o secătură... A făcut-o ca să mă formeze...

- Văd cum ești format de Kauțki, strigă profesorul care începuse să devină tot mai livid. Apăsă furios un buton în perete. Exemplul de azi o dovedește de minune. Zina!

- Zina! strigă Bormental.

- Zina! urlă Gogoloi, terorizat.

Zina apăru, palidă.

- Zina, acolo în sala de așteptare... E-n sala de așteptare, nu-i așa?

- Da, acolo, răspunse umil Gogoloi, e verde, verde-gri.

- O carte verde...

- Asta-i, o veți arde, strigă Gogoloi disperat. Aparține statului, e de la o bibliotecă!

- Corespondența lui... cum naiba-l cheamă... Engels, cu diavolul alălalt... Pe foc!

Zina dispăru.

- Iar pe acest Schwonder, strigă Filip Filipovici mușcînd cu înverșunare dintr-o aripă de gîscă, o să-l spînzur, pe cuvînt de onoare, de primul copac ce-mi va ieși în cale. Porcul ăsta s-a fixat în casa asta ca un aboș. Nu-i ajunge că scrie tîmpenii defăimătoare pe la ziare...

Gogoloi privi pieziș către profesor, cu o ironie răutăcioasă. Filip Filipovici îi întâlni privirea dar tăcu. "O să se întâmple o nenorocire în apartamentul ăsta", gândi profetic Bormental. Zina aduse pe-o farfurie rotundă o prăjitură roșie pe-o parte și rozalie pe cealaltă parte și puse o cafetieră pe masă.

- N-o să mănînc, amenință Gogoloi.

- Nimeni nu te-a invitat. Poartă-te cum se cuvine. Doctore, vă rog.

Masa se sfîrși în tăcere. Gogoloi scoase din buzunar o țigară mototolită și începu să fumeze. Filip Filipovici termină cafeaua și apoi privi la ceas și-l puse să sune la opt fără un sfert. Apoi, așa cum făcea adesea, se lăsă pe spătarul gotic și luă ziarul de pe măsută.

- Vă rog, doctore, însoțiți-l la circ. Dar pentru numele lui Dumnezeu, studiați programul, să nu fie pisici.

- Canaliile astea au voie să intre la circ? Întrebă Gogoloi cu un aer amenințător.

- Lasă să intre pe oricine, răspunse ambiguu Filip Filipovici. Ce programe sînt?

- La circul Solomonski, începuse să citească Bormental, sînt cei patru... lussems și "omul din punctul mort".

- Ce sînt acești lussems? Întrebă bănuitor Filip Filipovici.

- Dumnezeu știe. E pentru prima dată că întîlnesc cuvîntul ăsta.

- Atunci poate-i mai bine să vedem ce este la Nikitin. E absolut necesar ca totul să fie foarte clar.

- La Nikitin... Nikitin... iată-l, elefanți și "regele acrobației".

- Foarte bine. Ce zici de elefanți, dragul meu Gogoloi? Întrebă profesorul, cu un aer sceptic.

Gogoloi se simți jignit.

- Ce, credeți că eu nu pricep nimic? O pisică e cu totul altceva. Elefanții sînt animale folocitoare.

- Perfect. Din moment ce sînt utili, du-te să-i vezi. Încearcă să-l așculți pe Ivan Arnoldovici. Și nu zăbovi pe la bufet! Vă rog, doctore, fără bere.

Zece minute mai tîrziu Ivan Arnoldovici și Gogoloi, purtînd pe cap o șapcă à la Donald și înfășurat într-o manta de postav cu gulerul ridicat, plecară la circ. Liniștea reveni în apartament.

Filip Filipovici se duse în cabinetul de lucru. Aprinse lampa cu abajur verde și o lumină blîndă se răsîndi. Profesorul începu să se plimbe de colo-colo. Minute în șir capătul verzui al trabucului scînteia

în încăpere. Filip Filipovici ținea mâinile în buzunar și gânduri sumbre îi chinuiau fruntea înaltă de savant. Plescăia din buze, fređona printre dinți și mormăia neîncetat ceva. În sfîrșit puse trabucul în scrumieră, se apropie de un dulap din stică și aprinse cele trei lămpi puternice din plafon care scăldară biroul în lumină. Luă un mic bocal de pe al treilea raft și-l examină cu un aer preocupat. În lichidul dens și transparent era suspendat micul tampon albicios care fusese extras din creierul lui Gogoloi. Dînd din umeri, cu gura crispată, scoțînd mormăituri inarticulate, Filip Filipovici îl devora din priviri, ca și cum încerca să descopere în acest micuț gogoloi plutitor cheia evenimentelor de necrezut care bulversaseră casa Kalabuhin.

Și poate că savantul o va găsi? Cînd termină de examinat, puse bocalul la loc în dulap, încuie ușa cu cheia, puse cheia în buzunarul vestei și se trînti pe divanul din piele, cu capul între umeri și mîinile înfundate în buzunarele hainei. Rămase îndelung așa, morfolind capătul unui al doilea trabuc și în sfîrșit, ca un bătrîn Faust, exclamă în singurătatea verde a camerei:

- Dumnezeuule, cred c-am s-o fac.

Nu-i răspunse nimeni. Totul amuțise în apartament. După cum se știe, după ora unsprezece, nu mai e aproape nici o mișcare pe ulița Obuhov. Din cînd în cînd răsuna pasul cîte unui trecător întîrziat. Cu mîna în buzunarul vestei Filip Filipovici asculta melodia liniștitoare a ceasului muzical... Aștepta cu nerăbdare întoarcerea lui Gogoloi și a doctorului Bormental.

E greu de știut ce hotărîse Filip Filipovici. Nu a întreprins nimic deosebit în timpul săptămînii care urmă, și poate tocmai datorită acestei inactivități viața casei păru deosebit de bogată în evenimente.

La șase zile după episodul cu apa și pisica, Gogoloi primi vizita tînărului care se dovedi a fi o tînără. Ea îi dădu actele de identitate și Gogoloi le viri imediat în buzunar. După care îl strigă pe doctorul Bormental.

- Bormental!

- Nu! Ți-am mai spus să mă chemi cu numele și patronimul, răspunse doctorul schimbîndu-se la față. (E bine să notăm că, în timpul celor șase zile, chirurgul găsisse motive să se certe de opt ori cu elevul lui. În apartamentul din ulița Obuhov, atmosfera era încordată.)

- Atunci, spune-mi și tu pe nume și patronim, replică Gogoloi cu o logică irefutabilă.

- Nu! tună Filip Filipovici din pragul ușii, nu-ți permit să folosești acel nume și acel patronim în casa mea. Dacă nu vreți să vă spun familiar "Gogoloi", atunci eu și doctorul Bormental vă vom spune "Domnule Gogoloi".

- Nu sînt domn, domnii sînt toți la Paris! Iătră Gogoloi.

- Iar isprava! lui Schwonder! țipă Filip Filipovici. Mă voi ocupa mai tîrziu de secătura asta. Atît timp cît voi locui în acest apartament, aici nu va exista altceva decît "Domn". Altfel, trebuie ca cineva să plece, și acela vei fi tu! degrabă tu decît eu. Voi da chiar azi anunț la ziar, și crede-mă, îți voi găsi o cameră.

- Asta-i, n-oi fi atît de idiot ca să plec de aici, răspunse Gogoloi pe-un ton care nu lăsa nici o îndoială asupra intențiilor sale.

- Cum? făcu Filip Filipovici cu fața atît de schimbată că Bormental se repezi și-l reținu de mîneacă, plin de duioasă sollicitudine.

- Nu fiți obraznic, **Domnule Gogoloi!**

Bormental aproape că strigă. Gogoloi făcu o mișcare de retragere, scoase din buzunar trei foi de hîrtie, una verde, una galbenă și una albă, și zise arătîndu-le cu degetul:

- Priviți. Sînt membru al asociației de locatari din imobil, și am dreptul să ocup supralața de cinci metri pătrați în apartamentul numărul cinci la locatarul principal Preobrajenski. (Gogoloi se gîndi o clipă și adăugă cîteva cuvinte pe care Bormental le înregistrează mașinal ca pe o nouă expresie a creaturii: "La revedere și n-am cuvinte!")

Filip Filipovici își mușcă buzele și făcu imprudența să pronunțe:

- Pînă la urmă îl omor pe acel Schwonder.

Ochii lui Gogoloi marcară interesul viu pe care i-l treziseră aceste cuvinte.

- Filip Filipovici, **vorsichtig**... începu Bormental pe-un ton de punere în gardă.

- Da, dar îl știți cît e de josnic! continuă Filip Filipovici în rusă. Să-ți intre în cap, Gogoloi... domnule, dacă-ți mai permiți o astfel de ieșire, te voi lipsi de masă și în general îți voi suprima orice hrană în această casă. Cinci metri pătrați - perfect! Dar petecul ăla de hîrtie nu mă obligă să te hrănesc!

Lui Gogoloi i se făcu frică și întredeschise gura.

- Nu pot sta fără să mănînc, mormăi el. Unde îmi voi găsi rația zilnică?

- Atunci poartă-te cum se cuvine! făcură într-un glas cei doi esculapi.

Gogoloi se potoli și în ziua aceea nu mai provocă nimănui nici un neajuns, dacă nu-l punem la socoteală pe el însuși: profitînd de o scurtă absență a lui Bormental, luă aparatul lui de ras și se tăie atît de profund pe obraz încît profesorul și Bormental îl cusură în cîteva puncte ceea ce provocă urlete și plînsese.

Noaptea următoare, Filip Filipovici și devotatul Bormental rămase în penumbra verde a biroului profesorului. În casă, toată lumea dormea. Profesorul îmbrăcase halatul de casă albastru, iar în picioare avea papucii roșii. Bormental era în cămașă și arbora bretele bleumarin. Pe măsuta dintre cei doi, în vecinătatea unui album, se găsea o sticlă de cogniac, o farlurioară plină de lămiie și o cutie cu trabucuri. În încăperea plină de fum, cei doi oameni de știință discutau cu pasiune ultimul eveniment. În acea seară Gogoloi șterpeliase din biroul profesorului două bancnote de zece ruble puse sub un presse-

papier, dispăruse din apartament și se întorsese târziu, beat cîrîă. Dar asta nu era totul. Adusesese cu el doi necunoscuți care făcuseră scandal pe scară și-și manifestaseră intenția de a-și petrece noaptea în casă ca oaspeți ai lui Gogoloi. Indivizii n-au plecat decît după ce Feodor care asistase la aceas_lă scenă, cu o manta largă zvîrlită peste cămașa de noapte, chemase postul de miliție numărul patruzeci și cinci. Indivizii o șterseră de-ndată ce Feodor a pus jos receptorul. După plecarea lor nu s-a mai găsît nici măcar urma scrumierei de malachit care stătea pe consola de la intrare. Au dispărut de asemeni căciula de castor a lui Filip Filipovici și bastonul cu inscripția în litere de aur: "Scumpului și stimatului Filip Filipovici, internii recunoscători în acea zi..." și la o oarecare distanță cifra romană X.

- Cine sînt indivizii ăștia? întrebasese profesorul amenințîndu-l pe Gogoloi cu pumnul.

Acosta, clătîindu-se și ținîndu-se de hainele de blană ce atîrnau în vestibul mormăise că nu-i cunoștea, că nu erau niște pui de cățea ci niște tipi grozavi.

- Cel mai surprinzător e că erau amîndoi complet beți... Cum au făcut-o? se miră Filip Filipovici, privind locul de pe polița pe care îl ocupase pînă nu demult prețiosul baston.

- Specialiști, explicase Feodor ducîndu-se să se culce, cu o rublă în buzunar.

Cît despre cele douăzeci de ruble. Gogoloi negă oategoric și dădu explicații confuze din care reieșea că nu era singur în apartament.

- Ah, ah! poate că le-a luat doctorul Bormental? se întrebă Filip Filipovici, cu un glas din care răzbătea amenințarea.

Gogoloi ezită, deschise ochii împăienjeniți și emise o ipoteză:

- Poate că le-a luat Zina...

- Ce? strigă Zina care se ivise în prag ca o apariție, ținîndu-și cu mîna corsajul descheiat. Cum îndrăznești?...

Gîlul profesorului se congestionă.

- Calm, Zinuška, spuse el făcînd spre ea un gest liniștitor, nu te neliniști, o s-o lămurim.

Zina începu să urle, cu gura căscată și mîna la claviculă.

- Zina, nu ți-e rușine? Cine-ar crede... Ce rușine! începu să spună Bormental descumpănit. Și profesorul:

- Hai, Zina, dă-mi voie să-ți spun că ești o proastă.

Vaietele Zinei s-au oprit de la sine, și toată lumea tăcu, Gogoloi

Începuse să se simtă rău. Lovindu-se cu capul de pereți, scotea un sunet care nu era nici "i" nici "o" ci ceva asemănător cu "iuhuh!". Chipul îi era palid, iar bărbia îi tremura spasmodic.

- Trebuie să-i dăm o găleată, secăturii ășteia - să nu verse pe jos. E una în sala de tratament.

Și toată lumea începu să alerge și să se agite în jurul lui Gogoloi. Când l-au dus la culcare, articulă cu mare efort, sprijinindu-se de Bormental, o serie de înjurături cu un glas foarte blînd și melodios.

Toate acestea se petrecuseră pe la ora unu. Acum era aproape trei dimineața, dar în birou, cei doi bărbați excitați de cognac și de lămîie, erau plini de avînt. Consumul de trabucuri fusese atît de substanțial încît fumul plutea prin încăpere în trîmbe compacte să le tai cu cuțitul. Palid dar cu privirea hotărîtă, doctorul Bormental ridică un pahar cu silueta fragilă și declară pe un ton emoționat:

- Filip Filipovici, nu voi uita niciodată ziua cînd, biet student flămînd, m-am prezentat la dumneavoastră și dumneavoastră m-ați primit în umbră, catedrei dumneavoastră. Credeți-mă, Filip Filipovici, sînteți pentru mine mai mult decît un profesor, mai mult decît un maestru... Permiteți-mi să vă sărut, scumpe Filip Filipovici.

- Dar, desigur, dragul meu... articulă cu o voce cleioasă profesorul, emoționat, ridicîndu-se și făcînd cîțiva pași spre Bormental. Acesta îl îmbrățișă și-l sărută pe mustața stufoasă îngălbenită de tutun.

- Vă jur, Filip Fili...

- Sînt foarte mișcat, într-adevăr, foarte mișcat... Vă mulțumesc dragule... Mi se întîmplă să țip înainte de-a opera, iartă toanele unui bătrîn. De fapt sînt atît de singur... **De la Sevilla la Grenada...**

- Cum puteți spune așa ceva, Filip Filipovici, strigă, sincer indignat, impetuosul Bormental. Dacă nu vreți să mă jigniți, să nu mai spuneți niciodată asta.

- Mulțumesc, mulțumesc... **Către malurile sfinte...** Mulțumesc. Iar eu m-am atașat de dumneavoastră pentru că sînteți un medic de valoare.

- Filip Filipovici, trebuie să vă mărturisesc ceva! (Bormental se ridică, se duse și închise cu grijă ușa coridorului, și reluă cu voce joasă.) E singura ieșire. N-aș îndrăzni să vă dau sfaturi, dar uitați-vă la dumneavoastră, sînteți complet epuizat, nu mai puteți să continuați să lucrați în aceste condiții!

- Absolut imposibil, recunosc, oftînd Filip Filipovici.

- E de-a dreptul de neconceput. Ați spus ultima dată că vă este teamă pentru mine, și nu puteți bănuî, scumpe profesore, cît m-a emoționat asta. Dar nu mai sînt copil și-mi dau foarte bine seama ce consecințe îngrozitoare ar putea avea. Sînt absolut convins că nu există altă ieșire.

Prolesorul se ridică, făcu un gest în direcția doctorului și începu să se plimbe prin încăpere punînd în mișcare trîmbele de fum.

- Nu încerca să mă tentezi, nu-mi spune nimic, nu vreau să mai ascult. Încearcă numai să-ți imaginezi ce s-ar întîmpla dacă sîntem descoperiți. N-am avea nici o circumstanță atenuantă datorită "originei sociale", chiar dacă ne aflăm pentru prima oară în fața unui tribunal. Căci presupun că originea dumneavoastră socială nu-i cea care trebuie, scumpule?

- Vă rog. Tata a fost judecător de instrucție la Vilno, răspunse trist Bormental, golînd un pahar de cognac.

- Vedeți. E o ereditate rea. Nici nu se poate închipui ceva mai îngrozitor. De fapt, mă înșel, a mea este încă mai rea. Tatăl meu a fost arhiepiscop la o catedrală. Mulțumesc. **De la Sevilla la Grenada...** Și gata procesul.

- Filip Filipovici, sînteți o somitate mondială, și din cauza unui, scuzați-mi expresia, unui pui de cățea... Dar cum ar putea îndrăzni să se atingă de dumneavoastră!

- Un motiv în plus ca să n-o fac, obiectă gînditor Filip Filipovici oprindu-se în fața dulapului verde.

- Dar de ce?

- Pentru că dumneavoastră, dumneavoastră nu sînteți o somitate mondială.

- Înțeleg...

- Ei, vezi! Să abandonez un coleg în mijlocul catastrofei și să mă pun la adăpostul renumelui meu, scuza-mă... Sînt universitar moscovit, nu un Gogoloi. Filip Filipovici își îndreptă cu semeție umerii și deodată semănă cu un străvechi rege al Franței.

- Ah, Filip Filipovici, exclamă trist Bormental, ce veți face atunci? Veți aștepta ca licheaua asta să se transforme în om?

Profesorul îl întrerupse făcînd un gest cu mina, își turnă un pic de cognac, sorbi o înghițitură, supse o rondelă de lămîie și în cele din urmă spuse:

- Ivan Arnoldovici, credeți că mă pricep cît de cît la anatomia și la

fiziologia, să zicem a sistemului cerebral uman? Care-i părerea dumneavoastră?

- Ce întrebare, Filip Filipovici! răspunse cu căldură Bormental, ridicînd brațele.

- Bun. Fără falsă modestie, cred că pot afirma că-n acest domeniu nu sînt ultimul venit în Moscova...

Bormental îl întrerupse vehement:

- După părerea mea sînteți chiar primul, și nu numai la Moscova, ci și la Londra sau Oxford!

- Să admitem că-i așa. Deci, viitor profesor Bormental, ascultă ce-ți spun: nimeni n-ar reuși vreodată. Nu-ncape nici o umbră de îndoială. Inutil pînă și să pui problema. Citează-mă pur și simplu și zi: Preobrajenski afirmă asta, **finita Klim!** (Ca un ecou la strigătul pompos al lui Filip Filipovici, dulapul de sticlă răspunse cu un "klim" sonor.) Sînteți, Bormental, primul printre discipolii mei și, după cum m-am putut convinge astăzi, prietenul meu. Prietenului îi voi încredința un secret, și știu sigur că nu veți înșela încrederea bătrînului măgar care sînt. Vă voi spune deci că Preobrajenski a făcut toată această operație ca un debutant. Bineînțeles, a făcut o descoperire, și dumneavoastră îi știți importanța. (Profesorul își întinse trist mîinile spre fereastră, ca pentru a lua orașul drept martor.) Dar spuneți-o de-a dreptul, Ivan Arnoldovici, că singurul rezultat al acestei descoperiri este acel Gogoloi care ne va ajunge pînă aici! (profesorul își lovi cu latul palmei gîtul zbîrcit; sub bărbie), fiți sigur! Dacă cineva ar avea ideea să mă întindă aici și să-mi aplice o corecție bună, i-aș da cu plăcere cincizeci de ruble pentru asta! **De la Sevilla la Grenada.** La dracu... Am petrecut cinci ani tot scoțînd la hipofize... Știți bine, am prestat o muncă inimaginabilă. Și acum, îmi pun această întrebare: ca să ajung unde? Pentru ca într-o zi să transform un cîine adorabil într-un monstru care face să îți se ridice părul măciucă.

- A fost cu adevărat o muncă de excepție.

- Sînt întru totul de acord cu dumneavoastră. Iată ce se întîmplă, doctore, cînd un cercetător, în loc să urmeze pas cu pas natura, violentează lucrurile și încearcă să ridice un colț al vîlului: Ține, prinde acest Gogoloi și descurcă-te!

- Dar profesore, dacă ar fi fost creierul unui Spinoza?

- Da! răcni Filip Filipovici. Da! Cu atît mai mult ar trebui să fii atent ca acest cîine nefericit să nu moară pe masa de... Operația... Da... N-

am făcut în viața mea o alta atât de dificilă. S-ar putea grefa hipofiza unui Spinoza sau a oricărui alt om ca să faci dintr-un ciine o făptură de-un nivel excepțional. Dar la ce naiba, te-ntreb? La ce bun, mă rog, să fabrici în mod artificial toți acești Spinoza când orice femeie poate să-i zămislească în orice dipă? Doamna Lomonosov și-a adus foarte bine pe lume ilustrul vlăstar. Doctore, umanitatea însăși are zilnic grijă ca, în procesul de evoluție, printre rebuturi de tot felul să scoată la iveală și câteva duzini de genii eminente, onoarea globului terestru. Înțelegeți acum, doctore, de ce am respins concluziile la care ați ajuns în ceea ce-l privește pe Gogoloi? Descoperirea mea, de care faceți alita caz, nu valorează nici cît o ceapă degerată. Nu, nu protestați. Ivan Arnoldovici. Nu arunc niciodată vorbe-n vînt. Interesul teoretic este incontestabil, fie! Fiziologii vor fi entuziasmați. Moscova în delir... Dar practic? Ce-am obținut? Profesorul arată cu degetul către sala de tratament unde dormea Gogoloi.

- O pușlama inveterată.

- Și cine este el? Klim. Klim Ciugunkin. Bormental deschise gura.

- Și iată: două condamnări, alcoolism, "să împărțim totul", o căciulă și douăzeci de ruble dispărute (în acest moment Filip Filipovici se gîndi la bastonul primit ca amintire și se înroși și mai mult), pe scurt un porc și-un bătăran... În sfîrșit, voi găsi pînă la urmă bastonul acesta. Într-un cuvînt, hipofiza e cheia personalității umane. **De la Sevilla la Grenada...** (Filip Filipovici țipa, își rotea ochii furibund) Hipofiza e chiar creierul în miniatură. Puțin îmi pasă de ce i se poate întîmpla, se poate duce foarte bine și la dracu. Ceea ce mă interesa, era aspectul eugenistic, ameliorarea speciei umane. Și am picat pe problema întineririi. Crezi că fac toate astea pentru bani? Sînt înainte de toate un om de știință!

- Sinteți un mare savant! afirmă Bormental luînd o înghițitură de cognac. (Avea ochii injectați.)

- Cînd acum doi ani am extras din hipofiză hormonii sexuali, am hotărît să mă dedau la o mică experiență. Și ce-a rezultat? Ah, Doamne, hormonii aștia din hipofiză... Vă asigur doctore, am ajuns la culmea disperării, sînt complet pierdut. Bormental își suflecă pe neașteptate mînecele și spuse, privind puțin sașiu:

- Ei bine! dragă profesore, cu permisiunea dumneavoastră, îmi voi asuma eu riscul de a otrăvi această creatură. Puțin îmi pasă de taică-meu, judecătorul ăla de instrucție. Căci în cele din urmă, opera asta

a dumneavoastră nu-i altceva decât o creatură experimentală.

Filip Filipovici își pierde brusc toată ardoarea. Se lăsă să cadă într-un fotoliu și spuse:

- Nu, nu vă voi permite să faceți asta, dragă copile. Am șaiszeci de ani, vă pot da sfaturi. Nu vă lăsați niciodată să ajungeți la crimă, indiferent care ar fi motivele. Păstrați-vă minile curate până la moarte.

- Iertați-mă, Filip Filipovici, dar ce se va întâmpla dacă Schwonder va continua să se ocupe de educația lui? Dumnezeu, încep să realizez cu groază ce ar putea deveni acest Gogoloi!

- Ah, ah! Înțelegeți acum? Eu am înțeles la zece zile după operație. Dar Schwonder e un prost de cea mai joasă speță. Nu înțelege. Încearcă prin toate mijloacele să-l dreszeze împotriva mea, fără să realizeze că dacă cineva îl va stârni la rîndul lui împotriva dresorului, acesta din urmă va fi cel complet distrus.

- Dar nu-l interesează decât pisicile! Un om cu inimă de ciine.

- Oh nu, nu, protestă îndurerat Filip Filipovici, faci o imensă greșală, doctore! Vă implor, nu calomniați ciinele. Pisicile, e ceva trecător... E o chestiune de disciplină, de două sau trei săptămîni. V-o certific. Cel mult o lună, și va înceta să le mai vîneze.

- De ce nu imediat?

- E în natura lucrurilor, Ivan Arnoldovici. Ce-i de mirare? Hipofiza nu-i suspendată în aer. Nu trebuie să uităm că-i grefată pe-un creier de ciine: lăsați-i timpul să se adapteze. În prezent, Gogoloi nu prezintă decât cîteva reminiscențe din comportamentul canin, și înțelegeți-l, pisicile reprezintă lucrul cel mai bun din cîte face. Drama este că nu mai are inimă de ciine, ci una de om. Și încă cea mai ticăloasă inimă de om din cîte există.

În culmea exaltării, Bormental își strînse pumnii lui puternici, ridică din umeri și spuse cu hotărîre:

- Destul. O să-l omor.

- Vă interzic! răspunse categoric Filip Filipovici.

- Permite...

Profesorul ciuli deodată urechile și ridică un deget:

- O clipă... Mi se pare că aud pași.

Cei doi bărbați tăcură brusc și ciuliră urechile, dar pe coridor era liniște deplină.

- Am crezut... și profesorul reluă în grabă discursul său pasionat. De mai multe ori, au revenit în rusă cuvintele "act criminal".

- Așteptați, îl întrerupse la rîndul lui Bormental, îndreptîndu-se către ușa.

Au putut distinge pași care se apropiau, însoțiți de mormăituri. Bormental deschise ușa și, de uimire, făcu un salt înapoi, în timp ce profesorul rămase ținut în fotoliul său. În dreptunghiul de lumină de pe coridor se găsea Daria Petrovna îmbrăcată în singura sa cămașă de noapte, cu obraji în flăcări, și privirea răzbunătoare. Profesorul și asistentul lui fură uluiți... de generozitatea formelor acelui trup puternic care li se păru gol privirilor lor buimăcite. Daria Petrovna ținea ceva între minile ei puternice, și acel ceva se zbătea tirînd pe podea niște picioare scurte acoperite cu păr negru. Acest "ceva" era evident Gogoloi, complet năucit, de-abia trezit din beție, zbirlit și neavînd altceva pe el decît cămașa. Majestos despuiată, Daria Petrovna îl scutura pe Gogoloi ca pe-un sac de cartofi.

- Priviți numai, domnule profesor, starea oaspetelui nostru Telegraf Telegrafovici! Eu am fost măritată, dar Zina este încă o tinără fată neștiutoare. Din fericire m-am trezit eu.

Odată terminat discursul, Daria Petrovna fu cuprinsă de un brusc acces de pudoare, scoase un țipăt, își acoperi pieptul cu minile și fugi. Filip Filipovici păru că-și vine în fire.

- Pentru Dumnezeu, scuză-ne, Daria Petrovna, stigă după ea stacojiu.

Bormental își suflecă un pic mînele cămășii și porni spre Gogoloi. Filip Filipovici îi întlni privirea și se înspăimîntă:

- Ce-ai de gînd, doctore! V-am interzis...

Bormental îl apucă cu o mînă pe Gogoloi de guler și-l scutură cu violență încît îi sfîșie cămașa. Filip Filipovici se puse între ei și încercă să smulgă trupul pipernicit al lui Gogoloi din strînsoarea chirurgului.

- N-aveți dreptul să mă bateți! țipă Gogoloi care, pe jumătate sufocat, se străduia să reia contactul cu podeaua. Dintr-o dată luciditatea îi revenise.

* - Doctore! tună Filip Filipovici.

La rîndul lui Bormental își venise un pic în fire și-l lăsă pe Gogoloi care se puse numaidecît pe plîns.

- Foarte bine, șuieră Bormental, să așteptăm pînă mîine dimineață. Îi rezerv o surpriză pentru cînd se scoală, și se va trezi din beție.

Apoi îl apucă pe Gogoloi de subțiori și-l tîrî către sala de tratament. Gogoloi încercă un ultim atac prin surprindere, dar picioarele nu-l

ascultară.

Filip Filipovici se propti bine pe picioare zvîrlind în lături poalele halatului de casă, ridică privirea către lampa din plafon și proferă, cu brațele spre cer:

- Fie! De această dată...

10

Surpriza anunțată de doctorul Bormental nu se produse a doua zi dimineață pentru simplul motiv că Poligraf Poligrafovici dispăruse din casă. Bormental se înfurie, fu cuprins de disperare, se autogratulă drept măgar bun de samar, căci n-avusese grijă să ascundă cheia de la ușa de intrare, urlă că asta era de neiertat și încheie urîndu-i lui Gogoloi să fie călcat de-un autobuz. Filip Filipovici era în biroul său și-și trecea degetele prin păr.

- Îmi imaginez ce va face în lumea de afară... Îmi imaginez foarte bine... **De la Sevilla la Grenada...** Dumnezeu!

- Poate că-i încă-n cîrdășie cu cei din comitetul de bloc, strigă deodată Bormental și se năpusti ca un posedat afară din apartament.

La sediul comitetului de bloc îi ceru socoteală atît de violent lui Schwonder încît acesta redactă o plîngere adresată tribunalului popular de cartier, strigînd că nu era pus acolo ca să supravegheze pe întreținutul profesorului Preobrajenski, cu atît mai mult cu cît acest Poligrafovici despre care era vorba este un ticălos care, nu mai tîrziu decît ieri seară, a luat șapte ruble din casieria comitetului pretextînd cumpărarea unor manuale la cooperativă.

Feodor, care fusese gratificat cu acest prilej cu șapte ruble, răscoli casa de sus pînă jos, fără a găsi nici urmă de Gogoloi. Tot ce s-a putut afla a fost că Gogoloi a părăsit casa în zori, luîndu-și cu el șapca, fularul și paltonul, și toate actele, plus o sticlă de rachiu de

scorșure pe care o găsisse în bufet, ca și mânușile doctorului Bormental. Daria Petrovna și Zina nu-și ascundeau bucuria și-și exprimau speranța că Gogoloi nu se va mai întoarce. Chiar în ajun, el mai împrumutase și trei ruble și cincizeci de kopeici de la Daria Petrovna.

- Asta o să te învețe minte! răzni Filip Filipovici, amenințînd-o cu pumnul.

Toată ziua aceea, ca și în cursul zilei următoare, apelurile telefonice s-au succedat și cei doi medici au primit un număr neobișnuit de vizite. În cea de a treia zi, s-au consultat cu privire la oportunitatea înștiințării poliției pentru a încerca să-l caute pe Gogoloi în vîrtejul capitalei.

Abia fu pronunțat cuvîntul "poliție" că liniștea venerabilă a uliței Obuhov fu sfîșiată de mugetul unui motor de camion. Geamurile casei zăngăniră. O sonerie cutezătoare răsună, și Poligraf Poligrafovici își făcu intrarea cu o demnitate neobișnuită. Fără să spună o vorbă, își scoase șapca, își atîrnă paltonul în vestibul și apăru apoi sub un aspect în întregime inedit. Purta o haină de piele prea largă pentru el, niște pantaloni jerpeliți din același material și ghete înalte englezești încheiate cu șireturi pînă la genunchi. Un miros incredibil de pisică se răspîndi în toată camera. Preobrajenski și Bormental, ca la comandă, încrucișară brațele la piept, se plantară în fața ușii și așteptară primele explicații ale lui Poligraf Poligrafovici. Acesta din urmă își netezi părul sîrmos, tuși și aruncă o privire circulară în jur. În mod evident, dezinvoltura lui nu avea alt scop decît să-l ascundă stînjeneala.

În cele din urmă, deschise gura:

- Filip Filipovici, mi-am găsit o slujbă.

Cei doi medici scoaseră cîteva zgomote inarticulate. Preobrajenski își reveni primul. Întinse o mînă și spuse: "Dă-mi hîrtia."

Pe foaie erau scrise următoarele: "Purtătorul prezentei, tovarășul Poligraf Poligrafovici Gogoloi își asumă direcția efectivă a Subsecției de Epurare a Animalelor Vagaboande (pisici, etc.) a orașului Moscova."

- Înțeleg, pronunță cu greu Filip Filipovici. Și cine te-a determinat să intri acolo? De fapt cred că nu-i greu de bănuț.

- Da, Schwonder, recunosc Gogoloi.

- Aș pulea să te întreb de unde vine mirosul ăsta respingător pe care-l răspîndești?

Gogoloi își adulmecă haina cu un aer incurcat.

- Cum miroase...? Miroase a muncă: ieri am răsucit fără-ncețare gîtul la o droaie de pisici.

Filip Filipovici mormăi ceva și aruncă o privire lui Bormental. Ochiul celui din urmă păreau două guri de foc ațintite asupra lui Gogoloi. Fără avertizment el se repezi la Poligraf și-l apucă de piept cu-o mină fermă.

- Ajutor! Aici! piul Gogoloi pâlind.

- Doctore!

- Nu voi comite nimic nesăbuit, nu vă fie teamă, Filip Filipovici, răspunse Bormental cu un glas de gheață. Apoi strigă: Zina! Daria Petrovna!

Cele două femei apărură în ușă.

- Acum, repetă, făcu Bormental, strîngînd ușor gîtul lui Gogoloi, repetă: vă rog umil...

- Foarte bine, repet, răspunse șuierînd Gogoloi înspăimîntat de tot. Își veni în fire, făcu o mișcare bruscă pentru a se desprinde din strînsoare și încercă să strige "ajutor", dar țipătul nu-i ieși din piept.

- Doctore, vă implor!

Gogoloi dădu din cap pentru a arăta că se supune și va repeta.

- Vă cer umil iertare, Daria Petrovna, și dumitale Zinaida...?

- Prokofievna; șopti Zina înspăimîntată.

- ...Prokofievna... repetă Gogoloi cu o voce răgușită... dacă mi-am permis...

- Rușinoasa ofensă din acea noapte pe cînd eram în stare de ebrietate...

- De ebrietate...

- Niciodată nu voi mai...

- Nu voi...

- Lasă-l, lasă-l, Ivan Arnoldovici, se rugară în cor cele două femei, o să-l sugrumați! Bormental îl eliberă pe Gogoloi și spuse:

- Te așteaptă camionul?

- Nu, doar m-a adus.

- Zina, spune-i șoferului că poate pleca. Altcăva acum: te-ai întors în apartamentul lui Filip Filipovici?

- Unde ați vrea să mă duc? răspunse timid Gogoloi, privind buimăcit în jur.

- Foarte bine. În acest caz, să nu te mai văd, să nu te mai aud. Altfel vei avea de-a face cu mine pentru orice nouă nesăbuiță. E

limpede?

- E limpede.

În tot timpul acestei scene, Filip Filipovici, sprijinit de canatul ușii, păstrase tăcerea, rozindu-și unghiile și fixînd cu încăpăținare parchetul. Deodată, ridică privirea către Gogoloi și întrebă cu voce surdă, ca de automat:

- Și ce se-ntîmplă cu... cu pisicile pe care le ucizi?

- Sînt jupuite și li se ia pielea, explică Gogoloi. Vor face blănuri pentru muncitori.

După care în apartament se instalează liniștea, o liniște care dură două zile. Poligraf Poligrafovici pleacă dimineața cu camionul, se întorcea seara și minca fără să scoată o vorbă în compania profesorului și a lui Bormental. Deși dormeau amîndoi în sala de tratament, Bormental și Gogoloi nu-și vorbeau. Bormental fu primul care cedă.

A treia zi, o tipă slăbănoagă, cu ochii făcuți și picioarele în ciorapi de culoare deschisă își făcu apariția în apartament și se arătă viu impresionată de splendoarea locului. În vestibul se izbi de profesor care se opri, interzis, și întrebă încruntînd din sprincene:

- Aș putea să știu cui...

- Mă duc cu ea la starea civilă. E dactilografa noastră, va locui cu mine. Trebuie să-l scoatem pe Bormental din sala de tratament. Are propriul lui apartament.

Gogoloi dădu aceste informații pe-un ton ursuz, chiar ostil, Filip Filipovici își miji ochii, reflectă un moment examinînd-o pe tipa care se înroșise, și o rugă curtenitor:

- Aveți amabilitatea să mă urmați în biroul meu...

- Vin și eu, interveni Gogoloi, bănuitor.

Dar Bormental apăru ca din pămînt.

- Regret, profesorul are de vorbit cu doamna. Noi rămînem aici împreună.

- Nu vreau, răspunse grosolan Gogoloi, încercînd să-l urmeze pe profesor și pe tinăra femeie roșie de rușine.

- Nu, pe aici te rog, făcu Bormental care-l apucă pe Gogoloi de încheietura mîinii și-l trase în camera de tratament. Tîmp de cinci minute, din birou nu se auzi nici un zgomot, apoi deodată răzbătură suspine înăbușite.

Filip Filipovici stătea în picioare la masa de lucru în fața tinerei femei care plîngea într-o batistă de dantelă destul de murdară.

- Mă a spus, mizerabilul, că a fost rănit în luptă.

- Minte!

Filip Filipovici înălță capul și continuă:

- Vă deplîng sincer, dar să trăiești cu primul venit numai pentru poziția lui.. Copila mea, este o rușine... Iată ce... Filip Filipovici deschise un sertar al biroului și scoase trei bancnote de zece ruble.

- Voi muri otrăvită, suspină tînăra femeie, la cantină în fiecare zi dau numai carne împuțită... M-a amenințat... Mi-a spus că a fost comandant în Armata Roșie... Cu mine, a spus, vei locui într-un apartament luxos... Avansuri în fiecare zi... Fondul e bun, spunea, dar am oroare de pisici... Mi-a luat inelul ca amintire...

- Fondul e bun! O-la-la... **Din Sevilla la Grenada...** Luați-o de la capăt, sînteți încă alit de tînără...

- Și l-ați găsit într-adevăr sub acel portal?

- Hai, luați banii cînd vi se oferă! roși profesorul.

Apoi ușa se deschise maiestuos și la cererea lui Filip Filipovici, Bormental îl introduse pe Gogoloi. Acesta privea în toate părțile iar părul i se zbîrlise pe cap ca o perie.

- Mizerabile! strigă femeia, cu ochii minjiți de negreală și nasul marcat de dire umede.

- De unde ai cicatricea de pe frunte? Vrei să-i explici acestei doamne, îi ceru cu perfidie Filip Filipovici.

Gogoloi jucă ultima carte:

- Am fost rănit în lupta împotriva lui Kolceag.

Tînăra se ridică și porni către ușă suspinînd zgomotos.

- Stați! strigă profesorul, așteptați o clipă. Inelul, te rog, Gogoloi. Supus, acesta scoase de pe degetul lui un inel gros ornat cu un smarald.

- Bine, izbucni el deodată furios, o să ți-o plătesc. Mîine voi proceda la o reducere de personal.

- Nu-ți fie teamă, strigă Bormental, nu-i voi permite s-o facă, fie ce-o fi. Apoi se întoarse și-i aruncă lui Gogoloi o privire care-l sili pe acesta să facă un pas înapoi, gata să dea cu capul în șifonier.

- Cum o cheamă? Te întreb numele ei! răcni Bormental.

- Vasnețova, răspunse Gogoloi căutînd din privire o posibilă ieșire.

- În fiecare zi, continuă Bormental apucîndu-l de reverul hainei, în fiecare zi mă voi duce personal să mă asigur că cetățeană Vasnețova nu a fost dată afară. Și dacă vreodată vei... Dacă aflu că a fost con-

cediată, eu... Te voi ucide chiar aici cu propriile mele mâini. Ia aminte. Gogoloi, nu glumesc! Ca fascinat, Gogoloi nu-și lua privirea de la nasul lui Bormental.

- Și eu pot găsi un revolver, mormăi el fără convingere, și reușind să se elibereze, profită și o zbughi pe ușă fără să mai ceară și restul.

- Ia aminte! îl urmă pe coridor vocea lui Bormental.

În timpul nopții și dimineții zilei următoare o liniște prevestitoare de furtună se abătu asupra apartamentului. Toată lumea tăcea. Dar când Poligraf Poligrafovici, chinuit încă de dimineață de un presentiment sinistru luă, cu un aer preocupat, camionul ce-l ducea la slujbă, profesorul Preobrajenski primi la o oră cu totul neobișnuită pe unul din foștii lui pacienți, un bărbat solid și corpolent în uniformă militară. Intrind în birou, își pocni ceremonios călciele salutându-l pe profesor.

- Ei bine, stimabile, au revenit durerile? întrebă Filip Filipovici, tras la față. Luați loc, vă rog.

- **Merçi.** Nu, profesore, răspunse vizitatorul, vă sint foarte recunoscător... Hmm.. Cu totul altceva m-a adus... Stima pe care v-o port... să găsesc mijlocul de a vă avertiza. Baliverne, evident, dar e un ticălos... (Pacientul căută în servietă și scoase o foaie de hîrtie.) Din fericire am fost informat imediat...

Filip Filipovici își potrivește lorgnonul la ochelari și începu să citească, bombănind printre dinți, în timp ce se schimba la față: "...și de asemenea amenințînd că-l omoară pe președintele comitetului de bloc tovarășul Schwonder, ceea ce dovedește că deține arme de foc. Ține de asemenea discursuri contrarevoluționare și chiar a ordonat servitoarei, lui Zinaida Prokofievna Bunina, să-l arunce pe Engels la privată, comportîndu-se astfel ca un menșevic notoriu împreună cu asistentul lui Bormental Ivan Arnoldovici care locuiește clandestin în apartament fără a fi înregistrat. Semnat: Directorul Subsecției de Epurare P.P. Gogoloi. Atestat de președintele comitetului de bloc Schwonder, secretar Petrușkin."

- Îmi permiteți s-o păstrez? întrebă Filip Filipovici cu fața plină de pete livide. Dacă nu cumva, scuzați-mă, aveți nevoie de ea pentru a lăsa afacerea să-și urmeze cursul legal?

- Iertați-mă profesore, se indignă pacientul, cu nările palpitînd, dar aveți într-adevăr o părere proastă despre noi.. Eu... Și începu să se umfle în pene ca un cărcan.

- Scuza-mă, dragă prietene, scuza-mă! mormăi Filip Filipovici, nu

am avut intenția să vă jignesc. Nu vă supărați, sint atât de obosit...

- Vă cred, făcu pacientul deodată conciliant, dar totuși ce ticălos! Aș fi curios să-l văd. Prin toată Moscova circulă adevărate legende pe seama dumneavoastră...

Descurajat, Filip Filipovici se mulțumi să-și ridice o mină și pacientul observă că profesorul se gîrbovise și, pare-se, albise chiar în ultimul timp.

Ca de obicei, crima îndelung plănuită se înfăptui pe neașteptate. Poligraf Poligrafovici se întoarse cu camionul, cu inima străpunsă de-o surdă neliniște. Vocea lui Filip Filipovici îl invită să intre în sala de tratament. Gogoloi se execută, un pic mirat, și-l găsi pe profesor în tovărășia lui Bormental, cu chipul împietrit. Un nor de furtună părea că plutește în preajma asistentului. Țigara îi tremura în mîna stîngă pusă pe brațul strălucitor al scaunului de consultații. Cu un calm de rău augur, Filip Filipovici ordonă:

- Ia-ți imediat toate lucrurile: pantalonii, paltonul și tot ce ai nevoie, și șterge-o de aici!

- Cum adică, s-o șterg? întrebă Gogoloi, sincer uluit.

- Șterge-o de aici chiar azi, repetă profesorul pe un ton monocord, absorbit în contemplarea propriilor unghii.

Un spirit rău păru să pună stăpînire pe Poligraf Poligrafovici. Simți că se apropie sfîrșitul fatal și conștient de prăpastia ce i se deschidea sub picioare, se aruncă de bună voie în brațele destinului și lătră pe un ton sacadat:

- Ce înseamnă toate astea? Credeți că mă voi lăsa așa ușor? Am dreptul la cinci metri pătrați ai mei și intenționez să-i păstrez.

- Cărbănește-te de acest apartament, șopti profesorul cu vocea strănutată.

Gogoloi alergă singur în întîmpinarea pierzaniei. Ridică brațul stîng acoperit de zgîrieturi care răspîndeau un insuportabil miros de pisică, și-l întinse cu un gest obscen către profesor. Apoi scoase din buzunar un pistol pentru a-l neutraliza pe redutabilul Bormental. Țigarea țîșni, ca o stea căzătoare, din mîna acestuia și cîteva dipe după aceea Filip Filipovici, îngrozit, se repezi printre cioburi de sticlă spartă către scaunul unde zăcea, potolit, directorul Subsecției de Epurare. Călare pe pieptul lui Bormental îl sufoca cu o pernuță albă.

După cîteva minute, doctorul Bormental ieși, schimbat la față, și se duse să fixeze pe ușa de la intrare, alături de sonerie anunțul următor:

"Astăzi nu se dau consultații, profesorul fiind bolnav. Vă rugăm nu sunați."

Doctorul tăie firul soneriei cu un cuțitaș strălucitor și-și examinează în oglindă fața marcată de zgîrieturi sîngerinde și miinile cuprinse de-un tremur ușor. Apoi se îndreaptă către ușa bucătăriei și strigă din prag către Zina și Daria Petrovna:

- Profesorul vă cere să nu părăsiți apartamentul.

- Bine, răspunseră timid cele două femei.

- Dacă-mi permiteți, voi încuia ușa de la intrarea de serviciu și voi păstra cheia, reluă Bormental care încerca să se ascundă după ușă, mascîndu-și fața cu mîna. E numai temporar. Nu pentru că nu am avea încredere în voi, dar ar putea veni cineva și ați putea deschide, iar noi nu vrem să fim deranjați. Avem treabă.

- Bine, răspunseră din nou cele două femei, livide.

Bormental incuie ușa de serviciu, ușa principală și pe cea care separa culoarul de vestibul, apoi se auzi zgomotul pașilor lui îndreptîndu-se către sala de tratament.

În apartament se așternu liniștea. Furișe și răutăcioase, umbrele crepusculului se insinuară în casă și tenebrele se instalară. Mai tîrziu, e adevărat, vecinii au afirmat că în acea seară ferestrele de la sala de tratament au strălucit cu toate luminile aprinse, și unii au susținut că ar fi văzut trecînd boneta albă a profesorului în persoană... Dar e greu de verificat. Zina pomeni de asemenea, cînd totul se termină, de spaima de moarte pe care i-o provocase Ivan Arnoldovici în biroul profesorului după ce cei doi bărbați au părăsit sala de tratament: chircit în fața șemineului, doctorul era ocupat să ardă cu propriile sale mîini un caiet cu coperte albastre asemănătoare celor în care profesorul își consemna observațiile clinice. Tot după părerea Zinei, fața doctorului era verde, și acoperită, da, de urme de zgîrieturi. Filip Filipovici era și el, în acea seară, de nerecunoscut. Și-n plus... Dar e posibil ca tot ce povestește neștiutoarea fată din strada Precistienka să nu fie altceva decît un șir de minciuni... Un fapt e sigur: în seara aceea, o liniște absolută, înspăimîntătoare, domnea în tot apartamentul.

EPILOG

Într-o noapte, mai exact la zece zile după meciul din sala de tratament, în apartamentul profesorului Preobrajenski, ulița Obuhov, răsună puternic soneria.

- Poliția criminală și judecătorul de instrucție! Deschideți, vă rog!

Zgomote de pași, lovituri în ușă și sala de așteptare strălucitor luminată, cu vitrinele refăcute, se umplu de-o mulțime de oameni. Se aflau acolo doi oameni în uniformă de milițian, un altul cu paltonul negru și cu servietă, președintele Schwonder, palid, cu același aer răutăcios dintotdeauna, Tinărul-care-era-de-fapt-o-tinără, portarul Feodor, Zina, Daria Petrovna, Bormental sumar îmbrăcat și care încerca pudic să-și ascundă pieptul lipsit de cravată.

Ușa biroului se deschise lăsându-l să treacă pe Filip Filipovici înfășurat în faimosul său halat de casă albastru azur. Toată lumea putu constata dintr-o privire că mina lui se ameliorase mult în ultima săptămână. Era adevăratul Filip Filipovici, plin de energie și autoritate, cel care-i întâmpină pe vizitatorii nocturni, scuzându-se că-i primește în halat.

- Vă rog, profesore... spuse personajul în haine civile, părînd tare încurcat, și care reluă apoi pe-un ton ezitant:

- E o situație tare dezagreabilă. Avem un mandat de percheziție și (omul aruncă o privire piezișă către mustața lui Filip Filipovici)... un mandat de arestare, în funcție de rezultatul percheziției.

Ochii profesorului se îngustară:

- Sub ce învinuire, îmi permiteți să vă-ntreb? Și cine este acuzat?

Omul se scărpină pe obraz, scoase o hîrtie din servietă și declamă:

- Preobrajenski, Bormental, Zinaida Bunina și Daria Ivanovna sînt acuzați de asasinat asupra persoanei directorului Subsecției de Epurare a serviciului municipal al orașului Moscova, Poligraf Poligrafovi Gogoloi. Ultimele cuvinte fură acoperite de văicărelile Zinei. Urmă un târboi de nedescris. Filip Filipovici ridică din umeri imperial:

- Nu înțeleg cine-i acest Gogoloi?... A, scuzați-mă, vorbiți cumva de ciinele meu, cel pe care l-am operat?

- Permiteți-mi, profesore, nu mai era un cîine, ci un om. În asta constă toată problema.

- Vă referiți la faptul că vorbea? Asta nu înseamnă că era om. De altfel, n-are nici o importanță. Cîinele Gogoloi trăiește și nimeni n-a încercat niciodată să-l ucidă. Omul negru ridică din sprîncene cu un aer uluit:

- În acest caz, profesore, va trebui să ni-l prezentați. A dispărut de zece zile, în circumstanțe, iertați-mă, cel puțin suspecte.

- Doctore Bormental, vreți să i-l arătați pe Gogoloi domnului judecător, ordonă Filip Filipovici.

Doctorul Bormental ieși, cu un surîs ambiguu în colțul buzelor. Reapăru imediat, fluieră, și un cîine cu aspect ciudat țășni din cabinetul de lucru. Unele porțiuni din trup îi erau spîne, în timp ce pe altele blana începuse să-i crească. Înaintă, ca un cîine de circ, pe labele dinapoi, apoi reveni pe toate patru și privi în jurul lui. O înșeț mormintală îngheță întreaga asistență. Apariția coșmarescă, avînd o cicatrice purpurie în jurul frunții, se ridică iar pe labele din spate și se duse surizînd să se așeze într-un fotoliu. Cel de al doilea milițian se închină și făcu brusc un salt înapoi călcînd-o pe Zina pe picioare. Omul în negru, care rămăsese cu gura căscată, îngăimă:

- Dar cum, permiteți... lucra la Epurare...

- Nu eu l-am îndrumat acolo, răspuse Filip Filipovici. Dacă nu mă înșel, domnul Schwonder l-a recomandat.

- Nu mai înțeleg nimic, făcu omul în negru, descumpănit. Se întoarse către primul milițian:

- El e?

- El. Cu siguranță, răspuse milițianul cu-o voce neutră.

- Chiar el, interveni Feodor, dar i-a crescut iar barbă, canalia!

- Dar vorbea...

- Vorbește și-acum. Dar din ce în ce mai puțin. Profitați de ocazie, înainte să amuțească de tot.

- Dar de ce? întrebă moale omul în negru.

Filip Filipovici ridică din umeri.

- Știința nu cunoaște încă mijlocul de a transforma animalele în oameni. Am încercat, dar fără succes, după cum vedeți. A vorbit un timp, apoi a început să se întoarcă la starea primitivă. Atavismul.

- Interzis să injuri! lătră pe neașteptate cîinele și părăsi fotoliul.

Bărbatul în negru păli, scăpă servieta și leșină. Un milițian reuși

să-l prindă de braț, pe când Feodor îi veni în ajutor și-l susținu din spate. Din talmeș-balmeșul care urmă, țîșniră trei fraze:

Filip Filipovici: Valeriană. E o sincopă.

Doctorul Bormental: Dacă Schwonder mai apare vreodată în apartamentul profesorului Preobrajenski, îl arunc cu mîinile mele în golul scării.

Schwonder: Solicit ca aceste cuvinte să fie consemnate în procesul verbal.

Țevile își făceau auzite armoniile lor cenușii. În spatele storurilor trase se întindea noaptea profundă a Precistienkăi, întreruptă de steaua ei solitară. Ființa superioară, marele binefăcător al cîinilor era așezat în fotoliul său. Cîinele Gogoloi stătea întins pe covor, foarte aproape de divanul din spate. De dimineață, ceața de martie îi provocase dureri de cap ce-i iradiau în lungul cicatricei ce-i înconjura craniul. Dar căldura serii le calmase. Acum durerea ireduse și-n mintea cîinelui gîndurile curgeau blînde și liniștite.

"Ce șansă am avut, ce șansă... O șansă pur și simplu incredibilă. Iată-mă acum instalat în acest apartament, definitiv. Fără îndoială, trebuie să fie ceva în neregulă cu originea mea. E pe undeva un teranova. Bunică-mea, Dumnezeu s-o odihnească, a fost tare svăpăiată. E adevărat, mi-au despicat capul, cine știe pentru ce, dar nu-i nimic, va trece și asta."

Din străfundul apartamentului se-auzea un clinchet surd de fiole. Cel mușcat aranja dulapurile din sala de tratament. Bătrînul vrăjitor fredona în fotoliul lui:

- Către malurile sfinte...

Cîinele vedea lucruri uluitoare.

Un bărbat își cufunda cu gravitate într-un recipient mîinile acoperite de mănuși de cauciuc, scoțînd de acolo un creier. Omul se străduia cu-nverșunare să ajungă undeva, tăia, examina și cînta cu ochii întredeschiși:

- Către malurile sfinte...